TÜRKİYE CUMHURİYETİ
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS

ERKEN YETİŞKİNLİK DÖNEMİNDEKİ BİREYLERİN BAĞLANMA STİLLERİ İLE EVLİLİK TUTUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Zeynep Zülal ÜNGER

İSTANBUL, 2024

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS

ERKEN YETİŞKİNLİK DÖNEMİNDEKİ BİREYLERİN BAĞLANMA STİLLERİ İLE EVLİLİK TUTUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Zeynep Zülal ÜNGER
200027880

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Polat ERDOĞAN

İSTANBUL, 2024

ONAY

ETİK BEYAN SAYFASI

Hazırlamış olduğum tez özgün bir çalışma olup YÖK ve İTİCÜ Lisansüstü Yönetmeliklerine uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, bu çalışmayı yaparken bilimsel etik kurallarına tamamıyla uyduğumu; yararlandığım tüm kaynakları gösterdiğimi ve hiçbir kaynaktan yaptığım ayrıntılı alıntı olmadığını beyan ederim. Bu tezin ihtiva ettiği tüm hususlar şahsi görüşüm olup İstanbul Ticaret Üniversitesinin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

Zeynep Zülal ÜNGER

ÖZET

Bağlanma kuramı John Bowlby tarafından geliştirilen bir kuramdır. Bu kurama göre bebeklerin birincil bakım vereniyle olan bağı kişinin duygusal yaşantısını, insan ilişkilerini etkilemektedir. Kişinin kendine duyduğu güven, aile yaşantısı, romantik ilişkileri bağlanma ile doğru orantılıdır ve bu bireylerin bağlanma stilleri ile evlilik tutumlarının da arasında bir ilişki olduğu fikrini doğurmaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda yapılan bu araştırmada erken yetişkinlik dönemindeki bireylerin evlilik tutumları ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı saptamak amaçlanmıştır. Araştırma 18-35 yaş arası evli ve bekar olmak üzere toplam 505 kişiden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan bireylerin 428'i kadın, 77'si erkektir. Araştırmada "Evlilik Tutum Ölçeği" ve "Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği" kullanılmıştır. Veri analizi için SPSS v23.0 paket programı kullanılmıştır. Normallik testi ile verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiş ve ardından parametrik testler uygulanmıştır. Yapılan analizlerde demografik değişkenlerden eğitim durumu, gelir düzeyi ve cinsiyetin evlilik tutumuyla farklılaştığı, güvenli bağlanma stili ile evlilik tutumu ve gelir düzeyinin farklılaştığı görülmüştür. Yapılan analizler sonucunda güvenli bağlanma stili ile evlilik tutumu arasında pozitif yönlü bir korelasyon tespit edilmiştir. Sonuç olarak evlilik tutumunda güvenli bağlanmanın tesiri olduğu, demografik değişkenlerin bağlanma stilleri ve evlilik tutumunu etkilediği saptanmıştır. Araştırmada işlenilen konuların literatür taramaları incelenmiş ve belirli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Erken Yetişkinlik, Bağlanma, Evlilik Tutumu, Eş Seçimi*

ABSTRACT

The Attachment Theory was developed by John Bowlby. According to this theory, the bond between infants and their primary caregiver significantly influences the individual's emotional experiences and relationships. A person's self-confidence, family life, and romantic relationships are directly proportional to their attachment style, which leads to the idea that there is also a connection between individuals' attachment styles and their attitudes toward marriage. In light of this information, the present study aims to determine whether there is a significant relationship between marriage attitudes and attachment styles in individuals during early adulthood. The study sample consists of 505 individuals, married and single, between the ages of 18 and 35. Among the participants, 428 are women, and 77 are men. The study used the "Marriage Attitude Scale" and the "Three-Dimensional Attachment Styles Scale." Data were analyzed using the SPSS v23.0 software package. A normality test indicated that the data were normally distributed, and parametric tests were subsequently applied. Analyses revealed that educational level, income, and gender differed in terms of marriage attitudes, while secure attachment style was associated with variations in marriage attitude and income level. A positive correlation was identified between secure attachment style and marriage attitude. In conclusion, the study found that secure attachment influences marriage attitudes and that demographic variables impact both attachment styles and marriage attitudes. Relevant literature was reviewed, and specific recommendations were provided.

***Keywords*:** *Early Adulthood, Attachment, Marriage Attitude, Mate Selection*

TEŞEKKÜR

Tezimi iyi günde kötü günde her koşulda beni destekleyen, inanan, düştüğüm her noktada kalkmam için bana cesaret veren, bana her zaman inanan ve arkamda dağ gibi duran hayat arkadaşım, canım eşim Tamer Ünger'e ithaf ediyorum.

Geçmişten bugüne tüm başarılarımda en büyük paya sahip ve her zaman ellerini omzumda hissettiğim canım anne ve babama çok teşekkür ediyorum.

Bu süreçte her zaman yanımda olan, her koşulda sorularımı cevaplayan, büyük rehberlik eden, deneyim bilgi ve başarılarıyla bana ışık olan tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi POLAT ERDOĞAN'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Ne zaman yapamayacağımı söylesem, bunalsam, yorulsam beni kaldıran ve sürekli motivasyonumu yüksek tutmamı sağlayan, lise yıllarından beri her zaman yanımda olan canım arkadaşım İlknur Altıyaprak'a teşekkür ediyorum.

Ve son olarak tez yazım sürecinde bana tecrübelerini aktaran, mesleki bilgi ve becerilerini aktarmaktan gocunmayan, sorularıma her zaman büyük sabırla cevap veren ve yardımlarını esirgemeyen canım iş arkadaşım, ekip arkadaşım Didem Öztaş'a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

Özet ..... **İİ**
Abstract ..... **İİİ**
Teşekkür ..... **iv**
Tablolar listesi ..... **viii**

GİRİŞ **1**
Araştırmanın Amacı 3
Araştırmanın Önemi 4
Problem Cümlesi: 6
Alt Problemler: 6
Sınırlılıklar: 6
Sayıltılar 7
Tanımlar 7

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE **9**

1.1. Erken Yetişkinlik **9**
1.1.1. Yetişkinlik Kuramları **9**
1.1.1.1. Psikososyal Gelişim Kuramı 9
1.1.1.2. Yaşam Yapısı Kuramı 10
1.1.1.3. Beliren Yetişkinlik Kuramı 10
1.1.2. Erken Yetişkinlikte Psikolojik ve Duygusal Gelişim: **11**
1.1.3. Erken Yetişkinlikte Kimlik ve Bağımsızlık: **11**
1.2. Evlilik Tanımı **12**
1.2.1.Evliliğin Tarihçesi 13
1.2.2. Evlilik Tutumunu Etkileyen Faktörler 15
1.3. Eş Seçimi **17**
1.3.1. Eş Seçimine Dair Kuramsal Çerçeve 20
1.4. Bağlanma Kavramı **26**
1.4.1. Bağlanma Stilleri 28
1.4.2.Bağlanma Stilleri ve İlişki Sürekliliği 33
1.4.3.Bağlanma Stilleri ve Evlilik Kararları 34
1.5.Evlilikte Bağlanma **34**
1.6.Evlilik ve Bağlanma Stilleri Üzerine Demografik Etkiler **37**
1.7.Evlilik ve Bağlanma ile İlgili Yapılan Araştırmalar **38**

BÖLÜM 2: YÖNTEM **41**

2.1. Araştırmanın Modeli **41**
2.2. Evren ve Örneklem **41**
2.3. Veri Toplama Araçları **43**
2.3.1. Demografik Bilgi Formu: 43
2.3.2. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği: 43
2.3.3. Evlilik Tutumu Ölçeği: 43
2.4. Veri Toplama Süreci **44**
2.5. Verilerin Analizi **44**
2.6. Etik Unsurlar **47**

BÖLÜM 3: BULGULAR **48**

3.1. Katılımcıların Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği ve Evlilik Tutumu Ölçeğinden Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Değerler **48**
3.2. Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından Farklılaşıp Farklılaşmadığının İncelenmesi **49**
3.3. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından Farklılaşıp Farklılaşmadığının İncelenmesi **52**
3.3.1. Güvenli Bağlanma Stilleri Boyutu Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından Farklılaşıp Farklılaşmadığının İncelenmesi 52
3.3.2. Kaçınan Bağlanma Stilleri Boyutu Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından Farklılaşıp Farklılaşmadığının İncelenmesi 56
3.3.1. Kaygılı-Kararız Bağlanma Stilleri Boyutu Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından Farklılaşıp Farklılaşmadığının İncelenmesi 58
3.4. Bağlanma Stilleri Boyutları ve Evlilik Tutumu Ölçeği Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi **61**
3.5. Bağlanma Stillerinin Evlilik Tutumunu Yordama Gücü **62**

BÖLÜM 4: TARTIŞMA, SONUÇ, ÖNERİLER **64**

4.1. Tartışma **64**
4.1.1. Evlilik Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması 65
4.1.2. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması 66
4.1.3. Bağlanma Stilleri Boyutları ve Evlilik Tutumu Ölçeği Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması 68
4.1.4. Bağlanma Stillerinin Evlilik Tutumunu Yordama Gücüne İlişkin Bulguların Tartışılması 70
4.1.5. Aile Danışmanlığı Perspektifinden Evlilik Tutumları ve Bağlanma Stillerinin Tartışılması 72
4.1.6. Sosyal Politikalar Çerçevesinde Bağlanma Stilleri ve Evlilik Tutumlarının Tartışılması 74
4.2. Sonuç **76**
4.3. Öneriler **78**
4.3.1. Araştırmacılara Öneriler 78

4.3.2. Uygulayıcılara Öneriler 79
KAYNAKÇA 82

EKLER..... 97

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1. Araştırmaya katılan katılımcıların demografik bilgi tablosu 26
Tablo 2. Üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği ve evlilik tutum ölçeğinin normallik testi..... 30
Tablo 3. Üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği ve evlilik tutum ölçeğinin betimsel analizi..... 32
Tablo 4. Evlilik Tutum Ölçeğinden Alınan Puanların Eğitim Gruplarına Göre Anova Sonuçları..... 33
Tablo 5. Evlilik Tutum Ölçeğinden Alınan Puanların Yaş Gruplarına Göre Anova Sonuçları..... 34
Tablo 6. Evlilik Tutum Ölçeğinden Alınan Puanların Gelir Düzeyi Gruplarına Göre Anova Sonuçları..... 34
Tablo 7. Evlilik Tutum Ölçeğinden Alınan Puanların Cinsiyet Gruplarına Göre T Testi Sonuçları..... 35
Tablo 8. Evlilik Tutum Ölçeğinden Alınan Puanların Medeni Durum Gruplarına Göre T Testi Sonuçları 35
Tablo 9. Güvenli Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Eğitim Gruplarına Göre Anova Sonuçları..... 36
Tablo 10. Güvenli Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Gelir Düzeyi Gruplarına Göre Anova Sonuçları..... 37
Tablo 11. Güvenli Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Yaş Gruplarına Göre Anova Sonuçları..... 37
Tablo 12. Güvenli Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Medeni Durum Gruplarına Göre T Testi Sonuçları..... 38
Tablo 13. Güvenli Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Cinsiyet Gruplarına Göre T Testi Sonuçları..... 38
Tablo 14. Kaçınan Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Eğitim Durumu Gruplarına Göre Anova Sonuçları..... 38
Tablo 15. Kaçınan Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Gelir Düzeyi Gruplarına Göre Anova Sonuçları..... 39

Tablo 16. Kaçınan Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Yaş Gruplarına Göre Anova Sonuçları 39
Tablo 17. Kaçınan Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Cinsiyet Gruplarına Göre T Testi Sonuçları 40
Tablo 18. Kaçınan Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Medeni Durum Gruplarına Göre Anova Sonuçları 40
Tablo 19. Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Eğitim Durumu Gruplarına Göre Anova Sonuçları 41
Tablo 20. Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Gelir Düzeyi Gruplarına Göre Anova Sonuçları 41
Tablo 21. Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Yaş Gruplarına Göre Anova Sonuçları 42
Tablo 22. Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Medeni Durum Gruplarına Göre T Testi Sonuçları 42
Tablo 23. Kayglı-Kararsız Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Cinsiyet Grupların Göre T Testi Sonuçları 42
Tablo 24. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri ve Evlilik Tutumu Korelasyon Sonuçları 43
Tablo 25. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri ve Evlilik Tutumu Ölçeğinin Regresyon Sonuçları 44

GİRİŞ

Aile, kişilerin birbirlerine karşı sevgi, duygusal samimiyet, karşılıklı bağlılık, yarenlik, sosyallik, daimi ilişki ve diğer bütün ihtiyaçlar açısından birlikte olmalarını sağlayan bir kurumdur. (Goldenberg & Golderberg, 2007).

Ailenin, toplum içerisindeki değeri yapılan her çalışmada sağlam kanıtlarla ortaya konulmaktadır. Aile, yapılan paylaşımların ana noktası, toplumun kaynaklandığı alan, çocukların eğitimlerini ilk kez aldığı yer, topluma katılacak karakter sahibi ve doğal sosyal yaşamın devamlılığını sağlayacak kişilerin yetiştirildiği önemli bir oluşumdur. Aile içerisinde meydana gelen her olay direk ya da dolaylı olarak toplumdaki her kaideyi etkilemektedir. (Karadağ, 2015).

Aile, toplumun temel ve en küçük yapı taşıdır ve evlilik, bu yapıyı oluştururken kritik bir rol üstlenmektedir. Bununla birlikte, evlilik toplumun değerlerini akabindeki nesle aktarma görevini üstlenerek sosyal, kültürel ve dini değerlerin devamlılığını sağlar. Bunun yanında evlilik günümüzde toplumsal normlara ve yasalara göre aile kavramına hukuksal olarak bir çerçeve sunan ve aile kurmada meşru bir yoldur (Kayhan ve Seçkin, 1999). Bireyler evliliği hayatta atacakları önemli adımlardan biri olarak görürler.

Evlilik, farklı kültürler arasında değişiklik gösterse de var olan tüm toplumlarda geleneksel anlamda yer bulmuş ve resmi olarak da kabul görmüş tek birlikte olma şeklidir. Bu birlikte olma şekli de varlığını sürdüren toplumların devamını sağlayan en mühim güçlerden biridir. (Tarhan, 2016).

Evlilik kararı bireylerin yaşamları boyunca aldıkları en önemli kararlardan biridir. Bu alınan kararla beraber atılan adım insanların yaşamlarının büyük bir kısmını etkilemektedir. Toplumun her kesimindeki insanlar yaşamlarında belli bir yaşa geldikten sonra evlilik müessesine girme ihtiyacı duyarlar. Hayatlarını başka bir insanla paylaşmak amacıyla kendilerine uygun bir partner bulup evlenirler (Ondaş, 2007). Kişinin yaşamında, eş seçimi ve evlilik verebileceği en önemli kararlardan biri olarak düşünülmektedir. Ekonomik ve sosyal yapının değişim göstermesiyle beraber artık bu kavramlar da bazı değişimlere maruz kalmıştır. Evlilik kavramına hazır durumda olmak ve kurulan ilişkiye verilen anlam ve beklentinin saydam bir şekilde ortaya konulması oldukça önemli bir konu haline gelmiştir. (Özüdoğru, 2016).

Bu süreç, bireylerin sadece kişisel hayatlarını değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik durumlarını da etkileyen bir dizi değişikliği beraberinde getirir. Evliliğin toplumsal boyutları, bireylerin sosyal statülerini, aile içindeki rollerini ve toplumsal sorumluluklarını yeniden tanımlar (Tezcan, 2010). Evlilikte mutluluk, doğru eş seçimine dayanır. Bu seçim, kişinin evlilikten beklentilerini ve amacını net bir şekilde belirlemesine, beklentilerinin gerçekçi olup olmadığını değerlendirmesine bağlıdır. Doğru eş seçimi, bireyin kendisini ve partnerini daha iyi tanımasına, beklentilerini karşılayacak bir ilişki kurmasına yardımcı olur. Ancak, bu süreçte kültürel, sosyal ve bireysel faktörler de önemli rol oynar. Kültürel normlar ve aile beklentileri, bireylerin eş seçimi üzerinde doğrudan etkili olabilir (Kalkan, 2023).

Eş seçmek ve evlilik bireylerin hayatlarında çok önemli bir bağlam olmakla beraber, bireylerin zihinsel ve fiziksel yönlerden belirli derecede olgun olmasını gerektiren bağlamlar olmaktadır. Bireyler eş seçimlerinde, kendilerine eş olarak seçtikleri bireylerin, kendi kişisel özellikleriyle uyumlu olmasına dikkat etmektedir çünkü bu bu durum ilerleyen zamanlarda kurdukları ilişkinin sağlamlığını sağlamaktadır. Fiziksel görüntü, kişilik özellikleri, maddi durum, yapılan meslek ve statüsü, inanç ve siyasi düşünceler kişilerin evlenmek istedikleri kişilerde aradıkları özelliklerden bazılarıdır. (Kasapkara ve Kasapkara, 2014).

Anne karnında başlayan ve günümüzde de bilinirliği artan bağlanma kavramının insanlar arası kurulan ilişkiyi etkilediği bilinmektedir (Waters vd. 2002). Bağlanma, kişinin kendisini başkalarına duygusal olarak bağlanmış hissetmesi ve bu bağlılık hissinin güvenli, destekleyici ve tatmin edici olup olmadığına bağlı olarak yaşamının pek çok alanını etkileyebilir. Bireyin hayatında oldukça önemli bir yere sahip olan bağlanma kavramı, kişinin kendisi için önemli olduğunu düşündüğü kişilere karşı hissettiği, bu kişilerle bir aradayken zevk aldığı, olumsuzluk yaşadığı durumlarda ise yine bu kişilerle gevşemesini sağlayan oldukça güçlü duygusal bir sistem olarak tanımlanmaktadır. (Ainsworth, 1991).

Bağlanma, çocukluktan yetişkinliğe kadar yaşam boyu süren bir süreçtir ve bu süreç boyunca bireylerin ilişki kurma ve ilişkilerindeki kaliteyi belirlemede önemli bir rol oynar. Güvenli bir bağlanma, bireylerin kendilerini ifade etmelerini, başkalarına güvenmelerini ve duygusal ihtiyaçlarını sağlıklı bir şekilde ifade etmelerini kolaylaştırır. Bununla birlikte, kaygılı veya kaçınan bağlanma biçimleri, ilişkilerde güçlükler, düşük özsaygı ve duygusal sorunlarla ilişkilendirilebilir. Bu sebepten

kişilerin bağlanma stilleri ile evlilik tutumları arasında korelasyon olup olmadığı, evliliğe karşı olumsuz tutuma sahip olan bireylerin hangi bağlanma stillerine sahip olduğu gibi soruların incelenmesi önemli bir veri vereceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, bağlanma teorisinin evlilik ilişkileri üzerindeki etkisi, bireylerin ilişkilerinde sergiledikleri davranışların anlaşılmasına ve ilişkilerin kalitesinin artırılmasına katkıda bulunabilir.

John Bowlby, ilk olarak çocuklarla ebeveynleri arasındaki duygusal bağı açıklamak için geliştirdiği bağlanma teorisini, hayat boyu süren bir insanın yaşamında kritik bir unsur olarak değerlendirir. Bowlby'nin teorisi, bireylerin çocukluk döneminde geliştirdikleri bağlanma stillerinin, yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkilerini nasıl etkilediğini açıklar. Bu teoriye göre, çocukluk döneminde güvenli bir bağlanma geliştiren bireyler, yetişkinlik döneminde daha sağlıklı ve tatmin edici ilişkiler kurma eğilimindedirler (Bowlby, 1988). Ayrıca, bağlanma stilleri bireylerin evliliğe yönelik tutumlarını ve evlilik kararlarını da etkileyebilir. Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, evliliğe daha olumlu bakarken, kaygılı veya kaçınan bağlanma stillerine sahip bireyler evliliğe daha olumsuz bakabilirler. Bu nedenle, bağlanma stillerinin evlilik tutumları üzerindeki etkilerini incelemek, evlilik terapileri ve danışmanlık süreçlerinde önemli bir kaynak oluşturabilir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, erken yetişkinlik dönemindeki bireylerin bağlanma stilleri ile evlilik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu ilişki, bireylerin romantik ilişkilerdeki davranışlarını ve duygusal tepkilerini anlamak açısından önem taşımaktadır. Bağlanma teorisi, bireylerin çocukluk dönemlerinde geliştirdikleri bağlanma stillerinin, yetişkinlikteki romantik ilişkilerde nasıl yansıdığını açıklamaktadır. Güvenli, kaygılı ve kaçınan bağlanma stilleri, bireylerin romantik ilişkilerdeki tutumları üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir.

Bu araştırmanın diğer bir amacı, erken yetişkinlik dönemindeki bireylerin evlilik tutumlarının, bağlanma stillerine göre nasıl farklılık gösterdiğini ortaya koymaktır. Örneğin, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik kurumuna daha olumlu bir bakış açısına sahip olmaları beklenirken; kaygılı veya kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin evlilikle ilgili daha olumsuz tutumlar sergilemesi muhtemeldir. Bu nedenle,

bireylerin evlilik tutumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi, evlilik ve ilişkiler konusundaki yaklaşımların geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

Bu amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilecek olan araştırma, erken yetişkinlik dönemindeki bireylerin evlilik tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki dinamikleri anlamak ve bu alanda literatüre katkıda bulunmak için önemli bir adım olacaktır.

Yapılan bu araştırmada bireylerin bağlanma stilleri ile evlilik tutumu arasındaki ilişkinin ne düzeyde olduğu, kişilerin evlilik tutumları ve bağlanma stilleri ile sosyodemografik özellikleri arasındaki ilişkinin hangi durumlarda farklılaştığının araştırılması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Erken yetişkinlik, bireylerin hayatlarında önemli değişimlerin ve kararların alındığı bir dönemdir. Bu dönemdeki bireylerin evlilik tutumları, hem kişisel gelişimleri hem de sosyal ilişkileri üzerinde derin bir etkiye sahiptir. Evlilik, sadece iki birey arasında bir bağ kurmakla kalmaz; aynı zamanda bireylerin sosyal, ekonomik ve duygusal yaşamlarını da şekillendiren karmaşık bir süreçtir. Bu nedenle, erken yetişkinlik dönemindeki bireylerin evlilik tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, hem bireysel hem de toplumsal açıdan büyük bir önem taşımaktadır.

Aile kavramı toplumun en temel yapı taşı olarak ifade edilir. Ailenin oluşumunda bir basamak olan evlilik kurumunun tanımı değişkenlik gösterebilmektedir. Sezen (2010)'e göre evlilik farklı değer yargıları ve farklı aile geçmişi olmasına rağmen iki yabancı kişinin birleşerek yeni değer ve tutumları yapılandırdığı bir müessesedir. Başka bir tanıma göre ise evlilik; farklı istek, arzu ve ihtiyaçları olan iki insanın beraber yaşamaları, çocuk sahibi olmaları gibi amaçlar doğrultusunda bir ilişki içerisinde olmaları ve bu ilişkinin karşılıklı dayanışma, toplumun onayı içerisinde gerçekleşen sözleşme, cinsel ihtiyaçlarının karşılıklı olarak giderilmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Özuğurlu, 1990). Bu durum ise boşanma sebeplerinin araştırma konusu olarak değerlendirilmesini beraberinde getirmektedir. Evlilikte yaşanılan problemler çiftleri etkilemekle birlikte varsa çocuk üzerinde de ciddi sorunlar yaratmaktadır. Çocuğun psikososyal gelişimi açısından da aile kavramı, aile içi ilişkiler önem arz eder. Aile fertlerinin mutluluğu çocuğun mutluluğuna ve gelişimine katkı sağlar, bu durum beraberinde toplumsal yapıyı da etkiler.

Bağlanma, çocuğun bakım vereniyle arasında bulunan tutarlı ve devamlı olan duygusal bağ olarak tanımlanır. Çocukluk döneminde bağlanmanın kalitesinin insanlar arasındaki ilişkinin kalitesini de etkilediği yapılan araştırmalarda belirtilmiştir. Bağlanmaya bağlı olarak bireyin eş seçiminde göz önünde bulundurduğu faktörler ve karşı cins ile olan ilişkisi de etkilenebilmektedir.

Bağlanma şekilleri ve ikili ilişkiler arasındaki bağlantıyı ele alan birçok araştırma, güvenli bağlanma şeklini edinen kişilerin, hem kaygılı-kararsız, hem de kaçınan bağlanma stilini edinenlere oranla ilişkiye daha fazla düzeyde önem verdikleri, daha uyumlu ve doyumlu ilişkiler deneyimlediklerini, eş kabullerinin daha fazla olduğunu, daha yüksek düzeye bağımsızlık yaşadıklarını, stresle baş etmede daha çok yapıcı yol bulduklarını belirtmiştir (Eryorulmaz, 2010; akt. Gider, 2024).

Araştırmanın önemi, bir yandan bağlanma teorisinin ışığında, bireylerin çocukluk dönemlerinde geliştirdikleri bağlanma stillerinin yetişkinlikteki ilişkilerine nasıl yansıdığını anlamak için yeni bir perspektif sunmasından kaynaklanmaktadır. Bağlanma stillerinin, bireylerin romantik ilişkilerdeki tutumlarını etkilediği düşünülmektedir; bu nedenle, bu ilişkinin araştırılması, bireylerin sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri için gerekli farkındalığı artırabilir.

Evlilik tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak, bireylerin kendi ilişkilerindeki dinamikleri anlamalarına ve daha sağlıklı seçimler yapmalarına yardımcı olabilir. Bağlanma stili, bireylerin evlilik ilişkilerini derinden etkileyen önemli bir faktördür. Bireyler güvenli bağlanma stiline sahipse ekseri daha tatminkar ve sağlıklı ilişkiler kurarken, kaçıngan veya kaygılı-kararsız bağlanma stillerine sahip bireyler çeşitli zorluklarla karşılaşabilirler. Bağlanma stilini anlamak, çiftlerin ilişkilerindeki dinamikleri daha iyi yönetmelerine ve daha sağlıklı, uyumlu ve tatmin edici evlilikler kurmalarına yardımcı olabilir.

Erken yetişkinlik dönemindeki bireylerin evlilik tutumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi, sosyal hizmet uzmanları, psikologlar ve aile danışmanları için önemli bir kaynak sağlayabilir. Bu profesyoneller, bireylere ve çiftlere daha etkili destek sunmak, sağlıklı ilişki dinamiklerini teşvik etmek ve evlilikle ilgili olumsuz tutumları aşmalarına yardımcı olmak için bu araştırmadan elde edilecek bulguları kullanabilirler.

Son olarak, bu araştırma, erken yetişkinlik dönemindeki bireylerin evlilikle ilgili tutumlarını etkileyen faktörlerin anlaşılmasıyla, gelecekteki evlilik ve aile ilişkilerine dair toplumsal bilinci artırma potansiyeline sahiptir. Bireylerin sağlıklı ve mutlu ilişkiler kurmaları, sadece bireyler için değil, aynı zamanda toplumun genel refahı için de önemlidir. Bu nedenle, araştırmanın sonuçları, evlilik ve ilişkilere dair yeni yaklaşımlar geliştirilmesine, eğitim programlarının oluşturulmasına ve toplumsal bilincin artırılmasına katkıda bulunabilir.

Problem Cümlesi:

Bireylerin bağlanma stilleri ile evlilik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Alt Problemler:

1. Erken yetişkinlik döneminde bireylerin bağlanma stilleri düzeyi nedir?
2. Erken yetişkinlik döneminde bireylerim evlilik tutumları düzeyi nedir?
3. Erken yetişkinlik döneminde bireylerin evlilik tutumları demografik özelliklere göre farklılaşmakta mıdır?
4. Erken yetişkinlik döneminde bireylerin bağlanma stilleri demografik özelliklere göre farklılaşmakta mıdır?
5. Erken yetişkinlik döneminde bireylerin bağlanma stilleri ile evlilik tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?
6. Erken yetişkinlik döneminde bireylerin bağlanma stilleri evlilik tutumlarını yordamakta mıdır?

Sınırlılıklar:

Araştırma kendisiyle çalışma yapmaya onay veren Türkiye'de yaşayan 18-35 yaş arasındaki bireylerle sınırlıdır.

Araştırmada ulaşılan bulgular çalışmaya katılanların cevaplandırdıkları veri toplama araçlarıyla sınırlıdır.

Araştırmaya katılan kişilerin evlilik tutumları ile ilgili veriler 'Evlilik Tutumu Ölçeği'ne vermiş olduğu cevaplarla sınırlıdır.

Araştırmada katılımcılardan elde edilen bağlanma stilleri 'Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği'nin ölçtüğü alt boyutlar ile sınırlıdır.

Katılımcıların demografik bilgileri 'Demografik Bilgi Formu'ndaki sorularla sınırlıdır.

Sayıltılar

Araştırmaya katılan tüm bireylerin, yönlendirilen sorulara yansız, doğru ve samimi bir şekilde cevap verdiği varsayılmaktadır.

Araştırmanın örneklemin evreni temsil edecek nitelikte ve kapsamlı olduğu düşünülmektedir.

Örneklemin istenen verilere ulaşabilecek düzeyde olduğu varsayılmaktadır.

Tanımlar

Evlilik: Evlilik, karşı cinsten iki bireyin, duygusal ve sosyal bağlarını kurarak hayatlarını paylaşması ve birlikte yaşamanın başlamasıdır (Özgüven, 2009). Evlilik, karşılıklı hak ve sorumluluklarını değiştirebilir, yasal olarak geçerli bir sözleşme olup, aynı zamanda toplumsal norm ve beklentiler çerçevesinde esnek bir ilişki türüdür (Bacanlı, 2001). Evlilik kurumu, maddi, duygusal ve sosyal ihtiyaçların karşılandığı, karşılıklı destek ve yardımlaşmanın güçlendiği bir yapıdır.

Erken yetişkinlik: Erken yetişkinlik, kalıcı fiziksel, elastik ve duygusal olarak yetişkinlik sorumluluklarını üstlenmeye başlayan gelişim dönemidir ve genellikle 20'li yaşların başladığı ve 40'lı yaşların süreleri kadar sürer. Bu dönemde bireylerin eğitim, kariyer, evlilik gibi yaşam alanlarında önemli ayrıntılarını alır ve kimliklerini şekillendirmeye devam ederler. Erken gençlik periyodu aynı zamanda aralıklı artış, uzun süreli parametrelerin kurulumu ve toplumsal rollere uyum sağlama süreciyle de değişmektedir (Havighurst, 1972; akt. Aktu,2016)

Bağlanma: Bağlanma teorisi, bebekler ile bakım verenleri arasındaki güçlü duygusal bağların gelişimi ve bu bağların yetişkinlik dönemindeki ilişki tarzları ve duygusal yayılmalarını nasıl devam edeceğini gösteren bir kuramdır. Bu teori İngiliz psikiyatrist John Bowlby tarafından geliştirilmiştir. Bowlby'ye göre bağlanma, bir hayatın hayatta kalabilmesi ve gelişebilmesi için bakım veren kişiye (genellikle anne veya baba)

olduğu doğal bir ihtiyaçtan ayrılır. Bu bağ, kendini güvende hissetmesine, sosyal ve duygusal açıdan katkısı sağlar (Bowlby, 1969).

Güvenli bağlanma: Güvenli bağlanma tarzına sahip bireyler, duygusal ihtiyaçlarını açıkça ifade edebilir ve bu ihtiyaçlara yanıt vereceklerini bilirler. Yetişkinlikte sağlıklı ilişkiler kurmakta daha başarılılardır (Rothbard ve Shaver 1994; akt. Batıgün, 2008).

Kaçınan bağlanma: Kaçınan bağlanma, genellikle çocuklukta yetersiz ya da tutarsız bakım deneyimlerinden kaynaklanabilir. Bu kişiler, duygusal ihtiyaçlarını karşılamada zorluk yaşayabilir ve bu nedenle başkalarıyla yakınlık kurmaktan kaçınabilirler. Kaçınan bağlanma, bireylerin ilişkilerde duygusal yakınlıktan kaçınma eğiliminde oldukları bir bağlanma tarzıdır. Bu bağlanma stiline sahip kişiler, genellikle başkalarına güvenmede zorluk çekerler ve duygusal bağımsızlıklarını korumaya çalışırlar. İlişkilerde mesafe koyma, duygusal ifadelerden kaçınma ve bağlılık göstermekte isteksizlik gibi davranışlar sergileyebilirler (Yıldızdan, 2016)

Kaygılı-kararsız bağlanma: Kaygılı bağlanma, genellikle çocukluk dönemindeki aşırı düzensiz ya da tutarsız bakım deneyimlerinden kaynaklanabilir. Çocuk bu tür bir bakım altında, bir yandan anne-babasıyla yakınlık kurmaya çalışırken, bir yandan da bu yakınlığın güven verici olmadığı duygusunu yaşar. Sonuçta, ilişkilerde aşırı bağımlı hale gelebilir ve duygusal açıdan kararsızlık ve kaygı geliştirebilirler. Kaygılı-kararsız bağlanma stilinde duygusal yakınlık ve güven arayışı ile birlikte, ilişki içinde sürekli bir belirsizlik ve endişe haliyle karakterizedir (Gökdağ, 2011).

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde incelenmesi amaçlanan değişkenler olan erken yetişkinlik, evlilik ve bağlanma kavramları literatür doğrultusunda açıklanmıştır. Buna ek olarak evlilik için önemli bir adım olan eş seçimi kavramı da detaylıca ilgilenmiştir. Belirlenen konu doğrultusunda yapılan araştırmalara da yer verilmiştir.

1.1.Erken Yetişkinlik

Bireylerin hayatları boyunca çeşitli gelişim aşamalarından geçtiği ve bu dönemlerin kişisel, sosyal ve psikolojik gelişimleri üzerinde büyük etkisi olduğu kabul edilmektedir. İnsanın yaşamı boyunca geçtiği bu dönemler ve gelişimler kişilerin tutum ve davranışlarını farklılaştırmakla birlikte rolleri yeniden yapılandırabilmektedir. Yaşa bağlı dönemler artık çeşitli kültürlerde daha fazla test edilmesi gereken ampirik olarak temellendirilmiş bir hipotez statüsüne sahiptir (Levinson, 1986). Literatürde yetişkinliğin bebeklik, çocukluk ya da ergenlik tanımları gibi somut bir tanımına rastlamak pek de mümkün değildir. Havighurst'e göre 18-35, Neugarten ve Moo-re' a göre 20-30, Erikson'a göre 20-40, Bühler'e göre 22-45 yaşları arası bu dönemi kapsamaktadır (Zastrow ve Kirst-Ashman 2015). Levinson'a (1996) göre 22-40 yaş diliminde yer almaktadır.

Erken yetişkinlik dönemi, bireyin kimlik gelişiminin hızlandığı, geleceğe dair hedeflerini şekillendirdiği ve bağımsızlıklarını kazandıkları kritik bir dönem olarak öne çıkar. Bu dönemde toplum tarafından kişilerin evlenmeleri, ana baba olmaları, işe başlamaları beklenir. Hayata atılmanın ve yeni bir başlangıç yapmanın denk geldiği bu dönem bireyler için stresli de olabilmektedir. Erken yetişkinliğe dair birçok kuram ve yaklaşım bulunmaktadır. Bunlardan bazıları Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı, Levinson'un Yaşam Yapısı Kuramı ve Arnett'in Beliren Yetişkinlik Kuramı'dır.

1.1.1. Yetişkinlik Kuramları

1.1.1.1.Psikososyal Gelişim Kuramı

Erik Erikson'un Psikososyal Gelişim Teorisi, hayatın çeşitli evrelerinde bireylerin karşılaştığı psikososyal zorluklar ve bunların çözüm yollarını inceler. Erikson, yaşam

boyu süren 8 aşamalı bir gelişim sürecini tanımlar. Her aşama, bireyin kendini ve çevresini anlamasında, kimlik geliştirmesinde ve sağlıklı bir kişilik oluşturmasında kritik bir rol oynar. Bu aşamalar; temel güvene karşı güvensizlik (0-1), özerklik ya da utanç ve kararsızlık (2-3), girişim ya da suçluluk (3-5), beceri ya da aşağılık duygusu (6-11), kimliğe karşı rol karmaşası (11-20), yakınlığa karşı yalıtılmışlık (Genç Yetişkinlik), üretkenliğe karşı durgunluk (Yetişkinlik), bütünleşmeye karşı umutsuzluk. Genç yetişkinlik evresi 20-40 yaş arasını kapsamakta olup bu döneme uzatılmış ergenlik de demektedir. Erikson, bazı kişilerin ergenlik ve yetişkinlik arasında kalan bir periyot geçirebileceklerine, yetişkin sorumluluklarının ötelendiğine ve ergenlikte baş gösteren rol arayışının daha da artarak sürdüğüne dikkat çekmiştir (Arnett, 2000).

1.1.1.2.Yaşam Yapısı Kuramı

Yaşam yapısı, bir kişinin yaşam boyunca karşılaştığı deneyimler, ilişkiler, faaliyetler ve roller gibi yaşamın temel bileşenlerini ifade eder. Bu kavram, kişinin yaşamını şekillendiren ve ona anlam katan unsurların bütününü kapsar. Daniel Levinson'un teorisi, yetişkinlik dönemini ardışık geçiş evreleri ve bu süreçte yaşanan krizler üzerinden tanımlar. Bu kuram, bireylerin erken yetişkinlik, orta yetişkinlik ve ileri yetişkinlik şeklinde üç ana döneme ayrıldığını öne sürer. Levinson, yaşam dönemleri kuramını erkeklerin yaşamlarının evrelerini anlamak için geliştirmiştir, ancak sonraları bu kuram genellikle kadınlar için de geçerli olduğu kabul edilmiştir. Kuram, yaşamın belirli evrelerinde bireylerin yaşadığı geçişler, krizler ve gelişimsel görevler üzerine odaklanır (Aktu, 2016).

1.1.1.3. Beliren Yetişkinlik Kuramı

Arnett'in 2000 yılında ortaya koyduğu beliren yetişkinlik teorisi, 18 ile 30 yaş arasındaki dönemi inceler. Bu kuram ergenlik dönemi ile genç yetişkinlik dönemi arasında kendine has birtakım özellikleri olan bir kuram olarak öne çıkmaktadır. Ergenlikle tam yetişkinlik arasında bir köprü görevi görmektedir. Bu dönemdeki kişilerin yaşamlarında önemli dönüm noktaları bulunmakta, yetişkinliğe hazırlanarak bağımsız birey olma yolunda adım atmaktadırlar (Arnett, 2000). Arnett'e göre, bu dönemdeki deneyimler ve karşılaşılan zorluklar, bireylerin yetişkin kimliklerini

oluşturmalarına ve kişisel potansiyellerini gerçekleştirmelerine yardımcı olur (Arnett, 1994).

1.1.2. Erken Yetişkinlikte Psikolojik ve Duygusal Gelişim:

Erken yetişkinlik dönemi, bireylerin önemli duygusal ve psikolojik gelişim süreçlerinden geçtiği bir dönemdir. Bu dönemde bireyler, önceki gelişim evrelerinde kazandıkları psikolojik yapıları kullanarak daha karmaşık duygusal süreçlerle başa çıkmaya çalışırlar. Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı'na göre bu dönem, "yakınlığa karşı yalıtılmışlık" kriziyle tanımlanır. Bireyler, derin ve samimi ilişkiler kurmayı başarırsa psikososyal olarak daha sağlıklı gelişim gösterirler; aksi durumda yalnızlık ve izolasyonla mücadele edebilirler (Erikson, 1968; akt. Arslan, 2008).

Duygusal gelişim açısından, erken yetişkinlik döneminde bireyler duygusal farkındalık ve düzenleme becerilerini geliştirmeye devam ederler. Arnett (2000), beliren yetişkinlik döneminde bireylerin bu süreçte bir "ara evre" deneyimlediğini ve duygusal olarak hem yetişkin sorumluluklarına hazırlanmaya çalışırken hem de bağımsızlıklarını pekiştirdiklerini belirtir. Bu süreçte, duygusal olgunluk kazanımı, romantik ilişkilerin derinleşmesi ve iş hayatındaki stresle başa çıkma becerileri önem kazanır.

Ayrıca, bu dönemde bireylerin duygusal olarak kendilerini daha iyi tanıma ve başkalarının duygularını daha iyi anlama eğiliminde oldukları görülmektedir. Bununla birlikte, yaşamda karşılaşılan stres faktörleri (iş stresi, romantik ilişkilerdeki zorluklar gibi) duygusal düzenlemeyi zorlaştırabilir (Crockett & Silbereisen, 2000). Havighurst (1972), bu dönemdeki bireylerin önemli gelişimsel görevlerinin, bir meslek seçimi, bir eş bulma ve aile kurma gibi uzun vadeli hedeflere yönelik duygusal hazırlıkları içerdiğini ifade etmektedir.

1.1.3. Erken Yetişkinlikte Kimlik ve Bağımsızlık:

Erken yetişkinlik döneminde bireyler, önceki gelişim dönemlerinde şekillenen kimliklerini daha da sağlamlaştırmaya çalışırlar. Erikson'un kimlik gelişimi üzerine yaptığı çalışmalarda, genç yetişkinlik dönemi, bireyin hem kendi iç dünyasını hem de sosyal çevresini keşfettiği bir evre olarak tanımlanmıştır (Arslan, 2008). Bu dönemde

bireyler, kim oldukları ve hangi değerleri benimsedikleri konusunda daha net bir fikir sahibi olurlar (Erikson, 1964; akt. Özer,2022)

Bağımsızlık, bu dönemde önemli bir gelişimsel hedeftir. Bireyler, ailelerinden ayrılarak kendi yaşamlarını kurma çabası içine girerler. Arnett erken yetişkinlik döneminde bireylerin kimliklerini şekillendirme süreçlerinde bağımsızlık arayışının temel bir rol oynadığını ve genç yetişkinlerin bu dönemde hem kariyer hem de kişisel yaşamda bağımsız kararlar almaya çalıştıklarını vurgular (Arnett, 2004; akt. Atak, 2011).

Erken yetişkinlik dönemi, bireylerin bağımsızlık ve kişisel sorumluluklarını keşfettikleri, yaşamlarını nasıl yönlendireceklerine dair deneyimler kazandıkları bir süreçtir. Bağımsızlık kazanımı, bireyin kendi kararlarını alabilmesi ve bu kararların sorumluluğunu üstlenebilmesi anlamına gelir. Bu süreç, bazen bireylerin aileleriyle olan bağlarını yeniden tanımlamalarını da gerektirir (Tanner & Arnett, 2009).

1.2. Evlilik Tanımı

Evlilik, iki farklı cinsiyetten bireyin birlikte yaşamayı sürdürebilmesi, çocuk yetiştirebilmesi için kurulan ve devletin belirlediği hukuk kurallarına tabi olan yasal bir ilişki biçimidir. Bu kurum, çeşitli kültürlerde aile kurmanın temel unsuru olarak yer almaktadır (Kara ve Ümmet, 2021).

Evlilik ve eş seçimi, bireylerin hayatları boyunca aldıkları en mühim kararlardan biri olarak kabul görmektedir. Evlilik gerçekleştirmeye hazır hissetmek ve kişilerin yaşadıkları ilişkiye atfettiği anlam ve evlilikten beklenenlerin şeffaf bir şekilde aktarılması önemlidir. Literatüre bakıldığında bireyin evlilik algısının evlilik tercihleri eğilimleri olarak da adlandırıldığı görülmektedir (Kaçar ve Parlar, 2018).

Birlikte yaşamla, sürekli olarak örgütlenmiş olan, hedefe yönelik, ortaklaşa bir süreç başlatılmaktadır. Ailenin temelinin oluşturulduğu evlilik müessesinin ilk adımı, iki kişinin evlenme kararı almasıyla atılmakta ve bu kararın sağlıklı bir şekilde alınması için, iki kişinin sağlıklı bir ilişki inşa etmiş olmasına bağlı olmaktadır (Şen, 2015).

Tüm toplumlarda evlilik mefhumu önemli görülen bir mefhumdur. Evlilik müessesinin yüzlerce yıldır süregeldiği bilinmekte ve evliliğin kültürler arasında

birçok değişiklik gösterdiği biliniyor olsa da gerçekleştirilen birçok çalışma ve tanımlama benzer yanlarının daha çok olduğunu işaret etmektedir. Evlilik kavramı, kültürler arasında içinde farklılıklar içerse de bütün topluluklarda ananesel olarak yer edinmiş ve formel olarak kabul edilmiş tek birliktelik türüdür (Tarhan, 2017). Evlilik, bir aile oluşturmanın ve bir sonraki kuşağı yetiştirmenin en mühim temel aracıdır. Evlilik, iki kişinin birlikte hakkından geleceği bir görevdir. Evlilik, karı-koca arasında sevgi ve samimiyetin bulunduğu, yaşanılanların paylaşılıp hedeflerin genişletildiği ikili ilişkidir (Geçtan, 1998).

Sağlıklı kurulan münasebetler neticesinde yapılan evliliğin uyumlu ve hoş bir şekilde ilerlemesi için çiftlerin evliliğe hazır olduğunu hissetmesi ve evlilikle ilgili bilgi edinmesi gereklidir. Bu yönden de evliliğin öncesinde ilişkileri geliştirmek ve evlenecek olan kişileri evliliğe hazır hale getirmek için evlilik evvelinde danışmanlık çalışmalarına ihtiyaç vardır (Yalçın ve Ersever, 2010). Kişilerin evlilik zamanının belirlenmesinde "fiziksel, duygusal, ekonomik ve sosyal yetkinliğe" ulaşmış olmaları gerekmektedir.

Evlilik kurumu, insan tabiatından kaynaklı üç güdüye dayanmaktadır:

- Biyolojik Güdü: Uzun bir süre birlikte olmak ve bebekler dünyaya getirerek kuşağın devamını getirme isteği, partnere duyulan ilişki zevki, birlikteliği ve korunum isteğidir.
- Psikolojik Güdü: Karşı cinsiyetten birinin beğenisini, sevgisini, yeğlemesini ve arzusunu elde etme isteği ile çocuklarıyla beraber bir hayat sürme güveni ve mutluluğu duymaktır.
- Sosyal Güdü: Sosyal cemiyetin beklentilerine, yasalarını ile armoni içerisinde yaşamanın getirdiği rahatlık, cemiyetin kabul gören değerlerine uyum göstererek kazanılan itibar zevki ve güvenidir (Boran, 2003).

1.2.1.Evliliğin Tarihçesi

Evliliğin tarihçesi, insanlık tarihi kadar eski olup, toplumsal, kültürel, dini ve ekonomik bağlamlarda büyük değişiklikler göstermiştir. Evlilik, birçok toplumda aile kurmanın ve toplumsal düzenin temel taşı olarak kabul edilmiştir. Evlilik, toplumsal düzenin devamını sağlayan ve dünyanın gelecekteki temel ihtiyaçlarını karşılamayı

amaçlayan bir kurum olarak görülmektedir. Tarih boyunca evlilik, cinsiyet rolleri, mal varlığı, miras, ittifaklar ve toplumsal statü gibi pek çok unsurla şekillenmiştir (Coontz, 2005).

İlk evlilik biçimleri, avcı-toplayıcı topluluklarda kabile içi ittifaklar kurmak ve neslin devamını sağlamak amacıyla ortaya çıkmıştır. Bu evlilikler, bugünkü anlamda romantik bir birliktelikten ziyade, kabileler arası güç dengesini sağlamak için ekonomik veya siyasi nedenlere dayalıdır. Antik Yunan ve Roma'da evlilik, bir kadının babasının evinden kocasının evine geçişini simgeleyen bir ritüeldi ve genellikle ekonomik bir anlaşma olarak görülürdü. Romalılar, özellikle varlıklı sınıflarda evliliği siyasi ve ekonomik bir araç olarak kullanmışlardır (Coontz, 2005).

Osmanlı İmparatorluğu'nda evlilik, hem dini hem de hukuki bir kurum olarak kabul edilmiştir. Evliliklerin çoğunlukla aileler arası ittifak ve ekonomik koşulların göz önünde bulundurulmasıyla gerçekleştiği bilinmektedir (Özçelik, 2017). Evlilik, İslam hukukuna göre düzenlenmiş ve nikâh ile resmi hale getirilmiştir. Kadınların evlilik içinde hakları, dini kurallara dayalı olarak belirlenmiştir. Boşanma, İslam hukukuna göre mümkün olsa da sosyal normlar çerçevesinde sınırlı uygulanmış ve genellikle erkeklerin inisiyatifinde olmuştur (Ortaylı, 2000).

Aydınlanma Çağı ile birlikte bireysel haklar, özgür irade ve sevgi gibi kavramlar evlilik anlayışını değiştirmeye başladı. 18. ve 19. yüzyıllarda romantik aşk, evliliğin önemli bir unsuru haline gelirken, evlilik hâlâ büyük ölçüde ekonomik güvence ve toplumsal beklentilere dayalı bir kurum olarak kaldı. Bu dönemde kadın hakları hareketleri de evlilik içindeki cinsiyet eşitliği tartışmalarını gündeme getirdi ve boşanma yasalarının esnetilmesi, kadınların evlilikteki rolünü yeniden şekillendirdi. 20.yüzyılda evlilik, bireysel tercihlere dayalı bir kurum haline gelmeye başladı. Boşanma oranlarının artması, evlilik dışı birlikteliklerin kabul görmesi ve toplumsal normların esnekleşmesi, evlilik kurumunu derinden etkilemiştir (Coontz, 2005).

Kadınların eğitim düzeyinin yükselmesi ve iş gücüne katılımının artması, geleneksel cinsiyet rollerine dayalı evlilik anlayışını büyük ölçüde dönüştürmüştür. Ayrıca, 20. yüzyılın sonlarında ve 21. yüzyılda, eşcinsel evliliklerin yasal olarak tanınması gibi gelişmeler, evliliğin farklı biçimlerde yorumlanmasına yol açmıştır (Stone, 1977). Türkiye'de ise 1926 yılında Medeni Kanun'un kabul edilmesiyle evlilik, dini

temellerden çıkarılarak laik hukuka dayandırılmıştır. Bu kanun, kadın ve erkek arasında evlilik içinde hak eşitliğini sağlamayı amaçlamış ve boşanma hakkını da kanuni çerçevede düzenlemiştir. Evlilik, Türkiye'de daha çok geleneksel aile yapısının bir parçası olarak görülmeye devam ederken, modernleşmeyle birlikte bireysel tercihlere dayalı bir hale gelmiştir (Ortaylı, 2000).

1.2.2. Evlilik Tutumunu Etkileyen Faktörler

Kültür, bireylerin evlilik tutumlarını büyük ölçüde etkileyen bir faktördür. Geleneksel toplumlarda evlilik, bireysel tercih yerine aile onayı ve toplumsal normlara dayalı bir kurum olarak görülmektedir. Aile birliğini koruma ve toplumsal düzeni sağlama aracı olarak görülürken, modern toplumlarda bireysel mutluluk ve uyum ön plana çıkar. Kültürel normlar, dini inançlar, ve sosyal değerler evlilik tutumları üzerinde belirleyici rol oynar (Kağıtçıbaşı, 1996). Bu bağlamda evlilik tutumları genel olarak kolektivist değerler etrafında şekillenir. Örneğin ailelerin eş seçiminde aktif bir rol oynadığı görücü usulü evlilikler özellikle Asya ve Orta Doğu toplumlarında oldukça yaygındır (Triandis, 1995).

Modern ve bireyselci toplumlarda ise evlilik, bireyin duygusal tatminine ve romantik ilişkilere daha fazla vurgu yapar. Bu bağlamda, Batı kültürlerinde eş seçiminde sevgi ve uyum, önemli kriterler arasında yer alırken, ekonomik ve sosyal statü gibi faktörlerin önemi azalmaktadır (Beck ve Beck-Gernsheim, 1995). Kültürel farklılıklar, bireylerin evlilikle ilgili kararlarını ve tutumlarını belirleyen temel dinamiklerden biri olmaya devam etmektedir.

Küreselleşme de kültürel faktörleri dönüştürmekte ve evlilik tutumlarında değişimlere neden olmaktadır. Özellikle medya ve sosyal medya, bireylerin "ideal eş" ve "ideal evlilik" anlayışlarını yeniden şekillendirmektedir (Giddens, 1992). Örneğin, sosyal medya aracılığıyla globalleşen evlilik değerleri, geleneksel toplumlarda bile bireyselci yaklaşımların artmasına yol açmıştır.

Globalleşme, geleneksel toplumlarda bile evlilik algısını dönüştüren önemli bir süreçtir. Kültürel etkileşimler, bireylerin farklı evlilik modellerini görmesine ve kendi kültürel normlarını sorgulamasına neden olmaktadır (Triandis, 1995). Globalleşme ile birlikte bireyselcilik değerleri yaygınlaşmış, bu durum evlilik kararlarında bireyin kendi mutluluğunu ve ihtiyaçlarını önceliklendirmesine yol açmıştır. Özellikle Batı

toplumlarında, bireysel mutluluğun evlilik ilişkisindeki önemi giderek artmaktadır. Bu değişim, evliliğin yalnızca bir toplumsal norm değil, aynı zamanda bireyin kendini gerçekleştirme yolculuğunun bir parçası olarak görülmesine yol açmıştır (Beck ve Beck-Gernsheim, 1995).

Bireyselcilik, evlilik kurumunu daha esnek ve kişisel tercihlere dayalı hale getirmiştir. Örneğin, bireyselcilik değerlerinin yaygın olduğu toplumlarda evlilik, ekonomik bağımlılıktan ziyade duygusal bağ ve eşit bir ortaklık olarak algılanmaktadır (Triandis, 1995). Ancak bireyselcilik, evlilikte sorumluluk paylaşımı ve bağlılık gibi unsurları zayıflatarak boşanma oranlarının artmasına da neden olabilmektedir (Kaufman, 2005).

Cinsiyet, evlilik tutumları üzerinde belirgin bir etkiye sahiptir. Toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ve erkeklerin evlilikten beklentilerini ve evlilik içindeki rollerini tanımlar. Geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri, erkekleri geçim sağlayıcı, kadınları ise ev işleri ve çocuk bakımından sorumlu olarak konumlandırır (Bem, 1981). Bu durum, kadın ve erkeklerin evlilikle ilgili tutumlarında farklılıklar yaratır.

Kadınlar genellikle duygusal yakınlık, sevgi ve partnerle uyum gibi duygusal faktörlere daha fazla önem vermektedir (Wood ve Eagly, 2012). Ancak modernleşme ve kadınların ekonomik bağımsızlık kazanmaları, evlilikle ilgili geleneksel tutumları değiştirmiştir. Örneğin, eğitim seviyesinin artışı ve iş hayatına katılım, kadınların evlilik kararlarında daha seçici olmalarına yol açmıştır (Bianchi ve Milkie, 2010). Aynı zamanda, kadınlar evlilikte eşitlikçi bir ilişki beklentisine yönelmektedir (Johannesen-Schmidt ve Eagly, 2002).

Erkeklerin evlilik tutumlarında fiziksel çekicilik ve cinsel tatmin gibi unsurlar daha fazla ön plana çıkmaktadır (Reifman, 2004). Bununla birlikte, modern toplumlarda erkekler arasında da duygusal yakınlık ve partnerle uyum beklentisi giderek önem kazanmaktadır. Ancak erkeklerin geleneksel rollere daha fazla bağlı kalma eğiliminde olduğu ve bu nedenle evlilikle ilgili değişimlere kadınlara göre daha dirençli oldukları gözlenmektedir (Connell, 1995).

Kültürel ve cinsiyet faktörleri, evlilik tutumlarını çoğu zaman birlikte şekillendirmektedir. Geleneksel toplumlarda, toplumsal cinsiyet rollerinin daha katı

olduğu ve evlilikle ilgili beklentilerin kültürel normlar tarafından belirlendiği görülmektedir.

Modernleşmeyle birlikte, kadınlar için eğitim seviyesi, mesleki statü ve ekonomik bağımsızlık, evlilik kararlarını etkileyen daha önemli unsurlar haline gelmiştir (Hortaçsu, 2002). Erkekler için ise fiziksel çekicilik gibi geleneksel kriterler önemini korumakla birlikte, eşin eğitim düzeyi ve sosyal statüsü gibi unsurlar da etkili olmaya başlamıştır.

Evlilik tutumları, kültürel ve cinsiyet faktörlerinin etkisiyle şekillenmekte ve zamanla değişim göstermektedir. Geleneksel toplumlarda toplumsal normlar ve aile değerleri belirleyici olurken, modern bireyselci toplumlarda bireysel tercihler ve duygusal uyum ön plana çıkmaktadır. Cinsiyet rolleri, kadın ve erkeklerin evlilikten beklentilerini farklılaştırarak, evlilikle ilgili tutumlar üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, evlilikle ilgili sosyal politikaların oluşturulmasında kültürel ve cinsiyet farklılıklarının dikkate alınması büyük önem taşımaktadır.

1.3.Eş Seçimi

Bireylerin toplumda kabul görmesi ve aile kurumuna girmesinin ilk adımı evlilik ve evlenmek için kendisine uygun eş seçmesi olarak görülmektedir. Evlilik müessesesi, toplumsal normlar, örf ve adetler, gelenek ve görenekler ile hayat felsefesinin şekillenmesi açısından kültürel bir sosyalleşme sürecidir ve bu süreç karşılıklı anlaşma ile yasal olarak kurulan aile birlikteliği ile var olur (Güllü, 2018). Bireyin kendisine uygun partneri seçimi, geçmişten günümüze insanların karşılaştığı en önemli ve karmaşık durumlardan biri olmuştur çünkü bu, kişilerin kimlerle birlikte ve nasıl bir yaşama sahip olacağına dair verdiği birincil karardır (Yıldırım, 2007).

Kişinin kendisine eş olarak seçtiği bireyi eksiksiz tanıması partner seçiminde gözden kaçırılmaması gereken en önemli hususlardan birisidir. Eş seçimi sürecinde birey ilk olarak kendisini değerlendirmeli daha sonra da karşısındakini değerlendirip analiz etmeli, kendisinin ve karşısındaki bireyin özelliklerini tanımaya ve anlamaya çalışmalıdır. Eş seçiminde birçok faktör ele alınabilir. Cinsiyet faktörü üzerine düşündüğümüz zaman Kaçar ve Parlar (2019) erkeklerin eş seçerken kadınlardan

farklı olarak evlenecekleri kişinin dini inancını ve mezhebini önemsemediği, bu konularda herhangi bir benzerlik arayışına girmediği bulgusuna ulaşmışlardır.

Bireyin eş seçiminde bağlanma stillerinin de etkisi olduğu düşünülmektedir. Toplumun temellerinin kurulduğu evlilik kurumunun beraberinde toplumun en küçük yapı taşı olan aile kurumunu oluşturduğu bilinmektedir. Evlilik ve aile kurmak ise temelinde eş seçimin barındırır. Tüm bunlara bakıldığında sağlıklı ve ayakta durabilen bir toplum ve aynı zamanda kültürel düzeyde zenginleşmek isteyen bir toplum için aile çok önemli bir faktördür (Bağ, 2019).

Eş seçimi ve evlilik müessesesi, kişinin belli düzeyde bir olgunluğa ulaştıktan sonra karşılaştığı ve hayatında mühim bir yer tutan süreçlerdir (Kasapkara ve Kasapkara, 2014). Doğru eş seçimi, evlilik ilişkilerinin ahenk içerisinde olmasını önemli ölçüde etkiler ve evlilikte mutluluğu sağlamak adına önemlidir (Bilen, 2004). Bu süreçte bireyler, kiminle hayatlarını birleştireceklerine ve kimden çocuk sahibi olacaklarına karar verirler. Aynı zamanda, eş seçimi bireyin geleceğini ve toplum içindeki yaşamını da büyük ölçüde şekillendirir (Yıldırım, 2007).

Literatüre katkı sağlayan araştırmacıların çoğu, genç bireylerin eş seçimlerini doğru yapabilmeleri ve evlilik yaşamlarının niteliğini artırabilmeleri amacıyla çeşitli çalışmalar gerçekleştirmiştir (Pines, 2001; Kaya, 2002; Pınar, 2008). Bu çalışmalar neticesinde eş seçimine tesir eden pek çok faktör belirlenmiştir. Bu faktörler, eş seçimini kolaylaştırıcı veya zorlaştırıcı nitelikte olabilir. Yaş, etnik köken, yerleşim yeri, fiziksel özellikler, tutum ve düşünce benzerliği, mal varlığı, dini inanç, sosyal statü ve eğitim düzeyi bu faktörlerden birkaçıdır (Çalışkan vd., 2015).

Sosyoekonomik durum, bireylerin eş seçiminde önemli bir rol oynamaktadır. Benzer sosyoekonomik düzeydeki bireylerin evlilik yapma olasılığı daha yüksektir. Bu durum, sosyal sınıflar arası uyum ve ekonomik istikrar arayışından kaynaklanabilir. Yüksek sosyoekonomik statüye sahip bireyler genellikle benzer statüdeki kişilerle evlenme eğilimindedir, bu da sosyal ve ekonomik istikrar sağlamayı amaçlar (Kalmijn, 1998). Sosyoekonomik durumun etkisi, eğitim düzeyi, gelir ve meslek gibi faktörlerle de ilişkilidir. Bu unsurlar, bireylerin yaşam tarzlarını, ilgi alanlarını ve değerlerini şekillendirir, bu da evlilikte uyum sağlamada önemli bir rol oynar. Örneğin, yüksek

eğitim seviyesine sahip bireyler, genellikle benzer eğitim düzeyindeki kişilerle daha fazla ortak noktaya sahip oldukları için evliliklerinde daha uyumlu olabilirler.

Kültürel ve dini değerler de eş seçiminde belirleyici faktörler arasındadır. Bireyler genellikle kendi kültürel ve dini değerlerine uygun eşler ararlar. Bu, ortak değerler ve inançlar etrafında bir araya gelmenin, evlilikte uzun vadeli uyum ve tatmini artırdığına inanıldığı için önemlidir (Heaton ve Pratt, 1990). Kültürel değerler, bireylerin dünya görüşlerini, yaşam tarzlarını ve sosyal davranışlarını etkiler. Benzer kültürel geçmişe sahip bireyler, ortak bir dil, benzer gelenekler ve ritüeller aracılığıyla daha kolay iletişim kurabilirler. Dini değerler ise, evlilikteki roller ve sorumluluklar, çocuk yetiştirme ve günlük yaşamda ahlaki rehberlik gibi konularda belirleyici olabilir.

Aile ve sosyal çevrenin etkisi, özellikle geleneksel toplumlarda çok belirgindir. Ailelerin ve yakın çevrenin eş seçimindeki rolü, sosyal destek sistemlerinin güçlülüğü ile ilişkilidir. Bireyler, ailelerinin onayını ve desteğini almak amacıyla, ailelerinin değerlerine ve beklentilerine uygun eşler seçme eğilimindedirler (Kağıtçıbaşı, 2010). Aile ve sosyal çevre, evlilik adayları arasındaki tanışıklık ve bağlantılar açısından da önemlidir. Geleneksel toplumlarda, aileler çocuklarının evlilik adaylarını belirleme ve tanıştırma konusunda aktif rol oynar. Bu tür müdahaleler, evliliğin sosyal ve ekonomik avantajlarını maksimize etmeyi amaçlayabilir. Modern toplumlarda ise, arkadaş çevresi ve sosyal ağlar, eş seçiminde önemli bir etki oluşturabilir.

Fiziksel çekicilik, eş seçiminde önemli bir faktördür. Fiziksel çekicilik, ilk izlenimlerde ve romantik ilişkilerin başlangıcında belirleyici olabilir. Araştırmalar, fiziksel olarak çekici bulunan bireylerin daha fazla ilgi gördüğünü ve bu nedenle eş seçiminde daha fazla seçeneklerinin olduğunu göstermektedir (Buss, 1989). Fiziksel çekicilik, biyolojik ve evrimsel nedenlerle önemli görülmektedir. Evrimsel psikolojiye göre, fiziksel çekicilik, sağlık, gençlik ve üreme potansiyeli gibi biyolojik sinyaller taşır. Bu nedenle, fiziksel olarak çekici bireyler, daha sağlıklı ve genetik olarak avantajlı görülebilir. Bununla birlikte, fiziksel çekiciliğin önemi kültürel normlar ve bireysel tercihlerle de şekillenebilir.

Eğitim seviyesi, eş seçiminde belirleyici faktörlerden biridir. Benzer eğitim seviyesine sahip bireyler arasında evlilik olasılığı daha yüksektir. Eğitim seviyesi, bireylerin

dünya görüşlerini, değerlerini ve yaşam tarzlarını etkilediği için, benzer eğitim düzeyine sahip bireylerin daha uyumlu ilişkiler kurabileceği düşünülmektedir (Schwartz ve Mare, 2005). Eğitim seviyesi, bireylerin mesleki ve ekonomik fırsatlarını da etkiler. Yüksek eğitim düzeyine sahip bireyler genellikle daha iyi ekonomik koşullara ve mesleki statüye sahiptir. Bu da evlilikte maddi güvenliği ve sosyal uyumu artırabilir. Ayrıca, eğitim seviyesi, bireylerin iletişim becerilerini ve problem çözme yeteneklerini de geliştirdiği için, eğitimli eşler arasında daha sağlıklı ve sürdürülebilir ilişkiler kurulabilir.

Kişilik özellikleri ve bireysel değerler de eş seçiminde önemli bir rol oynamaktadır. Uyumluluk, sorumluluk, dışadönüklük gibi kişilik özellikleri, bireylerin uzun vadeli ilişkilerde uyumlu olmasını etkileyebilir. Ayrıca, benzer değerlere sahip bireylerin daha uyumlu ve tatmin edici ilişkiler kurma olasılığı daha yüksektir (Luo ve Klohnen, 2005). Kişilik özellikleri, bireylerin ilişki dinamiklerini ve çatışma çözme stratejilerini etkiler. Örneğin, dışadönük bireyler daha sosyal ve iletişim odaklı olabilirken, içedönük bireyler daha sakin ve içsel uyuma önem verebilir. Bu tür kişilik farklılıkları, çiftlerin günlük yaşamlarında ve uzun vadeli planlarında nasıl uyum sağlayacaklarını belirleyebilir. Benzer şekilde, ortak değerlere sahip bireyler, yaşam hedefleri, ahlaki normlar ve sosyal beklentiler konusunda daha fazla uyum sağlayabilirler.

1.3.1. Eş Seçimine Dair Kuramsal Çerçeve

2.3.1.1.Psikanalitik Kuram ve Eş Seçimi:

Psikanalitik kuramın öncüsü Freud, eş seçiminin fallik dönemde yaşanan çocukların karşı cinsten ebeveyne duydukları yakınlık ve hayranlıkla bağlantılı olduğunu öne sürer. Bu bağlamda, iki önemli kavram öne çıkar: Oedipus kompleksi ve Electra kompleksi. Oedipus kompleksi, erkek çocukların annelerine karşı duydukları bilinçdışı cinsel arzu ve bu arzunun bir sonucu olarak babalarına karşı geliştirdikleri rekabetçi duyguları ifade eder. Freud'a göre, erkek çocuklar, bu kompleksi çözümleyerek babalarıyla özdeşleşir ve anneleri gibi bir eş arayışına girerler. Bu süreç, bilinçdışı düzeyde, erkeklerin annelerine benzeyen özelliklere sahip partnerler seçmelerine yol açar. Electra kompleksi ise, kız çocukların babalarına karşı duydukları bilinçdışı cinsel arzu ve annelerine karşı geliştirdikleri rekabetçi duyguları ifade eder. Freud, bu kompleksin çözümünde kız çocukların anneleriyle özdeşleşerek babaları

gibi bir eş arayışına girdiklerini savunur. Bu da bilinçdışı düzeyde, kızların babalarına benzeyen özelliklere sahip partnerler seçmelerine neden olur. (Freud, 2017)

Freud'un teorisine göre, çocukluk döneminde karşı cinsten ebeveyne duyulan hayranlık ve bağlılık, ileriki yaşlarda romantik partner seçiminde belirleyici bir rol oynar. Bu süreç, çoğunlukla bilinçdışı düzeyde gerçekleşir ve bireyler, ebeveynlerinin kişilik özelliklerini taşıyan partnerler arama eğiliminde olurlar.

Freud'a göre, bilinçdışı karmaşık süreçler aracılığıyla, kız çocukları babalarını ve erkek çocukları annelerini andıran özelliklere sahip eşler seçerler (Chodorow, 1978).

2.3.1.2.Evrimsel Kuram ve Eş Seçimi

Evrimsel kuram, eş seçimi sürecini biyolojik ve genetik bir temelde açıklar. Bu kurama göre, insan davranışları, evrimsel süreç boyunca hayatta kalma ve üreme başarısını artıracak şekilde şekillenmiştir. Bireylerin eş seçiminde gösterdikleri tercihler, genetik uyumu sağlama ve türün devamını garanti altına alma amacını taşır. Evrimsel psikologlar, özellikle cinsiyetler arasındaki farklı eş seçim stratejilerine odaklanır ve bu farklılıkların evrimsel adaptasyonlar sonucu ortaya çıktığını savunurlar (Buss, 1989).

Evrimsel kurama göre, kadınlar ve erkekler, biyolojik rollerine ve üreme stratejilerine göre farklı eş seçim kriterlerine sahiptirler. Kadınlar, doğurganlık sürecinin sınırlı olduğu ve çocuk yetiştirmenin uzun bir zaman dilimi gerektirdiği gerçeğiyle, eş seçiminde kaynak sağlayabilecek, güçlü ve güvenilir partnerler ararlar (Feingold, 1992). Bu strateji, kadının kendisi ve yavrusu için kaynaklara erişimi maksimize etmeyi amaçlar. Erkekler ise biyolojik olarak sınırsız sayıda üreme fırsatına sahip oldukları için, doğurganlık belirtileri gösteren (gençlik, sağlık, simetrik yüz yapısı gibi) kadınları tercih etme eğilimindedirler (Trivers, 1972). Erkekler için fiziksel çekicilik, doğurganlık ve gençlik gibi kriterler, kadının üreme yeteneğini simgelediği için önemli görülmektedir.

Bu kuram, cinsiyetler arasındaki bu farklılıkların biyolojik bir temelinin olduğunu ve doğal seçilim yoluyla günümüze kadar aktarıldığını savunur. Örneğin, kadınların daha fazla kaynak sağlayabilecek, sosyal statü sahibi erkeklere yönelmesi, evrimsel süreçte hayatta kalmayı ve çocuklarını büyütmeyi destekleyen bir strateji olarak görülmüştür

(Buss & Schmitt, 1993). Erkeklerin ise daha genç ve fiziksel olarak çekici kadınları tercih etmeleri, üreme kapasitesini ve genetik aktarımı artıran bir strateji olarak değerlendirilmiştir.

Evrimsel psikolojinin öne sürdüğü bu açıklamalar, birçok araştırmada desteklenmiştir. Örneğin, Buss (1989) tarafından yapılan çapraz kültürel bir çalışma, kadınların eş seçiminde güvenilirlik, ekonomik kaynaklar ve sosyal statüyü ön planda tuttuğunu; erkeklerin ise fiziksel çekicilik ve gençliği daha fazla önemsediklerini göstermiştir. Bu bulgular, cinsiyetler arasındaki eş seçim farklılıklarının sadece kültürel faktörlerle değil, biyolojik adaptasyonlarla da açıklanabileceğini ortaya koymaktadır.

Eleştiriler olsa da evrimsel kuram, insan davranışlarının altında yatan biyolojik ve genetik faktörleri anlamak açısından önemli bir katkı sunar. Ancak bu kuram, bireylerin sosyal ve kültürel bağlamlarını yeterince dikkate almadığı için eleştirilmiştir (Eagly & Wood, 1999). Özellikle toplumsal cinsiyet rollerinin değiştiği ve kadınların ekonomik bağımsızlığının arttığı modern toplumlarda, evrimsel kuramın açıklamaları bazı durumlarda yetersiz kalabilir.

2.3.1.3.Sosyal Değişim Kuramı ve Eş Seçimi

Sosyal değişim kuramı, insan ilişkilerini ekonomik bir modelle açıklar. Bu kurama göre, bireyler ilişkilerinde elde ettikleri ödüller ve katlandıkları maliyetler arasında bir denge ararlar. İlişkilerdeki tatmin, bireyin aldığı faydaların maliyetlerden fazla olmasıyla artar ve ilişkilerin devamlılığı bu dengeye bağlıdır (Homans, 1961). Kuram, eş seçiminde bireylerin uzun vadede en fazla kazanç sağlayacak eşleri seçme eğiliminde olduklarını öne sürer.

Sosyal değişim kuramında, ilişkiler birer "alışveriş" olarak değerlendirilir. Bu alışveriş, sevgi, güven, statü, maddi destek gibi ödüllerle; zaman, çaba, duygusal yatırım gibi maliyetler arasında gerçekleşir. Bireyler, ilişkilere girmeden önce karşı tarafın sağlayabileceği ödülleri ve ilişkiye katlanmanın bedelini değerlendirirler. Bu süreçte karşılıklı yarar sağlama arzusu, ilişkinin sürdürülebilirliğini etkiler. Örneğin, bir birey ilişkisinde maddi güvence, duygusal destek ya da statü kazanıyorsa, bu ilişkiyi daha tatmin edici bulur (Thibaut & Kelley, 1959).

Sosyal değişim kuramı, bireylerin eş seçiminde "karşılaştırma düzeyi" (comparison level) kavramını da açıklar. Bireyler, bir ilişkide ne kadar ödül ya da maliyetle karşılaşacaklarına dair beklentilere sahiptirler ve bu beklentiler, geçmiş deneyimlere veya toplumsal normlara dayanır. Karşılaştırma düzeyi, bireyin ilişkiden beklentilerini belirler; bu düzeyin altında bir ilişki birey için tatmin edici olmayabilir (Thibaut & Kelley, 1959). Örneğin, yüksek eğitimli bir birey, kendisine denk eğitim düzeyine sahip bir partner arayışında olabilir; böylece hem maddi hem de sosyal anlamda dengeli bir ilişki kurmayı hedefler.

Bu kuramda ayrıca, bireylerin "alternatifler"i değerlendirdiği de vurgulanır. Eğer bir birey mevcut ilişkisinden daha iyi ödüller sunan başka bir ilişki olasılığına sahipse, mevcut ilişkisini sonlandırma kararı alabilir. Alternatiflerin az olduğu bir durumda ise birey, mevcut ilişkideki maliyetler artsa bile ilişkiye devam edebilir (Rusbult, 1980). Bu açıdan sosyal değişim kuramı, sadece mevcut ilişkiyi değil, bireyin potansiyel ilişki fırsatlarını da değerlendirir.

Sosyal değişim kuramı, ilişkilere ekonomik bir bakış açısı sunarak, bireylerin eş seçimi ve ilişki sürdürme süreçlerinde rasyonel kararlar aldığını savunur. Ancak bu kuram, duygusal ve irrasyonel faktörleri yeterince dikkate almaması nedeniyle eleştirilmiştir. İnsan ilişkileri çoğu zaman yalnızca rasyonel kararlarla değil, aynı zamanda duygusal ve bilinçdışı etkenlerle de yönlendirilir (Clark & Mills, 2011). Buna rağmen, sosyal değişim kuramı, özellikle uzun vadeli ilişkilerde bireylerin bilinçli kararlar alarak fayda-maliyet analizi yaptıklarını savunan önemli bir kuramdır.

2.3.1.4.Homogami Kuramı ve Eş Seçimi

Homogami kuramı, bireylerin kendilerine benzer özelliklere sahip partnerleri tercih ettiğini savunan bir eş seçimi teorisidir. Bu kuram, insanların fiziksel, sosyal, ekonomik, dini ve kültürel açılardan kendileriyle benzer olan bireylerle evlenme eğiliminde olduklarını belirtir. Homogami, sosyal uyumu ve ilişki tatminini artıran bir faktör olarak görülür, çünkü benzer geçmişlere ve değerlere sahip çiftler arasında anlaşmazlık çıkma olasılığı daha düşük olabilir (Kalmijn, 1998).

Bu kuram, özellikle eğitim düzeyi, sosyal statü, etnik köken, din, kültürel değerler ve ekonomik durum gibi unsurlar açısından benzerliğe vurgu yapar. Eğitim düzeyi

örneğinde, bireyler genellikle kendi eğitim seviyelerine yakın partnerleri tercih ederler, çünkü eğitim seviyesi sosyal sermaye, gelir potansiyeli ve yaşam tarzı üzerinde etkili olabilir. Benzer şekilde, din ve etnik köken gibi faktörler de ortak değerler ve inançlar üzerinden ilişki uyumunu artırabilir.

Araştırmalar, homogaminin evlilik memnuniyeti ve ilişki süresi üzerinde olumlu etkileri olabileceğini göstermektedir. Benzer özelliklere sahip çiftler arasında daha az çatışma ve daha fazla uyum görülme olasılığı yüksektir, çünkü benzer sosyal çevrelere ve yaşam tarzlarına sahip olan bireyler, birbirlerini daha iyi anlama eğilimindedirler (Schwartz & Mare, 2005). Bu nedenle, homogami kuramı, başarılı ve uzun süreli ilişkilerin temelinde benzerlik faktörünün önemini vurgular. Bu benzerlikler, ilişkilerde anlaşmazlıkların ve çatışmaların azalmasına katkıda bulunabilir, bu da ilişkilerin daha istikrarlı olmasını sağlar (Kalkan, 2023).

2.3.1.5.Heterogami Kuramı ve Eş Seçimi

Heterogami kuramı, homogaminin tersine, bireylerin kendilerinden farklı sosyal, kültürel ve ekonomik özelliklere sahip partnerleri tercih ettiğini savunur. Bu kuram, farklı özelliklere sahip bireylerin birbirlerini çekici bulabileceğini ve bu farklılıkların ilişkiye dinamizm katabileceğini öne sürer. Heterogami, daha geniş sosyal ağlara erişim, farklı kültürel ve sosyal sermaye ile zenginleşen bir ilişki deneyimi gibi avantajlar sunabilir.

Heterogami, farklı etnik kökenlerden, dinlerden veya sosyal sınıflardan gelen bireylerin evlenmesi gibi durumları kapsar. Farklılıklar, bireylerin dünya görüşlerini genişletebilir ve farklı becerilerin, deneyimlerin ve değerlerin birleşmesine olanak tanır. Örneğin, farklı kültürel geçmişlere sahip bir çift, çocuklarına daha geniş bir perspektif sunabilir ve farklı yaşam biçimlerini birleştirerek daha esnek bir ilişki kurabilir (Qian & Lichter, 2007).

Ancak heterogami, ilişki dinamiklerini de zorlaştırabilir. Farklı geçmişlere ve değerlere sahip çiftler, uyum sağlama konusunda zorluklarla karşılaşabilirler. Kültürel, dini veya sosyal farklılıklar, çatışma ve yanlış anlamalara neden olabilir. Bu farklılıklar, özellikle toplumun geleneksel normlarına uymayan ilişkilerde sosyal baskılarla da birleşebilir, bu da ilişkiyi zorlaştırabilir. Araştırmalar, heterogaminin

daha fazla ilişki çatışmasına neden olabileceğini ve bu ilişkilerin daha kırılgan olabileceğini göstermektedir (Blackwell & Lichter, 2004).

Sonuç olarak, heterogami, ilişkilerin farklılıklara dayalı olarak zenginleşebileceğini savunan bir kuramdır. Ancak bu farklılıkların yönetilmesi, ilişkinin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi açısından kritik bir rol oynar.

2.3.1.6. Uyaran-Değer-Rol Kuramı ve Eş Seçimi

Uyaran-Değer-Rol (Stimulus-Value-Role, SVR) kuramı, Murstein tarafından geliştirilmiştir. Uyaran-Değer-Rol kuramı, bireylerin romantik ilişkilerinde üç aşamalı bir süreçten geçtiklerini ve bu süreçte fiziksel çekicilik, ortak değerler ve uyumlu rol beklentilerinin eş seçimi ve ilişkinin devamlılığı üzerinde önemli etkiler yarattığını savunan bir teoridir. Romantik ilişkilerin gelişimini üç aşamalı bir süreç olarak açıklar: uyaran aşaması, değer aşaması ve rol aşaması (Murstein, 1970).

Uyaran Aşamasında Eş Seçimi: İlk izlenimlerin ve fiziksel çekiciliğin belirleyici olduğu bu aşamada, bireyler genellikle dış görünüş, sosyal statü ve diğer yüzeysel özelliklere göre eş seçerler (Murstein, 1970).

Değer Aşamasında Eş Seçimi: İlişkinin ilerleyen aşamalarında, ortak değerler ve inançlar ön plana çıkar. Bu aşamada, çiftlerin birbirlerine benzer değer ve inançlara sahip olması, ilişkinin devamlılığı için kritik öneme sahiptir (Luo ve Klohnen, 2005).

Rol Aşamasında Eş Seçimi: İlişkinin daha ileri aşamalarında, bireyler birbirlerinin sosyal ve kişisel rollerini değerlendirirler. Eşlerin birbirlerinin rol beklentilerini anlaması ve kabul etmesi, ilişkide uyum ve uzun vadeli memnuniyet için önemlidir (Murstein, 1970).

Uyaran-Değer-Rol kuramının ilişki dinamiklerini anlamada etkili bir model olduğu yapılan araştırmalarca görülmektedir. Fiziksel çekiciliğin ve ilk izlenimlerin önemine vurgu yapan uyaran aşamasının yanı sıra, ortak değerlerin ve uyumlu rol beklentilerinin ilişkinin devamlılığı üzerinde belirleyici olduğu bulunmuştur (Murstein, 1970; Luo ve Klohnen, 2005).

1.4.Bağlanma Kavramı

Bağlanma kuramı bebeklik döneminde bebeğe ilk bakım verenle kurduğu ilişki neticesinde kendisine ve etrafına yönelik bazı hipotezler geliştirmektedir. Bowlby'in bağlanma kuramına göre bebekler kendisine birincil bakım sağlayan kişilere bağlanması önemlidir. Bu bağlanma bebeğin hayatı boyunca sergileyeceği tutum ve davranışları etkilemekte, hayatını büyük ölçüde şekillendirmektedir (Bowlby, 1980). Birincil bakımını sağlayan kişi bebeğin ihtiyaçlarını karşılıyor ve tutarlı tepkiler alıyorsa kendisini güvende hisseder. Eğer olumsuz ve tutarsız tepkiler alıyorsa ya da hiçbir tepki alamıyorsa bebek karşısındakine güvenmemekte ve çevresini de keşfedememektedir.

İçsel çalışan modeller olarak nitelendirilen bu hipotezler kişinin kuracağı ilişkiler için bir çerçeve görevi görmektedir. Bağlanma doğumdan ölüme devam eder ve bebeklik döneminde şekillenen bağlanma şekilleri yetişkinlikteki ilişkiler üzerinde de tayin edici bir rol üstlenmektedir. Duygusal paylaşımın fazla olduğu evlilik ilişkisi üzerinde de tayin edici etkisi olduğu fikri ortaya konmuştur (Bowlby, 1980). İnsan ilişkilerinde bireylerin ilişki kurarken içinde bulundukları tutum ve davranışlar, bireylerin bağlanma stilleri hakkında bize ipucu verebilir. Yaygın olarak kabul edilen üç temel bağlanma stili vardır. Bunlar:

1. *Güvenli Bağlanma Stili:* Güvenli bağlanma stili, çocukken güvenli bir ilişki modeli geliştiren insanların genellikle yetişkinlikte de sağlıklı ve dengeli ilişkiler kurduğu bir stildir. Güvenli bağlanma tarzına sahip insanlar, hem yakınlık hem de bağımsızlık ihtiyaçlarına uygun bir denge bulurlar. Kendilerine ve başkalarına güvenirler, sağlıklı sınırlar belirleyebilirler ve empati kurabilme yetenekleri gelişmiştir.

2. *Kaçınan Bağlanma Stili:* Kaçınan bağlanma stiline sahip olan insanlar, genellikle bağımsızlık ve yakınlık arasında bir denge bulmakta zorlanır. Bu stilin temelinde, çocukken ebeveynlerin duygusal ihtiyaçlara yanıt vermemesi veya duygusal olarak bulunmaması yatar. Kaçınan bağlanma tarzına sahip insanlar genellikle duygusal bağımlılık veya bağımlılık korkusuyla başa çıkmaya eğilimlidirler. Bağlanma korkuları nedeniyle yakınlıktan kaçınabilir, ilişkilerde mesafe tutabilirler.

3. *Kaygılı Bağlanma Stili:* Kaygılı bağlanma stiline sahip kişiler, yakınlık arayışında oldukları halde, kendilerine ve ilişkilerine güvenmekte güçlük çekerler. Çocukken ebeveynlerinin bazen duygusal olarak mevcut, bazen de mevcut olmadığı bir ortamda yetişmiş olabilirler. Bu nedenle, ilişkilerde sürekli olarak onay ve güvence ararlar. Kaygılı bağlanma tarzına sahip insanlar genellikle kendilerini değersiz hissedebilirler ve sürekli olarak ilişki endişeleri yaşayabilirler.

Bağlanma stilleri, kişinin bebeklik ve çocukluk dönemindeki deneyimlerinden etkilenir ancak yetişkinlikte de şekillenebilir ve değişebilirler. Bağlanma stillerini anlamak, ilişkilerdeki zorlukları anlamak ve sağlıklı iletişim kurma noktasında yol gösterici olabilmektedir.

Bağlanma ve evlilik arasında da önemli bir ilişki bulunmaktadır. Bağlanma stilleri, kişilerin romantik ilişkilerdeki bağlanma ve yakınlık ihtiyaçlarını nasıl karşıladığını ve ilişkilerdeki davranışlarını belirleyen önemli bir faktördür. Bireyin bağlanma stili ile ilişkiye olan bakış açısı, ilişkiden beklentileri ve varsa ilişkiye ait kaygıları arasında ilişki bulunduğu bilinmektedir.

Birçok araştırma, güvenli bağlanma düzeyine sahip kişilerin daha sağlıklı ve tatminkar ilişkilere sahip olduklarını göstermiştir (Waters vd., 2000). Güvenli bağlanma stiline sahip olan insanlar, partnerlerine güvenebilme, empati kurabilme, duygusal destek sağlayabilme ve sağlıklı bir şekilde bağımsızlık ve yakınlık dengesi kurabilme becerilerine sahiptir. Bu nedenle, güvenli bağlanma düzeyine sahip eşler arasında daha sağlıklı bir ilişki dinamiği olabilir ve iletişim becerileri de bu açıdan daha sağlıklı olabilir.

Diğer yandan, kaygılı ve kaçınan bağlanma stillerine sahip bireylerin evliliklerinde bazı zorluklar yaşayabileceğini söylemek mümkündür. Kaygılı bağlanma stiline sahip kişiler, sürekli olarak onay ve güvence arayışında olabilir, partnerlerine aşırı bağımlı olabilir ve sürekli olarak ilişki endişeleri yaşayabilirler. Kaçınan bağlanma stiline sahip kişiler ise genellikle duygusal yakınlıktan kaçınırlar, mesafe tutarlar ve duygusal bağımlılık korkusuyla başa çıkarlar. Bu durumlar, evlilikte iletişim problemlerine, duygusal mesafeye ve çatışmalara yol açabilir.

1.4.1. Bağlanma Stilleri

1.4.1.1. Güvenli Bağlanma

Güvenli bağlanma stili, bireylerin hem çocuklukta hem de yetişkinlikte sağlıklı ve dengeli ilişkiler kurma yeteneklerini tanımlar. Bu bağlanma stili, erken çocukluk döneminde ebeveynlerin veya bakım verenlerin tutarlı, duyarlı ve sevgi dolu yaklaşımlarıyla gelişir. John Bowlby ve Mary Ainsworth vasıtasıyla geliştirilen bağlanma kuramının temel kavramlarından biridir (Ainsworth vd., 1978).

Güvenli bağlanma, çocukluk döneminde bakım verenlerin çocuklara karşı duyarlı, tutarlı ve sevgi dolu tepkileriyle gelişir. Mary Ainsworth'ün "Strange Situation" deneyinde gözlemlediği üzere, güvenli bağlanma şekline sahip çocuklar, kendilerine bakım verenlerle güvenli bir ilişki geliştirir ve bu ilişkiyi stresli durumlarda bir güven kaynağı olarak kullanırlar (Ainsworth vd., 1978). Yetişkinlikte güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, romantik ilişkilerinde de benzer özellikler sergilerler. İlişkilerinde açık iletişim, duygusal destek ve güven ön plandadır. Bu bireyler, çatışmaları yapıcı bir şekilde ele alır ve partnerleriyle sağlıklı bir ilişki sürdürmek için çaba gösterirler.

Güvenli Bağlanma ve Eş Seçimi

Bu bireyler, çocukluk döneminde güvenli ve tutarlı bir bakım deneyimi yaşamışlardır ve bu durum, yetişkinlik döneminde sağlıklı ve tatmin edici romantik ilişkiler kurmalarına olanak tanır. Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, eş seçiminde karşılıklı güven, yakınlık ve samimiyete önem verirler (Hazan & Shaver, 1987). Bu bireyler, ilişkilerinde dengeli ve sağlıklı sınırlar oluşturabilirler, duygusal ihtiyaçlarını açık bir şekilde ifade edebilir ve eşlerinden destek almayı ve onlara destek vermeyi öğrenmişlerdir (Feeney & Noller, 1990). Dolayısıyla, güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, daha tatmin edici ve uzun süreli ilişkilere sahip olma eğilimindedirler. Evliliklerinde duygusal destek ve karşılıklı anlayışa büyük önem verirler. Eşleriyle olan ilişkilerinde empati ve duygusal paylaşıma odaklanırlar. Bu bireyler, ilişkilerinde karşılaştıkları zorlukları yapıcı bir şekilde ele alır ve çözüm odaklı bir yaklaşım benimserler (Collins ve Read, 1990). Bu da evlilik tatmininin ve uzun vadeli bağlılığın temelini oluşturur.

Güvenli Bağlanma ve Romantik İlişkiler

Güvenli bağlanma şekline sahip olan bireyler, yakın ilişkilerde benliklerini rahat hissederler. Fiziksel ve duygusal yakınlık kurmaktan çekinmezler ve bu tür ilişkilerde kendilerini güvende hissederler. Bu bireyler, duygusal ihtiyaçlarını açıkça ifade edebilirler ve partnerlerinden destek aramaktan çekinmezler. Duygusal açıdan açık ve dürüsttürler.

Partnerlerine güven duyarlar ve onlardan destek beklerler. Aynı zamanda partnerlerine de güven ve destek sağlarlar. Bu bireyler, ilişkilerinde istikrarlı ve bağlıdırlar. İlişkilerini sürdürülebilir ve tatmin edici hale getirmek için çaba sarf ederler. Bağımsızlıklarını korurken aynı zamanda yakınlık kurabilirler. Bu denge, ilişkilerinin sağlıklı ve dengeli olmasını sağlar.

Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, ilişkilerinde güven ve yakınlık duygusunu rahatça deneyimlerler. Bu kişiler, duygusal olarak açık ve destekleyici ilişkilere sahip olma eğilimindedirler (Hazan ve Shaver, 1987). Evlilik tutumlarında da benzer bir güven ve bağlılık sergilerler. Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, partnerlerine güven duyar, ilişkilerinde istikrar ve memnuniyet ararlar. Bu bağlanma stili, sağlıklı iletişim ve çatışma çözme becerileriyle ilişkilidir, bu da evlilikte uzun vadeli mutluluğu artırır (Simpson, 1990).

1.4.1.2. Kaçınan Bağlanma

Kaçıngan bağlanma stili, çocukluk döneminde ebeveynlerin veya bakım verenlerin tutarsız, ilgisiz veya reddedici davranışları sonucunda gelişir. Mary Ainsworth'ün "Strange Situation" deneyinde, kaçıngan bağlanma stiline sahip çocuklar, bakım verenlerinden ayrıldıklarında belirgin bir rahatsızlık göstermemiş ve geri döndüklerinde onları görmezden gelme eğiliminde olmuşlardır (Ainsworth vd., 1978).

Yetişkinlikte, kaçıngan bağlanma stiline sahip bireyler, romantik ilişkilerde de benzer özellikler sergilerler. Bu bireyler, partnerleriyle duygusal yakınlık kurmaktan kaçınır ve ilişkilerinde bağımsızlıklarını korumaya çalışırlar. Duygusal ihtiyaçları ve zorlukları kendi başlarına çözme eğilimindedirler ve partnerlerinden duygusal destek aramak yerine kendi kendilerine yeterli olmaya çalışırlar (Hazan ve Shaver, 1987).

Kaçınan bağlanma stili, bireylerin duygusal yakınlıktan uzak durma ve bağımsızlıklarını sürdürme eğiliminde oldukları bir bağlanma şeklidir. Bu stil, çocukluk döneminde ebeveynlerin tutarsız veya ilgisiz davranışları sonucunda gelişir ve yetişkinlikte de romantik ilişkilerde benzer davranışlar sergilenir. Kaçıngan bağlanma stiline sahip bireyler, ilişkilerde mesafeli davranır, duygusal ifadelerden kaçınır ve bağımsızlıklarına aşırı vurgu yaparlar.

Kaçınan Bağlanma ve Eş Seçimi

Kaçınan bağlanma stili geliştiren bireyler, çocukluk dönemlerinde bakım verenleriyle istikrarsız ve soğuk bir ilişki yaşamış olabilirler. Bu bireyler, duygusal yakınlıktan kaçınma ve bağımsızlıklarını koruma eğilimindedirler (Bartholomew & Horowitz, 1991). Kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler, romantik ilişkilerde yakınlık ve bağımlılık korkusuyla hareket ederler ve bu nedenle eş seçiminde de duygusal bağ kurmaktan çekinebilirler. Bu bireyler, daha çok yüzeysel ilişkilere yönelebilirler ve uzun vadeli bir bağlılık geliştirme konusunda zorluklar yaşayabilirler (Simpson & Rholes, 1998).

Kaçınan Bağlanma ve Romantik İlişkiler

Kaçınan bağlanma stili, bireylerin yakın ilişkilerde duygusal mesafe koyma ve bağımsızlıklarını koruma eğiliminde oldukları bir bağlanma stilidir. Bu bağlanma stili, genellikle çocukluk döneminde ebeveynlerin veya bakım verenlerin duygusal olarak mesafeli, ilgisiz ya da reddedici yaklaşımları sonucunda gelişir (Ainsworth vd., 1978). Bu bireyler, duygusal yakınlıktan kaçınma eğilimindedirler. Yakın ilişkilerde fiziksel ve duygusal mesafeyi korumayı tercih ederler ve duygusal bağlılıktan rahatsızlık duyarlar (Mikulincer ve Shaver, 2007).

Kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler, bağımsızlıklarına aşırı vurgu yaparlar ve kendi kendilerine yeterli olma eğilimindedirler. İhtiyaçlarını başkalarına bağımlı olmadan karşılamayı tercih ederler (Sümer ve Güngör, 1999). Bu bireyler, duygusal ihtiyaçlarını ve hislerini ifade etmekte zorlanırlar. Duygusal ifadelerden kaçınarak duygusal yüklerini içlerinde tutma eğilimindedirler (Collins ve Read, 1990). İlişkilerde genellikle mesafeli davranırlar ve partnerlerinin duygusal ihtiyaçlarına karşı duyarsız olabilirler. Yakınlık ve bağımlılık gerektiren durumlardan kaçınma eğilimindedirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler, duygusal yakınlıktan kaçınma ve bağımsızlıklarını koruma eğilimindedirler. Bu kişiler, evlilik ilişkilerinde mesafeli davranır ve duygusal ifadelerden kaçınır (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Kaçıngan bağlanma stiline sahip bireyler, genellikle partnerlerine duygusal olarak bağlanmaktan kaçınır ve bağımsızlıklarını ön planda tutarlar. Bu tutum, evlilikte duygusal mesafe ve güvensizliğe yol açabilir.

Kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik tutumları, genellikle daha az bağlılık ve duygusal yatırım içerir. Bu kişiler, evliliklerinde duygusal desteği ve yakınlığı yeterince sağlamazlar, bu da partnerlerinin kendilerini güvende hissetmemelerine neden olabilir (Mikulincer ve Shaver, 2007). Ayrıca, bu bireyler, evliliklerinde ortaya çıkan çatışmaları genellikle görmezden gelir veya kaçınarak çözmeye çalışır, bu da sorunların birikmesine ve ilişkide gerilime yol açabilir. Bu bireyler, duygusal yakınlıktan kaçınma ve bağımsızlıklarını koruma eğilimindedirler (Bartholomew & Horowitz, 1991).

Kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler, romantik ilişkilerde yakınlık ve bağımlılık korkusuyla hareket ederler ve bu nedenle eş seçiminde de duygusal bağ kurmaktan çekinebilirler. Bu bireyler, daha çok yüzeysel ilişkilere yönelebilirler ve uzun vadeli bir bağlılık geliştirme konusunda zorluklar yaşayabilirler (Simpson & Rholes, 1998).

1.4.1.3. Kaygılı-Kararsız Bağlanma

Kaygılı-kararsız bağlanma stili, çocukluk devresinde bakım verenlerin tutarlı olmayan ve öngörülemez davranışları sonucunda gelişir. Mary Ainsworth'ün "Strange Situation" deneyinde, kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip çocuklar, onlara bakım veren kişilerden ayrıldıklarında aşırı stres yaşar ve geri döndüklerinde ise onları yatıştırmakta zorlanır (Ainsworth vd., 1978). Yetişkinlikte, kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip bireyler, romantik ilişkilerinde de benzer özellikler sergilerler. Bu bireyler, partnerlerinin sevgisini ve bağlılığını sürekli olarak sorgularlar ve ilişkilerinde aşırı derecede güvensizlik yaşarlar. Terk edilme korkusu, ilişkilerinde ciddi stres ve çatışmalara yol açabilir (Mikulincer ve Shaver, 2007).

Kaygılı-Kararsız Bağlanma ve Eş Seçimi:

Kaygılı-kararsız bağlanma stili geliştiren bireyler, çocukluk dönemlerinde tutarsız bir bakım deneyimi yaşamış olabilirler. Bu bireyler, ilişkilerinde sürekli olarak onay ve

güvence arama eğilimindedirler ve genellikle eşlerinden fazla ilgi ve yakınlık beklerler (Shaver & Mikulincer, 2002). Kaygılı bağlanma stiline sahip bireyler, ilişkilerinde aşırı bağımlı olabilirler ve terk edilme korkusu taşıyabilirler. Bu bireyler, eş seçiminde ise genellikle duygusal destek arayışında olur ve ilişkilerinde sürekli olarak güvence ararlar, bu da ilişkilerinde dengesizliklere yol açabilir (Collins & Read, 1990).

Kaygılı-Kararsız Bağlanma ve Romantik İlişkiler:

Kaygılı-kararsız bağlanma stili, bireylerin ilişkilerinde aşırı derecede yakınlık ve onay arayışı içinde oldukları, ancak aynı zamanda terk edilme korkusu yaşadıkları bir bağlanma stilidir. Bu bağlanma stili, çocukluk döneminde ebeveynlerin veya bakım verenlerin tutarsız ve öngörülemez tepkileri sonucunda gelişir (Ainsworth vd., 1978).

Kaygılı-kararsız bağlanma şekline sahip bireyler, ilişkilerinde yoğun olarak yakınlık ve duygusal bağlılık ararlar. Sürekli olarak partnerlerinin sevgisine ve ilgisine ihtiyaç duyarlar (Hazan ve Shaver, 1987). Bu bireyler, ilişkilerinde sürekli olarak terk edilme korkusu yaşarlar. Partnerlerinin onları terk edeceğinden endişe ederler ve bu korku, ilişkilerinde güvensizliğe yol açar (Mikulincer ve Shaver, 2007). Partnerlerine duygusal olarak bağımlıdırlar. İlişkilerinde kendilerini güvende hissetmek için sürekli olarak partnerlerinin onayına ihtiyaç duyarlar (Collins ve Read, 1990). Bu bireyler, duygusal olarak kararsız ve tutarsız davranışlar sergilerler. İlişkilerinde hem yakınlık arayışı hem de terk edilme korkusu nedeniyle çelişkili davranışlar gösterebilirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Kaygılı-kararsız bağlanma stili, bireylerin ilişkilerinde aşırı derecede yakınlık ve onay arayışı içinde oldukları, ancak aynı zamanda terk edilme korkusu yaşadıkları bir bağlanma stilidir. Bu stil, çocukluk döneminde ebeveynlerin tutarsız ve öngörülemez tepkileri sonucunda gelişir ve yetişkinlikte de romantik ilişkilerde benzer davranışlar sergilenir. Kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip kişiler, ilişkilerinde duygusal olarak kararsız ve tutarsız davranışlar gösterirler.

Kaygılı-kararsız bağlanma şekline sahip bireyler, ilişkilerinde yoğun olarak yakınlık ve onay arayışı içinde olup, aynı zamanda terk edilme korkusu yaşarlar (Hazan ve Shaver, 1987). Bu bireyler, evliliklerinde sürekli olarak partnerlerinin sevgisini ve bağlılığını sorgularlar ve bu durum, ilişkide güvensizlik ve stres yaratır. Kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip bireyler, evliliklerinde aşırı derecede bağımlı ve

talepkar olabilirler, bu da partnerlerinin bunalmış hissetmesine neden olabilir. Evliliklerinde duygusal iniş çıkışlar yaşar ve ilişki memnuniyeti dalgalanabilir. Partnerlerinin ilgisini sürekli olarak arama ve onay bekleme eğiliminde olduklarından, bu durum evlilikte sürekli bir gerilim yaratabilir (Mikulincer ve Shaver, 2007). Ayrıca, kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip bireyler, evliliklerinde duygusal güvenlik arayışında oldukları için, partnerlerinin her hareketini ve davranışını yakından izlerler, bu da ilişkide çatışmalara ve güvensizliğe yol açabilir. Kaygılı bağlanma stiline sahip bireyler, ilişkilerinde aşırı bağımlı olabilirler ve terk edilme korkusu taşıyabilirler. Bu bireyler, eş seçiminde ise genellikle duygusal destek arayışında olur ve ilişkilerinde sürekli olarak güvence ararlar, bu da ilişkilerinde dengesizliklere yol açabilir (Collins & Read, 1990).

1.4.2. Bağlanma Stilleri ve İlişki Sürekliliği

Bağlanma stilleri, ilişkilerin sürekliliği ve istikrarı üzerinde önemli bir rol oynar. Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, ilişkilerinde yüksek düzeyde bağlılık ve kararlılık sergilerler. Bu kişiler, ilişkilerinde karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmada başarılıdırlar ve partnerleriyle güvene dayalı sağlam bir ilişki kurarlar. Dolayısıyla, bu bağlanma stiline sahip bireylerin ilişkilerinin daha uzun ömürlü olduğu ve daha az çatışma yaşadıkları belirtilmiştir (Hazan & Shaver, 1987).

Kaçınan bağlanma stili, ilişkilerde duygusal mesafe koyma eğilimiyle karakterizedir ve bu bireyler, bağlanma korkusu ve bağımsızlık arzusuyla ilişkilerinde süreklilik sağlama konusunda zorlanabilirler (Bartholomew & Horowitz, 1991). Bu kişiler, partnerleriyle derin duygusal bağlar kurmakta zorlandıkları için, ilişkileri genellikle daha kısa süreli olma eğilimindedir.

Kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip bireyler, ilişkilerinde aşırı bağlılık ve bağımlılık sergileyebilirler. Bu bireyler, ilişkilerinde sürekli olarak güvence aradıkları ve terk edilme korkusu yaşadıkları için ilişkilerinde istikrar sağlamakta zorlanabilirler. Ayrıca, ilişkilerinde yaşadıkları sürekli endişe ve güvensizlik, partnerleriyle sık sık çatışmalara yol açabilir ve bu da ilişki sürekliliğini tehdit edebilir (Collins & Feeney, 2004).

1.4.3.Bağlanma Stilleri ve Evlilik Kararları

Bağlanma stilleri, bireylerin evlilik kararlarını verme süreçlerinde de önemli bir rol oynar. Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, evlilik kararlarını daha sağlam temellere dayandırma eğilimindedir. Bu bireyler, ilişkilerinde güvene, karşılıklı anlayışa ve uzun vadeli bağlılığa değer verdikleri için, evlilik kararı alırken daha kararlı ve emin adımlar atarlar (Hazan & Zeifman, 1999). Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, evliliğin sorumluluklarını kabul eder ve duygusal yakınlık kurma konusunda kendilerini rahat hissederler.

Buna karşın, kaçınan bağlanma stili olan bireyler, evlilik kararı alırken daha temkinli olabilirler. Bu bireyler, duygusal yakınlıktan kaçındıkları için evlilik gibi derin bir bağlılık gerektiren bir ilişkiye adım atmaktan kaçınabilirler (Fraley & Shaver, 2000). Kaçınan bireyler, evliliğin getirdiği sorumluluklardan ve duygusal taleplerden rahatsızlık duyabilirler, bu da onların evlilik kararlarını erteleme veya evliliğe olumsuz bakmalarına neden olabilir.

Kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip bireyler ise, evlilik kararını verirken aşırı bağımlı davranabilir ve terk edilme korkusu nedeniyle evliliği bir güvence olarak görebilirler (Mikulincer & Shaver, 2007). Bu bireyler, evlilikle birlikte duygusal güvenlik arayışına girerler, ancak aşırı bağımlılık ve güvensizlik duyguları nedeniyle evlilik kararı alma süreçleri stresli ve karmaşık olabilir. Evlilik kararını partnerlerinin kendilerine olan sevgisini test etmek için kullanma eğiliminde olabilirler, bu da evlilik kararında sağlıklı bir düşünce sürecinden uzaklaşmalarına yol açabilir.

Sonuç olarak, bağlanma stilleri bireylerin evlilik kararlarında farklı stratejiler geliştirmelerine neden olabilir. Güvenli bağlanma stili, sağlıklı ve dengeli bir evlilik kararı almayı desteklerken, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stilleri, evlilik kararını olumsuz yönde etkileyebilir.

1.5.Evlilik ve Bağlanma Stilleri

Bağlanma stilleri, bireylerin evlilik kararlarını verme süreçlerinde de önemli bir rol oynar. Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, evlilik kararlarını daha sağlam temellere dayandırma eğilimindedir. Bu bireyler, ilişkilerinde güvene, karşılıklı anlayışa ve uzun vadeli bağlılığa değer verdikleri için, evlilik kararı alırken daha kararlı ve emin adımlar atarlar (Hazan & Zeifman, 1999). Güvenli bağlanma stiline

sahip bireyler, evliliğin sorumluluklarını kabul eder ve duygusal yakınlık kurma konusunda kendilerini rahat hissederler.

Buna karşın, kaçınan bağlanma stili olan bireyler, evlilik kararı alırken daha temkinli olabilirler. Bu bireyler, duygusal yakınlıktan kaçındıkları için evlilik gibi derin bir bağlılık gerektiren bir ilişkiye adım atmaktan kaçınabilirler (Fraley & Shaver, 2000). Kaçınan bireyler, evliliğin getirdiği sorumluluklardan ve duygusal taleplerden rahatsızlık duyabilirler, bu da onların evlilik kararlarını erteleme veya evliliğe olumsuz bakmalarına neden olabilir.

Kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip bireyler ise, evlilik kararını verirken aşırı bağımlı davranabilir ve terk edilme korkusu nedeniyle evliliği bir güvence olarak görebilirler (Mikulincer & Shaver, 2007). Bu bireyler, evlilikle birlikte duygusal güvenlik arayışına girerler, ancak aşırı bağımlılık ve güvensizlik duyguları nedeniyle evlilik kararı alma süreçleri stresli ve karmaşık olabilir. Evlilik kararını partnerlerinin kendilerine olan sevgisini test etmek için kullanma eğiliminde olabilirler, bu da evlilik kararında sağlıklı bir düşünce sürecinden uzaklaşmalarına yol açabilir.

Evlilik ve bağlanma, psikoloji ve sosyoloji alanlarında uzun süredir araştırılan konular arasında yer almaktadır. Bağlanma teorisi, bireylerin çocukluk dönemlerinde edindikleri ilişkisel deneyimlerin, yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkilerine ve evliliklerine nasıl yansıdığını açıklamaya çalışır. Özellikle evlilik bağlamında, bireylerin bağlanma stilleri, eşleriyle kurdukları ilişkilerin kalitesini ve uzun ömürlülüğünü etkileyebilir (Bowlby, 1988)

Bağlanma teorisi, John Bowlby tarafından geliştirilmiştir ve bireylerin erken çocukluk döneminde bakım verenleriyle kurdukları ilişkilerin, yaşam boyu devam eden bir model oluşturduğunu savunur (Bowlby, 1988). Bu model, bireyin gelecekteki romantik ilişkilerine rehberlik eder. Bowlby'nin çalışmalarına göre, güvenli bağlanma geliştiren bireyler, yetişkinliklerinde daha sağlıklı ve dengeli romantik ilişkiler kurma eğilimindedir. Buna karşın, güvensiz bağlanma geliştiren bireyler ise romantik ilişkilerde daha fazla sorun yaşayabilir (Ainsworth vd., 1978).

Evlilik bağlamında, bağlanma stilleri üç ana kategoriye ayrılabilir: güvenli bağlanma, kaygılı-bağımlı bağlanma ve kaçınmacı bağlanma. Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, evliliklerinde genellikle daha açık iletişim kurar, eşlerine güven duyar ve

duygusal destek sağlarlar (Feeney & Noller, 1990). Bu bireyler, ilişkilerinde sorunlar yaşasa dahi, bu sorunları yapıcı bir şekilde çözmeye çalışırlar. Kaygılı-bağımlı bağlanma stiline sahip bireyler ise ilişkilerinde sürekli olarak eşlerine olan bağlılıklarından şüphe duyarlar ve bu da evlilikte güvensizlik ve aşırı bağımlılık gibi sorunlara yol açabilir (Mikulincer & Shaver, 2007). Kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler ise genellikle duygusal yakınlıktan kaçınma eğilimindedirler. Bu kişiler, eşlerinden bağımsız kalmayı tercih eder ve duygusal olarak mesafeli olabilirler (Bartholomew & Horowitz, 1991).

Bağlanma stilleri, evlilik ilişkilerinin kalitesini ve istikrarını önemli ölçüde etkiler. Güvenli bağlanma stiline sahip eşler, genellikle evliliklerinde daha yüksek memnuniyet ve daha düşük boşanma oranlarıyla ilişkilendirilir. Bu tür bireyler, eşleriyle güvene dayalı, açık ve destekleyici ilişkiler geliştirirler (Feeney, 2002). Güvenli bağlanma, eşlerin birbirlerine karşı empatik olmalarını, stresli durumlarla başa çıkabilmelerini ve sorunları birlikte çözme yeteneğini artırır.

Buna karşın, kaygılı-bağımlı bağlanma stiline sahip bireyler, evliliklerinde sürekli olarak sevgi ve ilgiye ihtiyaç duyar ve bu ihtiyaçlar karşılanmadığında yoğun duygusal tepkiler verebilirler. Bu durum, evlilikte sık sık çatışmaların yaşanmasına neden olabilir (Shaver & Mikulincer, 2002). Kaçınmacı bağlanma stiline sahip bireyler ise evliliklerinde duygusal mesafeyi korumayı tercih eder ve sorunlarla yüzleşmek yerine duygusal olarak uzaklaşırlar. Bu durum, evlilikte soğukluk ve kopukluğa yol açabilir (Simpson & Rholes, 1998).

Araştırmalar, bağlanma stillerinin evlilik memnuniyeti üzerinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bir çalışmada, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin daha mutlu ve uzun süreli evlilikler yaşadıkları, buna karşın güvensiz bağlanma stillerine sahip olanların ise evliliklerinde daha fazla sorun yaşadıkları bulunmuştur (Kirkpatrick & Davis, 1994). Diğer araştırmalar ise eşler arasında güvenli bağlanmanın, evlilikte sorunlarla başa çıkma ve stresli dönemlerde eş desteğini artırdığını ortaya koymuştur (Collins & Feeney, 2004).

Türkiye'de yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Örneğin, Kalkan ve arkadaşları (2023) evlilik öncesi psikolojik danışmanlık üzerine yaptıkları çalışmada, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin, evliliklerinde daha yüksek uyum

ve tatmin sağladıklarını belirtmiştir. Buna ek olarak, güvenli bağlanmanın, evlilikteki sorun çözme becerileri üzerinde olumlu bir etkisi olduğu vurgulanmıştır.

1.6.Evlilik ve Bağlanma Stilleri Üzerine Demografik Etkiler

Evlilik tutumları ve bağlanma stilleri, bireylerin demografik özelliklerinden önemli ölçüde etkilenmektedir. Yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, sosyoekonomik durum ve kültürel geçmiş gibi faktörler, bireylerin ilişkilerdeki bağlanma stillerini ve evlilikten beklentilerini şekillendirmektedir. Demografik değişkenler, bireylerin romantik ilişkilerindeki davranış biçimlerini ve evlilik algılarını farklılaştırarak, ilişki dinamiklerini belirleyen önemli bir rol oynamaktadır.

Yaş, bireylerin hem bağlanma stillerini hem de evlilik tutumlarını etkileyen önemli bir demografik değişkendir. Genç bireyler, evliliğe daha idealist bir bakış açısıyla yaklaşırken, yaş ilerledikçe evlilikle ilgili daha gerçekçi beklentilere sahip olma eğilimindedirler.

Z ve Y kuşaklarının romantik ilişkilerde farklı beklentilere sahip olduklarına dair bulgular, özellikle globalleşmenin ve dijital çağın etkisiyle açıklanabilir. Z kuşağının bireysel özgürlük, duygusal tatmin ve partner uyumu gibi değerlere önem verdiği, Y kuşağının ise bu konularda daha dengeli bir yaklaşım sergilediği, Giddens'ın "romantik ilişkilerin modernleşmesi" kavramıyla açıklanabilir (Giddens, 1992). Ayrıca, Küçükarslan ve Gizir'in (2014) çalışması, genç bireylerin romantik ilişkilerde bağımsızlık ve idealizm arayışlarının artığını göstermektedir. Özellikle Z kuşağı bireylerinin dijitalleşmenin etkisiyle ilişkilerde anlık tatmine ve duygusal uyuma daha fazla odaklandığı belirtilmiştir.

Cinsiyet, bağlanma stilleri ve evlilik tutumları üzerinde belirgin bir etkiye sahiptir. Araştırmalar, kadınların genellikle ilişkilere daha duygusal ve bağlanma odaklı yaklaştığını, erkeklerin ise ilişkilerde bağımsızlığı ve fiziksel tatmini daha ön planda tuttuğunu göstermektedir (Hazan ve Shaver, 1987). Kadınlar, güvenli bağlanma stiline daha yatkınken, erkeklerde kaçınan bağlanma tarzının daha sık görüldüğü bulunmuştur (Collins ve Read, 1990). Bu durum, kadınların daha fazla duygusal yakınlık ve destek arayışında olması, erkeklerin ise bireysel bağımsızlıklarını koruma eğiliminden kaynaklanabilir.

Cinsiyetin evlilik tutumlarına etkisi de belirgindir. Kadınlar genellikle evlilikten daha fazla duygusal bağlılık, sevgi ve sadakat beklerken, erkekler daha çok pratik ve ekonomik avantajlara odaklanabilmektedir. Bununla birlikte, toplumsal cinsiyet eşitliğinin yaygınlaştığı toplumlarda, bu farklılıklar giderek azalmakta ve erkekler de duygusal uyum ve destek arayışına daha fazla önem vermektedir (Bem, 1981).

Eğitim seviyesi, bireylerin hem bağlanma stilleri hem de evlilik tutumları üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Yüksek eğitim seviyesine sahip bireyler, genellikle daha güvenli bağlanma stilleri sergilemekte ve evlilikte daha fazla eşitlik ve iş birliği beklemektedir. Eğitim, bireylerin ilişkilerde etkili iletişim becerileri geliştirmesine ve duygusal zorluklarla başa çıkma yeteneklerini artırmasına olanak tanır (Mikulincer ve Shaver, 2007). Ayrıca, eğitim seviyesi arttıkça, bireylerin eş seçiminde kültürel uyum ve ortak değerler gibi entelektüel faktörlere verdiği önem de artmaktadır (Başay, 2015).

Sosyoekonomik durum, evlilik tutumlarını ve bağlanma stillerini etkileyen bir diğer önemli demografik faktördür. Ekonomik olarak daha düşük gelir düzeyine sahip bireyler, evlilikte ekonomik güvence ve istikrara daha fazla önem verirken, yüksek gelir düzeyine sahip bireyler duygusal uyum ve kişisel tatmine öncelik verebilmektedir (Reifman, 2004). Ayrıca, ekonomik güvencesi olmayan bireylerde kaygılı bağlanma tarzlarının daha sık görüldüğü belirtilmiştir. Bu durum, ekonomik belirsizliğin bireylerin duygusal ilişkilerinde güvenlik arayışını artırmasından kaynaklanabilir.

Kültürel bağlam, bireylerin evlilik ve bağlanma konusundaki algılarını belirleyen temel faktörlerden biridir. Kolektivist kültürlerde bağlanma stilleri genellikle aile onayına dayalıdır ve evlilik, iki bireyin ötesinde, iki ailenin birleşimi olarak görülür. Bu bağlamda, bireyler, evlilikten aile uyumu ve toplumsal destek beklerler (Triandis, 1995). Öte yandan, bireyselci toplumlarda romantik bağlanma ve kişisel mutluluk ön plana çıkmakta, bireyler eş seçiminde duygusal tatmini ve kişisel uyumu daha fazla önemsemektedir (Hortaçsu, 2002).

1.7.Evlilik ve Bağlanma ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Çelik ve Çiftçi (2020) yaptıkları araştırmada kaçınan bağlanma stili ile evlilik uyumu ile negatif yönlü bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Araştırmada kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin ilişki kurmaktan kaçınmaları, ilişkilerde yaşadıkları korku ve

güvensizlik duygularının evlilik süreçlerinde uyum sağlamalarını zorladığını da belirtmişlerdir.

Akpınar (2021), bireyin eş seçim kriterlerinde bağlanma stillerinin etkin rol oynadığı, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin sosyoekonomik durum ve kişinin dini ve siyasi görüş benzerliğini baz alarak eş seçerken güvensiz (kaçınan-kaygılı) bağlanma stiline sahip bireylerin eş seçerken daha çok fiziksel özelliklere ve duygusal yakınlığa yöneldiği sonucuna ulaşmıştır.

Parsaei ve Refahi'nin (2017) çalışmasında, güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerin, düşük öz değer algılarını bastırmak amacıyla mükemmel bir eşe ulaşma arayışında oldukları belirtilmiştir. Bu nedenle, özellikle zenginlik, güzellik gibi özelliklere daha fazla önem verdikleri saptanmıştır.

Pınar (2008), üniversite son sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmada öğrencilerin evliliğe dair bakış açılarının pozitif yönde olduğu, öğrencilerinin büyük çoğunluğunun evliliği sorumluluk üstlenme ve ortak bir hayat paylaşma şeklinde tanımladıkları sonucuna ulaşmıştır.

Çıtak ve Başar (2022) evlilik kaygısını yordamada bireyin bağlanma stilinin rol oynadığı, kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin kaçınan bağlanma stiline sahip bireylere göre daha fazla evlilik kaygısı yaşadığı, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin ise evlilik kaygısının daha düşük olduğu bulgularına ulaşmışlardır.

Balkan (2009) doktora çalışmasında güvensiz bağlanma stiline sahip kadınların eşleriyle hemfikir olma durumu, evlilik uyumunun güvenli bağlanma stiline sahip olanlara göre daha düşük olduğunu saptamıştır. Erkeklerde ise güvenli bağlanma stiline sahip çiftlerin güvensiz bağlanma stiline sahip çiftlere göre ilişkilerdeki hemfikir olma durumu ve çift tatmininin daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

Karagüven ve Bal (2023) çalışmasında, üniversite öğrencilerinden oluşan 511 katılımcıya "Evlilik Beklentileri Ölçeği" ve "Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği" uygulanmış, sonuçlar eşitlikçi cinsiyet rolleri ile evlilik beklentileri arasında pozitif bir ilişki bulunduğunu göstermiştir. Bu bulgu, kadınların ve genç bireylerin daha yüksek evlilik beklentilerine sahip olduğunu belirten diğer çalışmalarla paralellik

göstermektedir (Jones ve Nelson, 1996; Ogletree, 2014). Özellikle genç bireylerin evlilikten daha idealist beklentilere sahip olması, geleneksel normların genç nesiller arasında giderek azaldığına işaret etmektedir. Ayrıca, toplumsal cinsiyet rollerinin eğitim seviyesi ve medeni durum gibi demografik değişkenlere göre farklılık gösterdiği de belirlenmiştir (Karagüven ve Bal, 2023). Eğitim düzeyi yüksek bireylerin eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumlarına daha yatkın olduğu ve bu bireylerin evlilikten daha fazla iş birliği ve karşılıklı destek beklediği ifade edilmiştir. Bu durum, yüksek eğitim seviyesinin bireylerin geleneksel cinsiyet rollerini sorgulamasına ve eşitlikçi tutumlar geliştirmesine olanak sağladığını ileri süren diğer araştırmalarla da uyumludur (Bianchi ve Milkie, 2010).

BÖLÜM 2: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklemi, kullanılan veri toplama araçları, elde edilen verilerin toplanma süreci ve toplanan verilerin analizi hakkında bilgiler verilmiştir. Ayrıca araştırmanın etik unsurlarına da yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada erken yetişkinlik dönemindeki kişilerin bağlanma stilleri ile evlilik tutumları arsandaki ilişkinin incelenmesi hedeflenmiştir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin saptanmasına yönelik Karasar (2006) tarafından geliştirilen "İlişkisel Tarama Modeli" kullanılmıştır. İlişkisel Tarama Modeli değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlar. Model iki veya daha fazla olan değişkenin birbirleriyle olan ilişkisini inceleyerek bu değişkenler arasındaki korelasyonları, neden sonuç ilişkilerini ve bu ilişkilerin gücünü ortaya koyar.

Nicel araştırma bilimsel yöntemler kullanarak verileri toplamak, toplanan verileri ölçmek ve analiz etmek suretiyle sayısal sonuçlar elde etmeyi amaçlayan bir araştırma türüdür. Var olan koşulları ve gerçekleri anlamak için sayısal verilerin tarafsız ve düzenli bir şekilde gözlemlenip ölçüldüğü ve ölçülen bu sonuçların tekrarlanabilir olduğu süreci içeren araştırmalardır (Burns ve Grove, 1993). Nicel araştırmalarda öncelikle araştırmacı bir hipotez belirlemelidir. Hipotezden sonra değişkenler de belirlenerek araştırma süreci başlar. Bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla istatistiksel analizlere tabi tutularak sonuçlar çıkarılır. Bu tür araştırmaların amacı, belirli bir konuda sayısal bilgi sağlamaktır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye'de ikamet eden erken yetişkinlik dönemindeki bireyler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılar olabilecek en yüksek düzeyde çeşitlilik ve ölçüt örneklem ile tayin edilmiştir.

Ölçüt örneklem belirli kriterleri ya da ölçütleri sağlayan kişilerin seçildiği örneklem türüdür. Bu örneklemde araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen ölçütlere göre (örneğin belirli yaş grubu, meslek grubu gibi) veri toplanır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Araştırmada örneklem seçim kriterleri, 18-35 yaş aralığında evli ve bekar bireylerle sınırlıdır. Bu yaş aralığı, evlilik ve ilişki süreçlerinin önemli bir dönemi olarak değerlendirilmiştir. Medeni durum açısından hem evli hem de bekar bireyler örnekleme dahil edilmiştir, böylece evlilik tutumları ve bağlanma stillerinin medeni duruma göre farklılaşması incelenebilmiştir. Araştırmanın odak noktası erken yetişkinlerin evlilik ve ilişki tutumlarını anlamak olması sebebiyle 35 yaşın üstündeki bireyler analizlerden çıkarılmıştır. Bu doğrultuda araştırma Türkiye'de yaşayan 18-35 yaş arası olma şartını sağlayan 505 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubuna katılan bireylerin demografik özellikleri tablo ile gösterilecektir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan katılımcıların demografik bilgi tablosu

Demografik Özellikler		**N**	**%**
Yaş	18-24	194	38,3
	25-30	201	39,7
	31-35	111	21,9
Cinsiyet	Kadın	428	84,8
	Erkek	77	15,2
Medeni Durum	Bekar	219	43,4
	Evli	286	56,6
Eğitim Durumu	İlköğretim	38	7,5
	Lise	110	21,7
	Ön Lisans	76	15,2
	Lisans	191	37,5
	Lisansüstü	91	18,0
Gelir Düzeyi	Düşük	91	18,0
	Orta	341	67,5
	Yüksek	73	14,5
Toplam		505	100

Bu tablo, araştırmaya katılan örneklemin demografik dağılımını özetlemektedir. Katılımcıların büyük bir kısmı 25-30 yaş aralığındadır ve çoğunluğu kadınlardan oluşmaktadır. Medeni durum açısından, evli bireylerin oranı bekar bireylerden daha yüksektir. Eğitim durumu incelendiğinde ise, katılımcıların çoğunluğunun lisans mezunu olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler Demografik Bilgi Formu, Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği ve Evlilik Tutum Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir.

2.3.1. Demografik Bilgi Formu:

Katılımcıların sosyo-demografik değişkenleri ile ilgili veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan bir formdur. Bu formda cinsiyet, yaş, gelir durumu, eğitim durumu, medeni durumu ile alakalı sorular bulunmaktadır.

2.3.2. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği:

Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Erzen (2016) tarafından bağlanma stillerini açıklamak amacı güdülerek meydana getirilmiştir. Ölçek, güvenli bağlanma, kaygılı-kararsız bağlanma ve kaçınan bağlanma olmak üzere toplam üç farklı bağlanma stilini belirlemek üzere kullanılmaktadır. Ölçekte toplamda 18 madde içermekte olup bu maddeler 5'li likert ölçeği şeklinde düzenlenmiştir. Katılımcılar içerikte bulunan her maddenin derecesini 1 (Kesinlikle Katılmıyorum) ile 5 (Kesinlikle Katılıyorum) olmak üzere belirlerler. Güvenli Bağlanma Stili düzeyini ölçmek için 5 madde, Kaçınan Bağlanma Stili düzeyini ölçmek için 7 madde ve Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili yüzeyini ölçmek için ise 6 madde kullanılmaktadır. Ölçek ters maddeler içermemektedir. Ölçeğin genel Cronbach Alpha değeri hesaplanamamış olup her bir alt boyut için ayrı ayrı belirlenmiştir: Kaçınan Stil için .80, Güvenli Bağlanma Stili için .69 ve Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili için ise .71 gerçekleştirilen geçerlik güvenirlik çalışması, açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçek içerisinde bulunan 18 maddenin üç boyut altında tutarlı olarak gruplandığını ifade etmiştir. Ölçeğin madde toplam korelasyon değerleri .49 ile .75 arasında değişmektedir (Erzen, 2016).

2.3.3. Evlilik Tutumu Ölçeği:

Evlilik Tutumu Ölçeği Braaten ve Rosen (1998) tarafından üretilen, kişilerin evliliğe yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla. 23 maddeden oluşan 4'lü likert tipinde (1-tamamen katılıyorum, 2-katılıyorum, 3-katılmıyorum, 4-tamamen katılmıyorum) bir ölçektir. Bu ölçekten elde edilebilecek en yüksek puan 92, en düşük puan ise 23'tür. Ölçekten elde edilecek yüksek puan evlilikle ilgili olumlu tutumları, düşük puan ise

evlilikle ilgili olumsuz tutumları göstermektedir. Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Öz Soysal, Uz Baş ve Aysan (2016) tarafından gerçekleştirilmiştir. Uyarlama çalışmasında ölçek önce araştırmacılar tarafından Türkçeye tercüme edilmiş ardından bu tercümeler hem İngilizce hem de Türkçe diline hakim olan Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında en az doktora eğitimi almış üç öğretim üyesi tarafından düzenlenmiştir. Dil geçerlilik katsayısı .93 olarak ifade edilmiştir. Evlilik Tutumu Ölçeği'nin uyarlama çalışması, 282'si kız ve 158'i erkek toplamda 440 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .85 ve test tekrar test güvenirlik katsayısı ise .91 olarak hesaplanmıştır. Gerçekleştirilen analiz sonuçları doğrultusunda ölçeği evlilik tutumlarını ölçmeden kullanılabileceği ortaya konulmuştur.

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma kapsamında veriler 2023-2024 eğitim öğretim yılı bahar döneminde toplanmıştır. Katılımcıların sosyodemografik özelliklerini bilmek amacıyla "Demografik Bilgi Formu", bağlanma stillerini saptamak için "Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği" ve evlilik tutumlarını ölçmek amacıyla ise "Evlilik Tutumu Ölçeği" kullanılmıştır. Veriler toplanmadan önce katılımcılara bilgilendirilmiş onam formu sunulmuştur. Bu ölçekleri geliştirenlerle ve uyarlayanlarla iletişime geçilmiş olup ölçek kullanmak için izin alınmıştır. Daha sonra ölçekler internet üzerinden hazırlanan formlara aktarılmış ve online olarak katılımcılardan cevaplar alınmıştır. Alınan cevaplar SPSS v23.0 paket programına aktarılmış ve ilişkisel tarama modeli doğrultusunda gerekli analizler yapılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ile kontrol edilmiştir. İki değişken arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Ayrıca, gruplar arasındaki farkları belirlemek amacıyla t-testi ve ANOVA kullanılmıştır. Bağımlı değişken ile bağımsız değişken gruplarının yordama gücünü belirlemek amacıyla ise regresyon analizine başvurulmuştur.

2.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi, tüm anket verileri toplandıktan sonra SPSS 23 paket programı ile yapılmıştır. Nicel araştırmalarda parametrik testler bize güçlü sonuçlar vermektedir.

Veriler normal dağılım sergiliyorsa parametrik testler yapılır. Bazı parametrik testlerin tanımları ve kullanım amaçları şu şekildedir:

T-test, örneklem büyüklüğü ve standart sapma gibi faktörleri göz önünde bulundurarak gruplar arasındaki farkı değerlendirir. Eğer iki grup arasındaki fark, belirli bir güven aralığında istatistiksel olarak anlamlıysa, bu fark gerçek ve önemli bir fark olarak kabul edilir. T değeri örneklem verisinden hesaplanır ve olası değeri ile karşılaştırılır. (Kothari, 2004)

Anova gruplar arasındaki ortalamalar arasındaki istatistiksel olarak anlamlı farklılıkları belirlemek için kullanılan bir hipotez testidir. (Field, 2009) Anova testi sonucunda elde edilen istatistiksel değer, gruplar arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirler. Eğer elde edilen istatistiksel değer belirli bir güven aralığında anlamlı ise, gruplar arasında gerçek ve önemli bir fark olduğu kabul edilir (Field, 2009).

Korelasyon, iki değişken arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla kullanılan istatistiksel bir terimdir. Bu ilişki, değişkenler arasındaki ilişkinin ne derece düzenli veya sistemli olduğunu ifade eder. Korelasyon, bir değişkenin değeri diğer değişkenin değerleriyle ne şekilde ilişkilendiğini anlamak için kullanılır. Genellikle, iki değişken arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Katsayısı ile ölçülür. Pearson Korelasyon Katsayısı, -1 ile +1 arasında bir değer alır. Pozitif bir korelasyon, bir değişkenin değerinin artmasıyla diğer değişkenin değerinin de arttığı durumu ifade eder. Bu durumda, korelasyon katsayısı +1'e yaklaşır. Negatif bir korelasyon, bir değişkenin değerinin artmasıyla diğer değişkenin değerinin azaldığı durumu ifade eder. Bu durumda, korelasyon katsayısı -1'e yaklaşır. Korelasyon katsayısının değeri 0'a yakınsa, iki değişken arasında bir ilişki olmadığına veya ilişkinin çok zayıf olduğuna işaret eder (Gaur ve Gaur, 2009).

Regresyon analizi, istatistiksel bir yöntem olarak kullanılan ve bir bağımlı değişken ile bir veya daha fazla bağımsız değişken arasındaki ilişkiyi incelemek için tasarlanmış bir tekniktir. Bu analiz türü genellikle doğrusal regresyon ve çoklu regresyon olarak sınıflandırılır. Doğrusal regresyon, bir bağımlı değişkenin bir veya daha fazla bağımsız değişken tarafından nasıl açıklanabileceğini gösterirken, çoklu regresyon ise birden

fazla bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkilerini değerlendirir (Montgomery vd., 2021).

Yapılan bu araştırmada ilk olarak verilerin normallik testleri yapılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği görüldükten sonra analizler için parametrik testler yapılmıştır. Bu testler tek örnemklem t test, bağımsız örneklem t test, tek yönlü varyans analizi (anova), korelasyon ve regresyondur.

Tablo 2. Üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği ve evlilik tutum ölçeğinin normallik testi değerleri

Ölçekler	Alt boyutları	Basıklık	Çarpıklık	Kolmogorav-Smirnov	Shapiro Wilk
ÜBBS	Güvenli Bağlanma	,571	-,975	,000*	,000*
	Kaçınan Bağlanma	,936	.840	,000*	,000*
	Kaygılı-Kararsız Bağlanma	-,693	,308	,000*	,000*
ETÖ	-	1,743	-,367	,000*	,000*

Normallik testi, veri setinizin normal dağılıma uygun olup olmadığını belirlemek için kullanılan bir dizi test ve yöntem içerir. Normal dağılım, birçok istatistiksel analiz ve testin varsayımı olduğu için bu testler oldukça önemlidir. Normalliği test etmek adına Kolmogorov-Simirnov ve Shapiro Wilk testi ile basıklık ve çarpıklık testleri yapılmıştır. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği'ne bakıldığında basıklık ve çarpıklık katsayılarının -1,5 ile +1,5 arasında bulunduğu görülmektedir. Bu değerlere bakıldığında verilerin normal dağılıma sahip olduğu sonucu bulunmuştur (Tabachnick and Fidell, 2013). Kolmogorov-Simirnov ve Shapiro Wilk testi sonucuna göre $p< 0.05$ olduğundan veri setinin normal dağılımdan anlamlı derecede farklı olduğu kabul edilir (Morgan, Leech, Gloeckner ve Barrett, 2004). Evlilik Tutumu Ölçeği'ne bakıldığında ise basıklık değerinin -2 ve +2 değerleri arasında olduğu görülmektedir. Çoğu psikometrik amaç için -1 ve +1'e kadar olan değerler veri setinin normal dağılımdan makul derecede sapma gösterdiğini işaret eder ancak -2 ve +2 arasındaki bir değer de çoğu durumda kabul edilebilir (George ve Mallery, 2012).

2.6. Etik Unsurlar

Yapılan bu araştırma Yüksek Öğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi dahilinde yürütülmüştür. İlgili yönerge çerçevesinde İstanbul Ticaret Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 08.06.2023 tarihli ve E-65836846-044-288937 sayılı etik kurul belgesi alınmıştır.

BÖLÜM 3: BULGULAR

Bu bölümde elde edilen verilerin, araştırma soruları doğrultusunda tabi tutulduğu analizler ve bu analizler doğrultusunda çıkan sonuçlar tablolaştırılmış ve aktarılmıştır.

3.1. Katılımcıların Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği ve Evlilik Tutumu Ölçeğinden Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Değerler

Aşağıdaki tabloda verilerin betimsel analizi bulunmaktadır. Bu analiz araştırmanın alt problemleri olan "Erken yetişkinlik döneminde bireylerin bağlanma stili düzeyi nedir? ve Erken yetişkinlik döneminde bireylerin evlilik tutumları düzeyi nedir?" problemlerine cevap aramaktadır.

Tablo 3. Üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği ve evlilik tutum ölçeğinin betimsel analizi

Bağlanma Stili Düzeyi		**Aralık Değerler**	**N**	**x**
Güvenli	Kesinlikle katılmıyorum	(1) 1.00-1.80		3.6673
Kaçınan	Katılmıyorum	(2) 1.81-2.60		2.0696
Kaygılı-Kararsız	Kısmen katılıyorum	(3) 2.61-3.40	505	2.5657
	Katılıyorum	(4) 3.41-4.20		
	Kesinlikle katılıyorum	(5) 4.21-5.00		

Evlilik Tutumu Düzeyi		**Aralık Değerler**	**N**	**x**
	Tamamen Katılıyorum	(1) 1.00-1.75		
	Katılıyorum	(2) 1.76-2.50	505	2.3529
	Tamamen Katılmıyorum	(3) 2.51-3.25		
	Katılmıyorum	(4) 3.26-4.00		

Tablo 3 incelendiğinde, üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeğinin, güvenli bağlanma, kaçınan bağlanma, kaygılı-kararsız bağlanma alt boyutlarından alınan puanlar ve evlilik tutum ölçeğine ait puanlaruının betimsel analiz sonuçları yer almaktadır. Betimsel analiz tablosuna bakıldığında güvenli bağlanma stilinin ortalaması 3.6673 olup bu değer güvenli bağlanma düzeyinin orta-üst seviyede olduğunu, kaçınan bağlanma stilinin ortalaması 2.0696 olup kaçınan bağlanma düzeyinin düşük olduğunu, kaygılı-kararsız bağlanma stilinin ortalaması 2.5657 olup kaygılı-kararsız bağlanma düzeyinin orta seviyede olduğunu göstermektedir. Evlilik tutum ölçeğinin

ortalaması 2.3529 olup genel evlilik tutumlarının orta seviyede olduğunu göstermektedir. Bu tablo, bağlanma stilleri ve evlilik tutumları hakkında genel bir fikir vermektedir. Güvenli bağlanma stilinin ortalama puanı nispeten yüksekken, kaçınan bağlanma stilinin ortalama puanı düşüktür. Kaygılı-kararsız bağlanma stili orta seviyede bir ortalama puana sahiptir. Evlilik tutumları da ortalama bir düzeyde bulunmuştur. Standart sapmaların düşük olması, puanların genel olarak ortalamaya yakın olduğunu göstermektedir. Bu bilgiler, bireylerin bağlanma stilleri ve evlilik tutumları hakkında genel bir anlayış sağlar ve daha derinlemesine analizler için bir temel oluşturmaktadır.

3.2. Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından Farklılaşıp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Aşağıdaki tablolarda erken yetişkinlik dönemindeki bireylerin evlilik tutumlarının demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair bilgileri sunmaktadır. Bu bilgiler "Erken yetişkinlik döneminde bireylerin evlilik tutumları demografik özelliklere göre farklılaşmakta mıdır?" sorusuna cevap aranmıştır. Bu soru doğrultusunda evlilik tutum ölçeğinden alınan puanlar eğitim durumu, yaş, cinsiyet, gelir durumu ve medeni durum gruplarından alınan puanlara göre anlamlı farklılık olup olmadığı ANOVA ve T-Testi analizleri yapılarak değerlendirilmiştir. Yapılan analizlere ait tablolar ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Evlilik Tutum Ölçeğinden Alınan Puanların Eğitim Gruplarına Göre Anova Sonuçları

Ölçek	Gruplar	N	x	sd	F	p	Anlamlı Fark
Evlilik Tutum Ölçeği	(1) İlköğretim	38	2,2231	,53909			
	(2) Lise	110	2,2842	,41660			
	(3) Ön Lisans	76	2,4005	,41414	2,772	,027	1-5
	(4) Lisans	190	2,3723	,35985			
	(5) Lisansüstü	91	2,4009	,32679			

Tablo 4'te Evlilik Tutum Ölçeği'nin eğitim düzeylerine göre dağılımını ve gruplar arasındaki farklılıkları değerlendiren ANOVA (varyans analizi) sonuçları yer almaktadır. İlköğretim düzeyindeki bireylerin evlilik tutum puanı ortalaması 2,2231, lise düzeyindekilerin ortalaması 2,2842, ön lisans düzeyindekilerin ortalaması 2,4005,

lisans düzeyindekilerin ortalaması 2,3723, ve lisansüstü düzeyindekilerin ortalaması 2,4009 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre, en düşük ortalama puan ilköğretim grubuna, en yüksek ortalama puan ise lisansüstü grubuna aittir. Standart sapmalar incelendiğinde, ilköğretim grubunun standart sapması 0,53909 ile en yüksek değeri gösterirken, lisansüstü grubunun standart sapması 0,32679 ile en düşük değeri göstermektedir, bu da ilköğretim grubundaki bireylerin evlilik tutumlarında daha fazla farklılık olduğunu ortaya koymaktadır. ANOVA testi sonucunda, F değeri 2,772 olarak bulunmuş ve p değeri 0,027 çıkmıştır, bu da gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($p < 0,05$). Özellikle ilköğretim ve lisansüstü grupları arasında anlamlı bir fark bulunmuş olup, eğitim düzeyi arttıkça evlilik tutumlarının daha olumlu hale geldiği anlaşılmaktadır.

Tablo 5. Evlilik Tutum Ölçeğinden Alınan Puanların Yaş Gruplarına Göre Anova Sonuçları

Ölçek	Gruplar	N	x	sd	F	p	Anlamlı Fark
Evlilik Tutum Ölçeği	(1) 18-24	193	2,3411	,43312	1,354	,259	-
	(2) 25-30	201	2,3344	,37192			
	(3) 31-35	111	2,4070	,35948			

Bu tablo, farklı yaş gruplarının (18-24, 25-30, 31-35) evlilik tutum ölçeği puanlarını karşılaştırmaktadır. ANOVA analizi sonuçlarına göre ($F=1.354$, $p=0.259$), yaş grupları arasında evlilik tutum puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum, farklı yaş gruplarının evlilik tutumlarında önemli bir farklılık olmadığını göstermektedir. 31-35 yaş grubundaki katılımcılar en yüksek evlilik tutumu ortalamasına sahip (2.4070), bu da bu yaş grubunun evliliğe karşı daha olumlu tutumlara sahip olduğunu gösterebilmektedir. 18-24 ve 25-30 yaş gruplarının ortalamaları birbirine çok yakın (sırasıyla 2.3411 ve 2.3344), bu da bu yaş gruplarının evlilik tutumları arasında büyük bir fark olmadığını gösterir. ANOVA testi sonuçlarına göre, F değeri 1,354 olarak hesaplanmış ve p değeri 0,259 çıkmıştır. p değeri 0,05'in üzerinde olduğu için yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Bu nedenle "Anlamlı Fark" sütununda bir fark

belirtilmemiştir. Sonuç olarak, yaş grupları arasında evlilik tutumlarında bazı küçük farklar olsa da, bu farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 6. Evlilik Tutum Ölçeğinden Alınan Puanların Gelir Düzeyi Gruplarına Göre Anova Sonuçları

Ölçek	Gruplar	N	x	sd	F	p	Anlamlı Fark
Evlilik Tutum Ölçeği	(1) Düşük	91	2,2551	,45836	3,732	,025	1-2
	(2) Orta	341	2,3677	,38343			1-3
	(3) Yüksek	73	2,4056	,33904			

Tablo 6 evlilik tutum puanlarının gelir düzeyine göre farklılıklarını ortaya koymaktadır. Düşük grubun (1) ortalaması 2,2551 (standart sapma = 0,45836), orta grubun (2) ortalaması 2,3677 (standart sapma = 0,38343) ve yüksek grubun (3) ortalaması ise 2,4056 (standart sapma = 0,33904) olarak görülmektedir. Yapılan varyans analizinde (ANOVA) F değeri 3,732 olup, bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu gösteren p değeri 0,025 olarak rapor edilmiştir. Post-hoc analizine göre, anlamlı farklılıklar düşük ve orta gruplar (1-2) ile düşük ve yüksek gruplar (1-3) arasında bulunmuştur. Bu da düşük evlilik tutumuna sahip bireylerin, orta ve yüksek tutuma sahip bireylere göre anlamlı derecede farklı algılara sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 7. Evlilik Tutum Ölçeğinden Alınan Puanların Cinsiyet Gruplarına Göre T Testi Sonuçları

Ölçek	Gruplar	N	x	sd	t	F	p	Anlamlı Fark
Evlilik Tutum Ölçeği	(1) Kadın	428	2,3576	,39283	,641	,207	,649	-
	(2) Erkek	77	2,3263	,40330	,629			

Evlilik tutum ölçeğinin kadın ve erkek cinsiyet gruplarından alınan ortalama puanlara göre incelenmesine bakıldığına cinsiyetler arasında evlilik tutum puanları yönünden anlamlı bir fark bulunmamaktadır (t=0.629, p=0.529). Bu sonuç, cinsiyetin evlilik tutumları üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir. Kadınlar için ortalama puan 2.3576 iken erkekler için ortalama puan 2.3263 olarak hesaplanmıştır.

Kadınların ortalama puanı erkeklere nispeten daha yüksek olsa da bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Standart sapmaların yakınlığı, gruplar arasındaki varyasyonun benzer olduğunu göstermektedir.

Tablo 8. Evlilik Tutum Ölçeğinden Alınan Puanların Medeni Durum Gruplarına Göre T Testi Sonuçları

Ölçek	Gruplar	N	x	sd	t	F	p	Anlamlı Fark
Evlilik Tutum Ölçeği	(1) Evli	206	2,3818	,41779	1,369	4,495	,034	1-2
	(2) Bekar	299	2,3310	,37651	1,349			

Tablo 8'de evli ve bekar bireylerin evlilik tutum ölçeğinden aldıkları puanlar bulunmaktadır. Evli olan bireylerin ortalama puanı 2.3818 iken bekar olan bireylerin ortalama puanları 2.3310 şeklindedir. Evlilik tutum ölçeği puanları açısından evli ve bekar gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Evli bireylerin ortalama puanları bekar bireylerin ortalama puanlarından daha yüksek çıkmıştır.

3.3. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından Farklılaşıp Farklılaşmadığının İncelenmesi

"Erken yetişkinlik döneminde bireylerin bağlanma stilleri demografik özelliklere göre farklılaşmakta mıdır?" sorusuna ait cevaplar bu aşağıdaki tablolarda yer almaktadır. Ölçeğin alt boyutları olan güvenli bağlanma, kaçınan bağlanma ve kaygılı-kararsız bağlanma boyutlarından alınan puanların demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair değerlendirme yapmak amacıyla yapılan analizler ayrı başlıklar altında gösterilmiştir.

3.3.1. Güvenli Bağlanma Stilleri Boyutu Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından Farklılaşıp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Katılımcıların eğitim durumu, yaş, cinsiyet, medeni durum ve gelir durumu demografik değişkenlerine göre alınan puanların güvenli bağlanma alt boyutundan alınan puanlara göre farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla ANOVA ve T-Test analizleri kullanılarak elde edilen sonuçlar ve açıklamaları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 9. Güvenli Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Eğitim Gruplarına Göre Anova Sonuçları

Alt Boyut	Gruplar	N	x	sd	F	p	Anlamlı Fark
Güvenli Bağlanma	(1) İlköğretim	38	3,1316	1,33581	5,097	0,00	1-3 1-4 1-5
	(2) Lise	110	3,5509	1,00391			
	(3) Ön Lisans	76	3,7184	1,00515			
	(4) Lisans	190	3,7189	,83035			
	(5) Lisansüstü	91	3,8813	,67985			

Tablo 9'da güvenli bağlanma stilinin ilköğretim, lise, ön lisans, lisans ve lisansüstü gruplar arasında farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda ilköğretim grubunun ortalama puanı 3.1316'dır ve bu, tüm gruplar arasında en düşük ortalamadır. Bu, ilköğretim düzeyindeki bireylerin güvenli bağlanma düzeylerinin lise, ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim gruplarındaki bireylere göre daha düşük puan aldığını gösterir. Lise grubunun ortalama puanı 3.5509'dur, bu da ilköğretim grubuna göre daha yüksek bir ortalama puan anlamına gelmektedir. Ön lisans ve lisans gruplarının ortalama puanları sırasıyla 3.7184 ve 3.7189 olup birbirine çok yakındır ve lise grubuna göre daha yüksek puanlara sahiptir. Lisansüstü grubunun ortalama puanı 3.8813 ile en yüksek ortalamaya sahiptir. Bu, lisansüstü düzeyindeki bireylerin güvenli bağlanma alt boyutunda en yüksek puan aldığı anlamına gelmektedir. Bu sonuçlar, eğitim seviyesinin güvenli bağlanma puanları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir. Eğitim seviyesi arttıkça, bireylerin güvenli bağlanma puanlarının da arttığı gözlemlenmektedir. Özellikle, lisansüstü eğitim seviyesindeki bireylerin, diğer eğitim seviyelerine göre daha yüksek bağlanma puanlarına sahip olduğu görülmektedir. Araştırmalar, daha yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerin güvenli bağlanma şekillerine sahip olma olasılığının daha çok olduğunu göstermektedir (Tyolo vd., 2022). Daha yüksek eğitim seviyelerine sahip bireylerin güvenli bağlanma geliştirme olasılığı daha yüksektir. Eğitim, bireylerin kendilerini ve başkalarını daha iyi anlamalarına yardımcı olur ve bu da güvenli bağlanma stillerinin gelişimine katkıda bulunur (Ainsworth ve Bowlby, 1991).

Tablo 10. Güvenli Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Gelir Düzeyi Gruplarına Göre Anova Sonuçları

Alt Boyut	Gruplar	N	x	sd	F	p	Anlamlı Fark
Güvenli Bağlanm	(1) Düşük (2) Orta (3)Yüksek	91 341 73	3,4374 3,6780 3,9041	1,1861 ,89765 ,65922	5,198	,006	1-2 1-3

Tablo 10, güvenli bağlanma stili puanlarının gelir düzeyine göre farklılıklarını göstermektedir. Bu tabloda, güvenli bağlanma alt boyutuna ilişkin düşük, orta ve yüksek grupların ortalama puanları karşılaştırılmıştır. Düşük grubun (1) ortalaması 3,4374 (standart sapma = 1,1861), orta grubun (2) ortalaması 3,6780 (standart sapma = 0,89765) ve yüksek grubun (3) ortalaması 3,9041 (standart sapma = 0,65922) olarak rapor edilmiştir. Varyans analizi sonucunda (ANOVA) F değeri 5,198 olup, p değeri 0,006 olarak bulunmuştur. Bu değerler gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Post-hoc analiz sonuçlarına göre, düşük grup ile orta grup (1-2) ve düşük grup ile yüksek grup (1-3) arasında anlamlı farklar bulunmaktadır. Bu bulgular, düşük güvenli bağlanıma sahip bireylerin, orta ve yüksek güvenli bağlanıma sahip bireylerden anlamlı derecede farklı olduğunu göstermektedir.

Tablo 11. Güvenli Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Yaş Gruplarına Göre Anova Sonuçları

Alt Boyut	Gruplar	N	x	sd	F	p	Anlamlı Fark
Güvenli Bağlanma	(1)18-24 (2) 25-30 (3) 31-35	193 201 111	3,6176 3,6567 3,7730	,97227 ,89452 ,94175	,994	,371	-

Bu tablo, farklı yaş gruplarının (18-24, 25-30, 31-35) güvenli bağlanma alt boyutunda alınan puanlarını karşılaştırmaktadır. 18-24 yaş grubu bireylerin ortalaması 3,6176, 25-30 yaş grubu bireylerin ortalaması 3,6567 ve 31-35 yaş grubu bireylerin ortalaması ise 3,7730 şeklinde bulunmuştur. Yapılan ANOVA analizi sonuçlarına göre (F=0.994, p=0.371), yaş grupları arasında güvenli bağlanma puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır (p>0.05). Bu sonuç, yaşın güvenli bağlanma

stili üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir. Ortalama değerlere bakıldığında yaş grubu arttıkça güvenli bağlanmanın da arttığını söylemek mümkündür.

Tablo 12. Güvenli Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Medeni Durum Gruplarına Göre T Testi Sonuçları

Alt Boyut	Gruplar	N	x	sd	t	F	p	Anlamlı Fark
Güvenli Bağlanma	(1) Evli	206	3,7777	,98342	2,209	,208	,649	-
	(2) Bekar	299	3,5913	,89431	2,171			

Güvenli bağlanma stilinin evli ve bekar gruplar arasındaki ilişkisi incelendiğinde evli bireylerin ortalama puanı 3.7777, bekar bireylerin ortalama puanları ise 3.5913 olarak bulunmuştur. Bu analiz sonucunda evli ve bekar bireylerin güvenli bağlanma alt boyutundan alınan puanlarda anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir ($p>0.05$) Evli bireylerin puanları bekar bireylerin puanlarına göre daha yüksek olsa da bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 13. Güvenli Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Cinsiyet Gruplarına Göre T Testi Sonuçları

Alt Boyut	Gruplar	N	x	sd	t	F	p	Anlamlı Fark
Güvenli Bağlanma	(1) Kadın	428	3,6729	,392829	,315	,075	,784	-
	(2) Erkek	77	3,6364	,403301	,327			

Güvenli bağlanma stilinde kadın ve erkek gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Kadınların ortalama puanı (3.6729) erkeklerin (3.6364) biraz üzerinde olmuş olsa da bu farklılık istatistiksel olarak anlam ifade etmemektedir. Ortalama değerlere bakıldığında kadınların (3,6729) erkeklere (3,6464) göre daha yüksek düzeyde güvenli bağlanma geliştirdiği bulunmuştur.

3.3.2. Kaçınan Bağlanma Stilleri Boyutu Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından Farklılaşıp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Katılımcıların eğitim durumu, yaş, cinsiyet, medeni durum ve gelir durumu demografik değişkenlerine göre alınan puanların kaçınan bağlanma alt boyutundan alınan puanlara göre farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla ANOVA ve T-Test analizleri kullanılarak elde edilen sonuçlar ve açıklamaları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 14. Kaçınan Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Eğitim Gruplarına Göre Anova Sonuçları

Alt Boyut	Gruplar	N	x	sd	F	p	Anlamlı Fark
Kaçınan Bağlanma	(1) İlköğretim	38	2,0414	,86986	,639	,635	-
	(2) Lise	110	2,1610	,72252			
	(3) Ön Lisans	76	2,0226	,61944			
	(4) Lisans	190	2,0481	,67427			
	(5) Lisansüstü	91	2,0549	,66761			

Tablo 14'te eğitim gruplarının kaçınan bağlana stilinden alınan ortalama puanlar görülmektedir. İlköğretim grubunun ortalama puanı 2,0414, lise grubunun ortalama puanı 2,1610, ön lisans grubunun ortalama puanı 2,0226, lisans grubunun ortalama puanı 2,0481 ve lisansüstü grubunun ortalama puanı 2,0549 olarak bulunmuştur. Bulunan ANOVA testinin sonuçlarına göre, F değeri 0.639 ve p değeri 0.635'tir. p değeri 0.05'ten büyük olduğu için gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Başka bir deyişle, eğitim düzeyine göre kaçınan bağlanma puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu sonuç, eğitim seviyesinin kaçınan bağlanma stilini anlamlı bir şekilde etkilemediğini göstermektedir. Eğitim düzeyleri farklı olan bireylerin kaçınan bağlanma stiline sahip olma olasılıkları benzerdir.

Tablo 15. Kaçınan Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Gelir Düzeyi Gruplarına Göre Anova Sonuçları

Alt Boyut	Gruplar	N	x	sd	F	p	Anlamlı Fark
Kaçınan Bağlanma	(1) Düşük	91	2,1366	,73830	,563	,570	-
	(2) Orta	341	2,0595	,68830			
	(3)Yüksek	73	2,0333	,64835			

Tablo 15, kaçınan bağlanma stili puanlarının gelir düzeyine göre farklılıklarını göstermektedir. Düşük gelir grubundaki katılımcıların ortalama kaçınan bağlanma puanı 2.1366, orta gelir grubundaki katılımcıların ortalama puanı 2.0595 ve yüksek gelir grubundaki katılımcıların ortalama puanı 2.0333'tür. ANOVA analizi sonuçlarına göre, bu gruplar arasındaki farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamaktadır (F = 0.563, p = 0.570). Bu bulgular, gelir düzeyine göre kaçınan bağlanma stili puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığını, diğer bir söylemle gelir düzeyinin kaçınan bağlanma stilini etkilemediğini göstermektedir.

Tablo 16. Kaçınan Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Yaş Gruplarına Göre Anova Sonuçları

Alt Boyut	Gruplar	N	x	sd	F	p	Anlamlı Fark
Kaçınan Bağlanma	(1) 18-24	193	2,0385	,66480	,549	,578	-
	(2) 25-30	201	2,1087	,69242			
	(3) 31-35	111	2,0528	,73652			

Yaş gruplarının kaçınan bağlanma puanları 18-24 yaş grubu için 2,0385, 25-30 yaş grubu için 2,1087 ve 31-35 yaş grubu için ise 2,0528'dir. Ortalama değerlere bakıldığında yaş grupları açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır (F=0.549, p=0.578). Bu sonuç, yaşın kaçınan bağlanma stili üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir. 25-30 yaş grubunda ortalama biraz daha yüksek (2.1087), ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Standart sapmaların yakınlığı, gruplar arasındaki varyasyonun benzer olduğunu göstermektedir.

Tablo 17. Kaçınan Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Cinsiyet Gruplarına Göre T Testi Sonuçları

Alt Boyut	Gruplar	N	x	sd	t	F	p	Anlamlı Fark
Kaçınan Bağlanma	(1) Kadın	428	2,0451	,68816	-1,884	,015	,902	-
	(2) Erkek	77	2,2059	,69812	-1,886			

Cinsiyetler arasında kaçınan bağlanma stili açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır (t=-1.884, p=0.902). Erkeklerin ortalama puanı (2.2059) kadınlara göre (2.0451) biraz daha yüksektir ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Standart sapmalar birbirine oldukça yakındır. Bu da gruplar arasındaki varyasyonun benzer olduğunu göstermektedir.

Tablo 18. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeğinin Alt Boyutu Olan Kaçınan Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Medeni Durum Gruplarına Göre T Testi Sonuçları

Alt Boyut	Gruplar	N	x	sd	t	F	p	Anlamlı Fark
Kaçınan Bağlanma	(1) Evli	206	2,0589	0,69011	-,287	,002	,693	-
	(2) Bekar	299	2,0769	0,69338	-,287			

Evli ve bekar bireyler arasında kaçınan bağlanma stili açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır (t=-0.287, p=0.693). Ortalama değerler (evli: 2.0589, bekar: 2.0769) oldukça yakındır, bu da medeni durumun kaçınan bağlanma stilini önemli ölçüde etkilemediğini göstermektedir. Standart sapmalar da birbirine yakındır, bu da gruplar arasındaki varyasyonun benzer olduğunu gösterir.

3.3.1. Kaygılı-Kararız Bağlanma Stilleri Boyutu Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından Farklılaşıp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Katılımcıların eğitim durumu, yaş, cinsiyet, medeni durum ve gelir durumu demografik değişkenlerine göre alınan puanların kaygılı-kararsız bağlanma alt boyutundan alınan puanlara göre farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek

amacıyla ANOVA ve T-Test analizleri kullanılarak elde edilen sonuçlar ve açıklamaları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 19. Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Eğitim Gruplarına Göre Anova Sonuçları

Alt Boyut	Gruplar	N	x	sd	F	p	Anlamlı Fark
Kaygılı-Kararsız Bağlama	(1) İlköğretim	38	2,4649	1,06059	,587	,672	-
	(2) Lise	110	2,6803	1,05991			
	(3) Ön Lisans	76	2,5307	,81999			
	(4) Lisans	190	2,5561	,95354			
	(5) Lisansüstü	91	2,5183	,88557			

Bu tablo, farklı eğitim düzeylerine (İlköğretim, Lise, Ön Lisans, Lisans, Lisansüstü) göre Kaygılı-Kararsız Bağlanma alt boyutunda alınan puanların karşılaştırmasını yapmaktadır. ANOVA analizi sonuçlarına göre (F=0.587, p=0.672), eğitim düzeyleri arasında kaygılı-kararsız bağlanma puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır (p>0.05). Bu sonuç, eğitim düzeyinin kaygılı-kararsız bağlanma stili üzerinde etkili olmadığını göstermektedir.

Tablo 20. Kaygılı- Kararsız Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Gelir Düzeyi Gruplarına Göre Anova Sonuçları

Alt Boyut	Gruplar	N	x	sd	F	p	Anlamlı Fark
Kaygılı-Kararsız Bağlama	(1)Düşük	91	2,5989	1,04023	,246	,782	-
	(2)Orta	341	2,5714	,95116			
	(3)Yüksek	73	2,4977	,86312			

Tablo 20 kaygılı-kararsız bağlanma stili puanlarının gelir düzeyine göre farklılıklarını göstermektedir. Düşük gelir düzeyindeki bireyler için ortalama 2.5989 ve standart sapma 1.04 iken, orta gelir düzeyindeki bireyler için ortalama 2.5714 ve standart sapma 0.23, yüksek gelir düzeyindeki bireyler için ortalama 2.4977 ve standart sapma 0.951 olarak bulunmuştur. ANOVA sonuçlarına göre F değeri 0.246 ve p değeri 0.782 olduğundan, gelir düzeyleri arasında kaygılı-kararsız bağlanma puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Tablo 21. Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Yaş Gruplarına Göre Anova Sonuçları

Alt Boyut	Gruplar	N	x	sd	F	p	Anlamlı Fark
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	(1) 18-24	193	2,5053	,90554	1,697	,184	-
	(2) 25-30	201	2,6617	1,00332			
	(3) 31-35	111	2,4970	,94012			

Yaş grupları arasında kaygılı-kararsız bağlanma puanları açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır (F=1.697, p=0.184). Bu sonuç, yaşın kaygılı-kararsız bağlanma stili üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir. 25-30 yaş grubunda ortalama daha yüksek (2.6617), ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Standart sapmaların yakınlığı, gruplar arasındaki varyasyonun benzer olduğunu göstermektedir.

Tablo 22. Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Medeni Durum Gruplarına Göre T Testi Sonuçları

Alt Boyut	Gruplar	N	x	sd	t	F	p	Anlamlı Fark
Kaygılı Kararsız Bağlanma	(1)Evli	206	2,3762	,90402	-3,751	2,634	,105	-
	(2)Bekar	299	2,6962	,96767	-3,798			

Evli ve bekar bireyler arasında kaygılı-kararsız bağlanma stili açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır (t=-3.751, p=0.105). Bekar bireylerin ortalama puanı (2.6962) evli bireylere göre (2.3762) daha yüksektir, ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Standart sapmalar birbirine oldukça yakındır, bu da gruplar arasındaki varyasyonun benzer olduğunu göstermektedir.

Tablo 23. Kayglı-Kararsız Bağlanma Stilinden Alınan Puanların Cinsiyet Grupların Göre T Testi Sonuçları

Alt Boyut	Gruplar	N	x	sd	t	F	p	Anlamlı Fark
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	(1) Kadın	428	2,5693	,95174	,202	,027	,869	-
	(2) Erkek	77	2,5455	,97507	,198			

Cinsiyetler arasında kaygılı-kararsız bağlanma stili açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır (t=0.202, p=0.869). Kadınların ortalama puanı (2.5693) erkeklere göre (2.5455) biraz daha yüksektir, ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Standart sapmalar birbirine oldukça yakındır, bu da gruplar arasındaki varyasyonun benzer olduğunu göstermektedir.

3.4. Bağlanma Stilleri Boyutları ve Evlilik Tutumu Ölçeği Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Tablo 24'te "Erken yetişkinlik döneminde bireylerin bağlanma stilleri ile evlilik tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?" sorusuna ait cevap bulunmaktadır. İlişkiyi incelemek adına Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 24. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri ve Evlilik Tutumu Ölçeğinin Korelasyon Sonuçları

Ölçekler	x	ss	N	1	2	3	4
1.ÜBBS Güvenli Bağlanma	3,667	,93523	505	1	0,73	,148	,389
2.ÜBBS Kaçınan Bağlanma	2,0696	,69142			1	,528	,023
3.ÜBBS Kaygılı-Kararsız Bağlanma	2,5657	,95439				1	-,066
4. Evlilik Tutumu Ölçeği	2,3529	,39420					1

Yukarıdaki tabloda bireylerin bağlanma stilleri ile evlilik tutumları arasındaki ilişkileri incelemektedir. Belirtilen değerlere bakıldığında güvenli bağlanma şekli ile evlilik tutumu arasında pozitif bir korelasyon (r = 0.389) bulunmaktadır. Bu, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik konusunda daha olumlu tutumlar sergilediklerini göstermektedir. Öte yandan, kaygılı-kararsız bağlanma ile evlilik tutumu arasında negatif bir korelasyon (r = -0.066) bulunmaktadır, bu da kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik konusunda daha olumsuz tutumlar sergileyebileceğini göstermektedir. Evlilik tutumu ölçeği ile kaçınan bağlanma stili incelendiğinde çok düşük bir pozitif korelasyon (r = 0.023) olduğu görülmektedir. Kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik hakkında genel olarak nötr veya hafif olumlu tutumlara sahip olabileceklerini gösterir. Ancak bu korelasyonun çok düşük olması, kaçınan bağlanma stilinin evlilik tutumu üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını düşündürür.

3.5. Bağlanma Stillerinin Evlilik Tutumunu Yordama Gücü

"Erken yetişkinlik döneminde bireylerin bağlanma stilleri evlilik tutumlarını yordamakta mıdır?" sorusuna cevap aramak için regresyon analizine başvurulmuştur. Yapılan analize ait tabloya ve tablonun açıklamasına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 25. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri ve Evlilik Tutumu Ölçeğinin Regresyon Sonuçları

Değişkenler	B	Standart Hata	β	R^2	t	p
Güvenli Bağlanma	1,752	1,096	,447	,151	26,73	<0,01
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	2,423	,050	-,066	,004	48,16	
Kararsız Bağlanma	2,326	,055	,023	,001	41,93	

Bu tablo, "evlilik tutumu ölçeği" bağımlı değişkenine ilişkin olarak farklı bağlanma stillerinin (Güvenli Bağlanma, Kaygılı-Kararsız Bağlanma ve Kaçıngan Bağlanma) etkilerini gösteren bir regresyon analizinin sonuçlarını içermektedir. Tabloda bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisi çeşitli istatistiksel değerlerle ifade edilmiştir. B değeri (regresyon katsayısı) 1.752 olup güvenli bağlanma stilinin evlilik tutumu üzerindeki pozitif etkisini gösterir. Diğer bir söylemle, güvenli bağlanma

stiline sahip bireylerin evlilik tutumlarının daha olumlu olduğu söylenebilir. β değeri 0.447 olarak hesaplanmıştır. Bu değer güvenli bağlanmanın evlilik tutumu üzerindeki güçlü pozitif etkisini gösterir. R^2 0.151, güvenli bağlanmanın evlilik tutumundaki toplam varyansın %15.1'ini açıkladığını gösterir. Güvenli bağlanma stilinin evlilik tutumu üzerinde güçlü ve anlamlı bir etkisi vardır. Güvenli bağlanma, evlilik tutumundaki varyansın %15.1'ini açıklamaktadır, bu da güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik tutumlarının genellikle daha olumlu olduğunu göstermektedir. Kaygılı-Kararsız Bağlanma stiline bakıldığında β = -0.066, kaygılı-kararsız bağlanmanın evlilik tutumu üzerindeki negatif ancak zayıf etkisini gösterir. R^2 değerine bakıldığında (0.004), kaygılı-kararsız bağlanmanın evlilik tutumundaki toplam varyansın %0.4'ünü açıkladığını gösterir. Bu, kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik tutumlarının daha olumsuz olabileceğini işaret etmektedir. Kaygılı-kararsız bağlanma stilinin evlilik tutumu üzerindeki etkisi zayıf ve negatif yöndedir. Bu bireylerin evlilik tutumlarının genellikle daha olumsuz olduğunu gösterebilir, ancak açıklanan varyans oranı çok düşüktür (%0.4). Kaçıngan bağlanma stilinde β = 0.023, kaçıngan bağlanmanın evlilik tutumu üzerindeki zayıf pozitif etkisini gösterir. R^2 0.001, kaçıngan bağlanmanın evlilik tutumundaki toplam varyansın %0.1'ini açıkladığını gösterir. Evlilik tutumu üzerindeki etkisi zayıftır ve açıklanan varyans oranı düşüktür (%0.1). Bu, kaçıngan bağlanma stilinin evlilik tutumu üzerinde çok az bir etkisi olduğunu göstermektedir.

BÖLÜM 4: TARTIŞMA, SONUÇ, ÖNERİLER

Bu bölümde elde edilen bulguların literatürdeki mevcut çalışmalarla karşılaştırılması, sonuçların anlamı ve potansiyel açıklamaları üzerinde durulmuştur. Araştırmacı tarafından ortaya konulan araştırmanın bulgularının literatürde benzer konularda gerçekleştirilen araştırmalar ile örtüşen noktaları olup olmadığı gözden geçirilmiştir. Araştırmada Evlilik Tutumu Ölçeği ve Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği'nin alt boyutlarından alınan puanlar, Demografik Bilgi Formu'nda yer alan değişkenler ve evlilik tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki korelasyon ve yordama gücü incelenmiştir.

4.1. Tartışma

Erken yetişkinlik, bireylerin hem kişisel hem de sosyal gelişimlerinde kritik bir dönemdir. Bu dönem, bireylerin kimliklerini şekillendirmeleri, kariyer hedefleri belirlemeleri ve ilişkiler kurmaları açısından önemli bir aşamadır. Evlilik, bu süreçteki en önemli sosyal yapı taşlarından biridir ve bireylerin evlilik tutumları, kişisel değerler, inançlar ve deneyimlerle şekillenmektedir. Bu bağlamda, bireylerin bağlanma stillerinin evlilik tutumları üzerindeki etkisini incelemek hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli bir araştırma alanı sunmaktadır.

Erken yetişkinlik dönemindeki bireylerin evlilik tutumları, sosyodemografik özellikler açısından farklılık gösterebilir. Eğitim düzeyi, gelir durumu ve cinsiyet gibi faktörler, bireylerin evlilikle ilgili tutumlarını etkileyen önemli değişkenlerdir. Örneğin, yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerin evlilikle ilgili daha olumlu bir tutum sergilemesi, sosyal normların ve kişisel beklentilerin şekillenmesinde etkili olabilir. Gelir düzeyi, bireylerin evlilik kararlarını, aile kurma istekliliğini ve genel olarak evliliğe yaklaşımını etkileyen diğer bir faktördür.

Son olarak, bu araştırma, bağlanma stilleri ile evlilik tutumları arasındaki ilişkiyi anlamakla kalmayıp, aynı zamanda bireylerin evlilikle ilgili beklentilerini ve ilişkilerindeki dinamikleri de gözler önüne serecektir. Bu bilgiler hem bireyler hem de profesyoneller için önemli bir rehberlik sağlayabilir. Erken yetişkinlik dönemindeki bireylerin daha sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri için gerekli farkındalığın artırılmasına

yardımcı olabilir. Bu bağlamda, araştırma bulguları, evlilik danışmanlığı ve psikolojik destek alanlarında da uygulanabilir stratejilerin geliştirilmesine katkıda bulunabilir.

4.1.1. Evlilik Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmanın bulgularına bakıldığında erken yetişkinlik dönemindeki bireylerin evlilik tutumlarının eğitim durumu, gelir düzeyi ve medeni durum grupları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu söylemek mümkündür. Katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça evliliğe yönelik tutumlarının da arttığı bulgusu, evliliğin daha bilinçli ve planlı bir süreç olarak görülmesiyle ilişkili olabilir. Eğitim düzeyi yüksek bireylerin, evlilik gibi uzun vadeli bir karar alırken daha fazla bilgiye sahip olması ve bu nedenle evliliğe daha olumlu yaklaşması olasıdır.

Düşük gelir düzeyine sahip bireylerin evlilik tutumlarının yüksek gelir düzeyine sahip bireylerin evlilik tutumlarına göre daha olumsuz olduğu gözlemlenmiştir. Gelir düzeyinin de evlilik tutumları üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunması, ekonomik güvencenin evlilik kararını etkilediği yönündeki bulgularla örtüşmektedir. Düşük gelir seviyesindeki bireylerin evlilik tutumlarının daha olumsuz olması, maddi kaygıların evlilik kurumuna dair beklenti ve algıları olumsuz yönde etkileyebileceğini düşündürmektedir. Ekonomik istikrarın, bireylerin evlilikten beklentilerini karşılamada önemli bir faktör olduğu çeşitli araştırmalarda vurgulanmıştır (Şahin ve Güre, 2021).

Yaş grupları-evlilik tutumu ve cinsiyetler-evlilik tutumu puanlarının anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmüştür. Bu bulgu önceki yapılan bazı araştırmalarla çelişki göstermektedir. Araştırmalar, demografik özelliklerin evlilik tutumları üzerinde önemli etkileri olabileceğini göstermektedir. Örneğin, Dombak ve Çelik (2022) çalışmasında yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi demografik özelliklerin evlilik tutumlarını etkilediğini bulmuştur. Çalışma, yaşın artmasıyla birlikte evlilik tutumlarının daha olumlu hale geldiğini ve daha yüksek eğitim seviyesinin evlilikle ilgili daha olumlu tutumlarla ilişkili olduğunu göstermiştir.

Kadınların evlilik tutumu ortalaması erkeklerin evlilik tutumu ortalamalarına göre az farklılık da olsa daha yüksek olarak hesaplanmıştır. Bu, kadınların sosyal ilişkilerde

genellikle daha fazla empati ve duygusal farkındalık sergilemeleri ile açıklanabilir. Cinsiyetin evlilik tutumları üzerindeki etkisini ele alan bazı çalışmalarda kadınların evliliğe daha olumlu yaklaştığı belirtilmiştir (Alqashan ve Alkandari, 2010). Bazı çalışmalarda ise cinsiyetin evlilik tutumu üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığı görülmüştür (Bilgi vd., 2024). Bu durum, toplumsal normların ve rollerin zamanla değişmesi ya da araştırmanın örneklem özelliklerinden kaynaklanıyor olabilir.

Aynı zamanda evli bireylerin evlilik tutum ölçekleri puanlarının daha fazla olduğu görülmüştür. Evli bireylerin evlilik tutumlarının daha olumlu olmasının altında evlilik deneyimlerinin getirileri, bilişsel tutarlılık, toplumsal normlar, ilişki kalitesi ve beklentilerin karşılanması gibi faktörler yatıyor olabilir. Bu bulgu, evli bireylerin evlilik kurumuna dair daha fazla olumlu deneyime sahip olmalarıyla açıklanabileceği gibi, sosyal onay ve toplumsal beklentilerin de bu tutumu desteklediği söylenebilir.

Bilgi ve ark. (2024) çalışmasında da yaş, eğitim durumu, gelir durumunun evlilik tutumlarını etkilediğini bulmuştur. Çalışma, yaşın artmasıyla birlikte evlilik tutumlarının daha olumlu hale geldiğini ve daha yüksek eğitim seviyesinin evlilikle ilgili daha olumlu tutumlarla ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca, Glenn (1982) ve Amato ve Rogers (2003), evlilik tutumlarının yaş ve cinsiyet gibi demografik faktörlerden bağımsız olarak benzer kalıplar gösterdiğini bulmuşlardır.

4.1.2. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Kadınların erkeklerden daha yüksek güvenli bağlanma puanlarına sahip olması, literatürde yaygın olarak gözlemlenen bir bulgudur. Kadınların genellikle duygusal yakınlık ve ilişkilerde güvenlik ihtiyacını daha yoğun yaşadıkları ve bu nedenle güvenli bağlanma stilini daha fazla benimseyebildikleri öne sürülmektedir (Del Giudice, 2011). Bu durum, kadınların çocukluk ve ergenlik döneminde ilişkilerdeki duygusal yakınlığa daha fazla değer vermeleri ve bu duygusal farkındalığı yetişkinlikte de sürdürebilmeleriyle ilişkili olabilir.

Eğitim seviyesi ve gelir düzeyinin güvenli bağlanma üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunması, bireylerin sosyal ve ekonomik güvencelerinin ilişki dinamikleri üzerindeki olumlu etkisini yansıtabilir. Yüksek eğitim seviyesi, bireylerin daha güçlü iletişim

becerilerine ve ilişki sorunlarını çözme yeteneklerine sahip olmasına olanak tanır. Ekonomik ve sosyal güvenceler, bireylerin ilişkilerinde daha fazla güven ve istikrar sağlamalarına yardımcı olabilir.

Yaş grupları arasında güvenli bağlanma puanları açısından anlamlı bir fark olmaması, bağlanma stilinin yetişkinlik döneminde görece sabit kaldığı ve yaşam sürecinde büyük değişiklikler göstermediği yönündeki teorilerle tutarlıdır (Fraley & Shaver, 2000). Bireyler erken yetişkinlik döneminde geliştirdikleri bağlanma stilini çoğunlukla sürdürebilirler ve bu bağlanma stili, yaş ilerledikçe büyük ölçüde sabit kalabilir.

Evli bireylerin bekar bireylere kıyasla daha yüksek güvenli bağlanma puanlarına sahip olması, evlilik ilişkilerinin bireylerin duygusal güvenlik ve yakınlık ihtiyaçlarını daha fazla karşılayabilmesinden kaynaklanabilir. Evlilikte karşılıklı bağlılık ve güvenin inşa edilmesi, bireylerin güvenli bağlanma stillerini pekiştirebilir. Bunun yanı sıra, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin daha kolay ve kalıcı ilişkiler kurma eğiliminde olmaları, bu bireylerin evliliğe daha yatkın olabileceğini de düşündürebilir.

Kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stillerinde yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi ve medeni duruma göre anlamlı farkların olmaması, bu bağlanma stillerinin daha çok bireylerin erken çocukluk deneyimleri ve kişilik özellikleriyle şekillendiğini destekler niteliktedir (Brennan vd., 1998). Bu bağlanma stilleri, bireylerin çocuklukta yaşadıkları travmalar veya ebeveynleriyle olan ilişkilerine dayanabilir ve yetişkinlik döneminde dışsal faktörlerden daha az etkilenebilir.

Bartholomew ve Horowitz (1991) ile Mikulincer ve Shaver (2007), bağlanma stillerinin demografik değişkenlerden bağımsız olarak bireyler arasında benzer dağılımlar gösterdiğini belirtmişlerdir. Evli bireylerin, bekar bireylere kıyasla daha güvenli bağlanma stillerine sahip olma olasılığı yüksektir. Evlilik, duygusal destek ve güvenlik sağlar, bu da güvenli bağlanmanın gelişmesine katkıda bulunur (Demirdağ, 2017). Kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stilleri açısından evli-bekar ve kadın-erkek grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmamaktadır. Bu bulgular, medeni durum ve cinsiyetin kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stilleri üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir. Literatürdeki çalışmalar da benzer sonuçlar ortaya koymaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Mikulincer ve

Shaver, 2007). Bu bulgular, bağlanma stillerinin demografik değişkenlerden bağımsız olarak bireyler arasında benzer dağılımlar gösterdiğini ve bağlanma stillerinin daha çok bireysel farklılıklardan etkilendiğini de desteklemektedir. Bu nedenle, bağlanma stillerini anlamada bireysel psikolojik faktörlerin ve geçmiş deneyimlerin daha fazla öneme sahip olduğu söylenebilir. Horowitz (1991) ile Mikulincer ve Shaver (2007), bağlanma stillerinin demografik değişkenlerden bağımsız olarak bireyler arasında benzer dağılımlar gösterdiğini belirtmişlerdir. Yaş ilerledikçe, bireylerin güvenli bağlanma stilleri geliştirme olasılığı artar. Yaşla birlikte bireylerin deneyimleri ve sosyal etkileşimleri de artar, bu da güvenli bağlanma stillerinin gelişmesine katkıda bulunur (Keller, 2018). Horowitz (1991) ile Mikulincer ve Shaver (2007), bağlanma stillerinin demografik değişkenlerden bağımsız olarak bireyler arasında benzer dağılımlar gösterdiğini belirtmişlerdir.

4.1.3. Bağlanma Stilleri Boyutları ve Evlilik Tutumu Ölçeği Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Bağlanma stilleri, bireylerin ilişkilerinde stresle başa çıkma kapasitelerini ve partnerleriyle kurdukları iletişimi etkiler. Güvenli bağlanma, daha sağlıklı bir ilişki dinamiği yaratırken, kaygılı ya da kaçınan bağlanma evlilik çatışmalarını artırabilir. Ayrıca, geçmiş travmatik deneyimler, bağlanma stillerinde ve evlilik tutumlarında değişikliklere neden olabilir.

Güvenli bağlanma ile evlilik tutumu arasında ise pozitif korelasyon olduğu gözlemlenmiştir. Güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin evliliğe yönelik daha olumlu tutumlar sergilemeleri, bu bireylerin genel olarak ilişkilere daha fazla güvenle yaklaşmalarından ve ilişkideki istikrar hissinden kaynaklanabilir. Güvenli bağlanma stiline sahip kişiler, duygusal yakınlık ve karşılıklı güvene dayalı ilişkiler kurmaya daha yatkındır ve bu da evlilik gibi uzun vadeli, bağlılık gerektiren bir ilişkiye olumlu yaklaşmalarına neden olabilir. Evlilik, bu bireyler için duygusal güvenliğin ve bağlılığın doğal bir uzantısı olarak algılanabilir (Fraley & Shaver, 2000). Bu bağlamda, güvenli bağlanmanın evlilik tutumu üzerindeki pozitif etkisi, bağlanma teorisinin öngörüleriyle tutarlıdır.

Kaygılı-kararsız bağlanma stili ile evlilik tutumu arasında negatif bir korelasyon bulunması, kaygılı bağlanan bireylerin ilişkilerde sürekli bir onaylanma ve güvence

arayışında olmalarından kaynaklanabilir. Bu bireyler, ilişkilerinde güvensizlik ve bağımlılık hissi yaşayabilir, bu da evliliği stresli ve kaygı verici bir ilişki biçimi olarak algılamalarına yol açabilir.

Kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip bireyler, partnerlerinden sürekli olarak onay bekleme ve ilişkilerde dengesizlik yaşama eğiliminde oldukları için evlilik gibi uzun vadeli bağlılık gerektiren bir ilişkiyi daha zorlayıcı bulabilirler. Bu nedenle evliliğe yönelik tutumları daha olumsuz olabilir (Brennan vd., 1998). Ancak korelasyonun düşük olması, bu ilişkinin her zaman güçlü bir etki yaratmadığını gösterir.

Kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerle evlilik tutumu arasındaki düşük pozitif korelasyon, bu bireylerin evlilik hakkında genel olarak nötr veya hafif olumlu tutumlara sahip olabileceğini gösterir. Kaçınan bağlanma stiline sahip kişiler, duygusal yakınlıktan kaçınma, bağlanma konusundaki isteksizlik ve bağımsızlık arayışı içinde olabilirler. Bu bireyler, yakın ilişkilerde kendilerini rahat hissetmedikleri için evlilik gibi uzun vadeli ve duygusal bağlılık gerektiren bir ilişkiye karşı mesafeli yaklaşabilirler. Ancak bulgular, kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik hakkında tamamen olumsuz bir tutum sergilemediklerini, hatta hafif olumlu bir görüşe sahip olabileceklerini göstermektedir. Bunun nedeni, evlilikte bağımsızlıklarını sürdürebilecekleri bir alan yaratabilme ihtimalleri olabilir (Fraley & Shaver, 2000). Ancak korelasyonun çok düşük olması, kaçınan bağlanma stilinin evlilik tutumu üzerinde güçlü bir etkiye sahip olmadığını düşündürmektedir.

Kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik hakkında daha olumsuz tutumlara sahip olmaları ise, ilişkilerdeki duygusal dalgalanmalar ve kararsızlıklarından kaynaklanabilir. Literatür incelendiğinde yapılan çalışmanın bulguları ile tutarlı çalışmaların olduğu görülmektedir. Majidova ve İpek'in (2020) gerçekleştirdiği çalışmada yine bu araştırmaya benzer şekilde güvenli bağlanmanın evlilik tutumu ile olan ilişkisinin pozitif yönde olduğu gözlemlenmiştir. Yine aynı şekilde; Çağlayan ve İpek'in (2019) çiftler ile yaptığı çalışmada güvenli bağlanma stiline sahip çiftlerin evlilik uyum ortalamalarının kayıtsız bağlanmaya sahip çiftlere nazaran daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stillerinin evlilik tutumları üzerindeki düşük etkileri, bu bireylerin ilişkilerdeki genel memnuniyet düzeyleri, çocukluk deneyimleri,

partnerlerinin bağlanma stilleri ve diğer yaşam koşulları gibi faktörlerden daha fazla etkilenebileceği anlamına gelir. Örneğin, kaçınan bireyler evliliğe nötr veya hafif olumlu bakabilir, ancak bu tutum ilişkilerdeki bağımsızlık ihtiyaçlarıyla çelişebilir ve evlilikten kaçınmalarına neden olabilir.

Güvenli bağlanma stili evlilik konusunda daha olumlu bir tutumu desteklerken, kaygılı-kararsız bağlanma daha olumsuz tutumlarla ilişkilendirilmektedir. Kaçınan bağlanma stilinin evlilik tutumuna etkisi ise çok sınırlıdır. Bu bulgular, bağlanma stillerinin evlilik tutumlarını belirlemekte önemli bir rol oynadığını, ancak bu ilişkinin her zaman güçlü olmadığını ve diğer psikolojik ve sosyal faktörlerin de dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

4.1.4. Bağlanma Stillerinin Evlilik Tutumunu Yordama Gücüne İlişkin Bulguların Tartışılması

Güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik tutumlarının pozitif yönde etkilendiği görülmektedir. Bu, güvenli bağlanma stilinin evlilik tutumları üzerinde güçlü ve anlamlı bir etkisi olduğunu gösterir. Güvenli bağlanma, bireylerin ilişkilerinde daha fazla güven, duygusal destek ve karşılıklı bağlılık hissetmelerine olanak tanır. Bu bağlamda, bu bireyler evliliği olumlu bir ilişki biçimi olarak görme eğilimindedirler. Güvenli bağlanma stili ile ilişkili duygusal istikrar ve güven, evliliği pozitif bir yaşam deneyimi olarak algılamayı kolaylaştırabilir. Güvenli bağlanma stilinin, diğer demografik veya psikolojik faktörlerle kıyaslandığında evlilik tutumları üzerinde etkili bir faktör olduğu söylenebilir.

Kaygılı-kararsız bağlanma stili ile evlilik tutumu arasındaki ilişki zayıf ve negatif yönlüdür. Bu bulgu, kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik konusunda daha olumsuz tutumlar geliştirdiğini göstermektedir. Kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip bireyler genellikle ilişkilerinde sürekli olarak onaylanma ve güven arayışı içinde oldukları için, evlilik gibi uzun süreli bağlılık gerektiren bir ilişkiyi stresli veya riskli olarak algılayabilirler. Bu bireylerin evliliğe daha şüpheci veya olumsuz yaklaşması, ilişkilerdeki güvensizlik ve bağımlılık hisleriyle bağlantılı olabilir.

Kaçınan bağlanma stili ile evlilik tutumu arasındaki pozitif korelasyon oldukça zayıftır. Bu, kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik hakkında genel olarak

nötr veya hafif olumlu bir tutuma sahip olabileceklerini göstermektedir. Kaçınan bireyler genellikle duygusal yakınlıktan kaçınırlar ve bağımsızlıklarını korumayı tercih ederler. Ancak, evliliğe karşı tamamen olumsuz bir tutum sergilemedikleri görülmektedir. Evlilikte belirli bir bağımsızlık alanı bulduklarında ya da ilişkilerde sınırlarını koruyabildiklerinde, bu bireyler evliliği kabul edebilirler.

Bu bulgular, bağlanma stillerinin evlilik tutumları üzerinde farklı seviyelerde etkileri olduğunu açıkça göstermektedir. Güvenli bağlanma stili, evlilik tutumlarını güçlü bir şekilde etkilerken, kaygılı-kararsız ve kaçınan bağlanma stillerinin etkisi çok daha sınırlı ve zayıftır. Bu durum, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin ilişkilerde daha fazla güven, bağlılık ve duygusal istikrar sağladığını, bu nedenle evliliğe daha olumlu yaklaştıklarını ortaya koymaktadır. Öte yandan, kaygılı-kararsız ve kaçınan bağlanma stillerine sahip bireyler evlilik konusunda daha belirsiz veya olumsuz tutumlar sergileyebilir, ancak bu tutumların evlilikle ilgili genel tutumlar üzerinde güçlü bir etkisi olmadığı anlaşılmaktadır.

Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre bireylerin evlilik tutumları ile bağlanma stilleri arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bağlanma stillerinin evlilik tutumları üzerindeki etkisi, bireylerin romantik ilişkilerdeki deneyimlerine ve duygusal ihtiyaçlarına bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Bağlanma stillerinin evlilik tutumları üzerindeki etkisinin sınırlı kalması, bireylerin evliliğe dair tutumlarını belirleyen başka faktörlerin de etkili olabileceğini düşündürür.

Kültürel normlar, aile yapısı, kişisel geçmiş, partnerin bağlanma stili ve genel ilişki memnuniyeti gibi diğer faktörler de evlilik tutumlarını şekillendirebilir. Bağlanma stili önemli bir faktör olmakla birlikte, bireylerin evlilik konusundaki tutumlarının daha karmaşık bir etkileşimle belirlendiği söylenebilir.

Bağlanma stillerinin bireylerin ilişkiye olan bakış açı ve tutumlarını da etkilediği bilinmektedir. Örneğin güvenli bağlanma stilinin evlilik tutumuna etkisi üzerine yapılan araştırmalar, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik ilişkilerinde daha olumlu tutumlar geliştirdiğini ve ilişkilerinde daha tatmin olduklarını göstermektedir.

Güvenli bağlanma, bireylerin duygusal olarak daha sağlıklı ilişkiler kurmalarına ve sürdürmelerine olanak tanır. Bu bireyler, partnerlerine daha fazla güven duyarlar ve

duygusal destek sağlayabilirler. Ayrıca, çatışma çözme becerileri ve iletişim yetenekleri daha gelişmiştir, bu da evlilik ilişkilerinin daha sağlam ve doyurucu olmasına katkıda bulunur. Araştırmalar, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin evliliklerinde daha az stres yaşadığını ve daha az boşanma riski taşıdığını ortaya koymaktadır (Hazan ve Shaver, 1987; Mikulincer ve Shaver, 2007; Simpson, 1990).

4.1.5. Aile Danışmanlığı Perspektifinden Evlilik Tutumları ve Bağlanma Stillerinin Tartışılması

Bağlanma teorisi, evlilik ve aile terapisinde önemli bir rol oynar. Terapistler, çiftlerin bağlanma stillerini anlamalarına yardımcı olarak çatışmaları çözebilir ve daha güçlü bir ilişki kurmalarını sağlayabilir. Araştırma bulguları, bağlanma stillerinin bireylerin evlilik tutumlarını anlamada önemli bir psikolojik faktör olduğunu göstermektedir. Güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin evlilikle ilgili daha olumlu tutumlar geliştirmesi, aile danışmanlığı süreçlerinde bu bağlanma stilinin desteklenmesi ve güçlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Öte yandan, kaygılı-kararsız ve kaçınan bağlanma stillerinin evlilik tutumları üzerindeki sınırlı ve genellikle olumsuz etkileri, bu bireylerle çalışılırken danışmanlık sürecinin daha özel ve derinlemesine ele alınması gerektiğini göstermektedir.

1.Güvenli Bağlanma Stilinin Desteklenmesi

Araştırmada güvenli bağlanma stilinin, evlilik tutumlarındaki varyansın %15.1'ini açıkladığı ve evliliğe yönelik olumlu tutumların güçlü bir belirleyicisi olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerle çalışırken, aile danışmanlarının aşağıdaki yaklaşımları benimsemesi önemlidir:

İlişki Güvenini Güçlendirme: Güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin ilişki dinamiklerindeki olumlu yaklaşımları desteklenmeli ve ilişkilerindeki güven ortamını pekiştirecek stratejiler geliştirilmelidir. Danışmanlar, bu bireylerin mevcut bağlanma becerilerini partnerleriyle paylaşmalarını ve güçlendirmelerini teşvik edebilir.

Pozitif İletişim Becerileri: Güvenli bağlanma stili, sağlıklı iletişim becerileriyle yakından ilişkilidir. Bu bireylerin evlilikte yapıcı bir iletişim tarzını benimsemeleri, ilişkilerdeki uyumu artıracaktır.

Güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin daha olumlu evlilik tutumları geliştirdiği göz önüne alındığında, aile danışmanlarının çiftlerin güvenli bağlanma stilini benimsemelerine yönelik teknikler kullanması, evlilik ilişkilerinin kalitesini artırabilir.

2.Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili ile Çalışma

Kaygılı-kararsız bağlanma stili ile evlilik tutumları arasında zayıf bir negatif ilişki bulunması, bu bireylerin evlilik konusunda endişeli ve olumsuz bir tutuma sahip olabileceğini göstermektedir. Aile danışmanlığı sürecinde, bu bireylerin kaygılarının ele alınması ve ilişki içinde daha sağlıklı davranış modelleri geliştirmeleri için destek sağlanması kritik öneme sahiptir: Kaygılı-kararsız bağlanmaya sahip bireyler, ilişkide aşırı yakınlık ve sürekli onay ihtiyacı duyarlar. Bu durum, partner üzerinde baskı yaratabilir ve ilişkinin dengesini bozabilir. Aile danışmanları, bu bireylerin duygusal düzenleme becerilerini geliştirmesine yardımcı olmalıdır:

Duygusal Farkındalık: Danışmanlık sürecinde, bireylerin kendi kaygılarının farkına varmaları sağlanabilir. Onaylanma ihtiyacını anlamak ve bu ihtiyacı karşılamanın daha sağlıklı yollarını öğrenmek, bireyin ilişkilerindeki davranışlarını olumlu yönde değiştirebilir.

Bağımsızlık ve Özsaygı Gelişimi: Kaygılı-kararsız bağlanmaya sahip bireylerin kendi öz değerlerini partnerlerinden bağımsız olarak güçlendirmeleri sağlanmalıdır. Özellikle, bireyin bireysel kimlik ve bağımsızlık duygusunu geliştirecek egzersizler danışmanlık süreçlerinde kullanılabilir.

Çift Terapisi: Partnerlerin karşılıklı ihtiyaçlarını anlamaları ve kaygıya dayalı tepkileri azaltmaları için etkili iletişim becerileri kazandırılabilir.

3. Kaçınan Bağlanma Stili ile Çalışma

Araştırmada, kaçınan bağlanma stili ile evlilik tutumu arasında çok düşük bir pozitif korelasyon olduğu belirtilmiştir. Bu, kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin evlilikle ilgili nötr veya hafif olumlu bir tutum geliştirebileceğini, ancak ilişkide derin bir duygusal bağ kurmakta zorlanabileceğini göstermektedir. Aile danışmanları, bu bireylerle çalışırken şu noktalara odaklanabilir:

Yakınlık Korkusunun Üstesinden Gelme: Kaçınan bağlanmaya sahip bireyler genellikle duygusal yakınlıktan kaçınır ve ilişki içinde bağımsız kalmayı tercih eder. Danışmanlar, bu bireylerin yakınlık korkusunun kökenlerini anlamalarına ve güvenli bağlanma davranışları geliştirmelerine yardımcı olabilir.

Duygusal İfade Çalışmaları: Kaçınan bireyler, duygularını paylaşmakta zorlanabilir. Aile danışmanlığı, bireyin duygularını ifade etmeye yönelik beceriler geliştirmesine odaklanabilir.

İlişkisel Farkındalık: Kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler, partnerlerinin duygusal ihtiyaçlarını anlamakta güçlük çekebilir. Danışmanlık sürecinde empati ve duyarlılık kazanmalarına yardımcı olunabilir.

4. Demografik Değişkenlerin Rolü

Araştırma, eğitim seviyesi ve gelir düzeyi gibi demografik değişkenlerin hem evlilik tutumu hem de bağlanma stilleri üzerinde anlamlı etkileri olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, danışmanlık süreçlerinde bireylerin sosyoekonomik koşullarının dikkate alınması gerektiğini ortaya koymaktadır:

Eğitim ve Evlilik Tutumları: Eğitim seviyesi yüksek bireylerin daha güvenli bağlanma stiline sahip oldukları ve evlilik tutumlarının daha olumlu olduğu gözlemlenmiştir. Danışmanlar, düşük eğitim seviyesine sahip bireylere evlilik ve ilişki yönetimi konularında eğitim ve rehberlik sağlayarak bu farkı dengeleyebilir.

Ekonomik Faktörler: Gelir düzeyi yüksek bireylerin daha olumlu evlilik tutumlarına sahip olması, ekonomik güvenin ilişkilerdeki rolünü vurgulamaktadır. Danışmanlar, ekonomik sorunlar yaşayan çiftlerin ilişki stresini yönetmeleri için destek sağlayabilir.

4.1.6. Sosyal Politikalar Çerçevesinde Bağlanma Stilleri ve Evlilik Tutumlarının Tartışılması

Sosyal politikalar, bağlanma stillerinin ve evlilik tutumlarının iyileştirilmesinde kritik bir araçtır. Eğitim ve ekonomik destek programları, aile ilişkilerini güçlendiren uygulamalar ve toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen düzenlemeler, bireylerin daha sağlıklı evlilikler kurmasına katkı sağlayabilir. Bu bağlamda, bireylerin bağlanma

stillerini ve evlilik tutumlarını pozitif yönde etkileyen kapsamlı ve bütüncül sosyal politikalar, toplumsal refahın artırılması açısından önem taşımaktadır.

Bağlanma stilleri ve evlilik tutumları, bireylerin hem psikolojik hem de sosyal yaşamlarını etkileyen temel unsurlardır. Güvenli bağlanma stilinin, bireylerin evlilikle ilgili olumlu tutumlar geliştirmesindeki belirleyici rolü, sosyal politikaların bireylerin bağlanma biçimlerini desteklemeye yönelik olarak tasarlanması gerektiğini göstermektedir. Özellikle kaygılı-kararsız ve kaçınan bağlanma stillerine sahip bireyler için müdahaleci politikaların geliştirilmesi, evlilik ilişkilerinin daha sağlıklı bir temele oturtulmasına katkı sağlayabilir.

Araştırmalar, eğitim düzeyi arttıkça güvenli bağlanma stilinin ve olumlu evlilik tutumlarının daha yaygın olduğunu göstermektedir (Bilgi ve ark., 2024; Dayhan, 2023). Bu bağlamda, sosyal politikalar bireylerin eğitim fırsatlarına erişimini artırmaya odaklanmalıdır. Evlilik öncesi danışmanlık programları ve ilişki eğitimi gibi uygulamalar yaygınlaştırılarak, çiftlerin sağlıklı bağlanma biçimleri geliştirmelerine destek olunabilir. Özellikle genç bireylere yönelik bağlanma farkındalığı ve ilişkisel beceriler konularında eğitim programlarının oluşturulması, gelecekteki evliliklerin daha sağlam bir temele oturmasını sağlayabilir.

Gelir düzeyinin evlilik tutumları üzerinde olumlu bir etkisi olduğu araştırma sonuçlarında görülmektedir (Bilgi ve ark., 2024). Bu durum göz önüne alındığında, ekonomik istikrarın bireylerin ilişkilerinde güven ve bağlılık duygularını artırdığı söylenebilir. Bu doğrultuda, düşük gelirli bireyler ve aileler için sosyal yardımlar, konut desteği ve finansal danışmanlık gibi hizmetlerin yaygınlaştırılması önemlidir. Bu tür destekler, bireylerin evlilikle ilgili kaygılarını azaltarak daha olumlu tutumlar geliştirmelerine yardımcı olabilir.

Bağlanma stilleri, çocukluk döneminde şekillendiği için ebeveynlerin bu süreçteki rolleri kritik öneme sahiptir. Sosyal politikalar, ebeveynlerin çocuklarına güvenli bağlanma geliştirebilmeleri için rehberlik edecek eğitim programlarını içermelidir. Özellikle dezavantajlı bölgelerde, aile içi iletişim ve bağlanmayı destekleyici müdahalelerin uygulanması, uzun vadede bireylerin sağlıklı ilişki kurma becerilerini artırabilir.

Toplumsal cinsiyet rolleri, bireylerin ilişkilerindeki bağlanma dinamiklerini ve evlilik tutumlarını doğrudan etkileyen bir faktördür. Toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen sosyal politikalar, bireylerin ilişkilerde daha eşitlikçi roller benimsemesini ve güvenli bağlanma geliştirmesini teşvik edebilir. Bu kapsamda, iş-aile dengesi politikalarının güçlendirilmesi ve ebeveyn izinlerinin eşit şekilde düzenlenmesi gibi uygulamalar hayata geçirilebilir.

Kaygılı ve kaçınan bağlanma stilleri, ilişkilerde çatışma ve güvensizlik riskini artırabilir. Aile içi şiddeti önlemeye yönelik sosyal politikalar, güvenli bağlanma ve sağlıklı ilişki dinamiklerini destekleyecek müdahaleleri içermelidir. Bu tür politikalar, bireylerin hem evlilik öncesinde hem de evlilik sırasında ihtiyaç duydukları psikolojik ve sosyal desteği sağlayabilir.

4.2. Sonuç

Gerçekleştirilen araştırma nicel araştırma yöntemi ile yapılmış olup, araştırma deseni olarak ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Kullanılan yöntemler ile evli ve bekar bireylerin evlilik tutumları gözlemlenmek amaçlanmıştır. Toplamda 505 katılımcı katılım sağlamış, katılımcıların yaş aralığının 18-35 arası olduğu belirtilmiştir. Araştırmada evli ve bekar bireylerin aralarındaki farklar gözlemlenmesi hedeflenmesi nedeni ile 219 bekar, 286 evli birey katılım sağlamıştır. Yapılan çalışmada bulgulara katkı sağlaması amacıyla katılımcıların eğitim durumları da araştırma içerisine dahil edilmiştir.

Elde edilen bulgular, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik tutumlarının daha olumlu olduğunu göstermektedir. Güvenli bağlanma stili ile evlilik tutumu arasında güçlü bir pozitif ilişki bulunmuş güvenli bağlanmanın evlilik tutumlarındaki varyansın %15.1'ini açıkladığı görülmüştür. Bu, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik konusunda daha olumlu tutumlar geliştirdiğini ve bu bağlanma stilinin evlilikle ilgili tutumların önemli bir belirleyicisi olduğunu ortaya koymaktadır.

Öte yandan, kaygılı-kararsız bağlanma stili ile evlilik tutumu arasında negatif ancak zayıf bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik tutumlarının daha olumsuz olabileceği, ancak bu etkinin düşük seviyede olduğu anlaşılmıştır. Kaçınan bağlanma stili ile evlilik tutumu arasında ise çok düşük bir pozitif korelasyon bulunmuştur. Bu da kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin

evlilik konusunda nötr veya hafif olumlu bir tutuma sahip olabileceklerini, ancak bu etkinin çok sınırlı olduğunu göstermektedir.

Demografik değişkenler açısından değerlendirildiğinde, eğitim seviyesi ve gelir düzeyinin hem evlilik tutumu hem de güvenli bağlanma stili üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu ortaya çıkmıştır. Eğitim seviyesi ve gelir düzeyi arttıkça, evlilik tutumları ve güvenli bağlanma puanları da artmaktadır. Bu sonuç, ekonomik ve eğitimsel kaynakların ilişkilerdeki güven ve bağlılık duygularını artırabileceğini ve evliliğe yönelik daha olumlu tutumları destekleyebileceğini göstermektedir. Yaş ve cinsiyet gibi demografik faktörlerin evlilik tutumu üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüş, ancak kadınların erkeklere kıyasla daha yüksek güvenli bağlanma puanlarına sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Araştırmanın genel sonuçları, bireylerin bağlanma stillerinin evlilik tutumlarını şekillendirmede önemli bir rol oynadığını, özellikle güvenli bağlanma stilinin evlilikle ilgili olumlu tutumlar geliştirilmesine katkı sağladığını göstermektedir. Kaygılı-kararsız ve kaçınan bağlanma stillerine sahip bireylerin evlilik tutumları üzerindeki etkileri daha zayıf ve sınırlı kalmıştır. Evlilik tutumları üzerinde başka psikolojik ve sosyal faktörlerin de etkili olabileceği, bu bağlamda bağlanma stillerinin evlilikle ilgili tutumları belirlemekte tek başına yeterli bir açıklayıcı faktör olmayabileceği düşünülmektedir.

Bu araştırma, evlilik tutumlarının ve bağlanma stillerinin bireysel ve demografik özellikler çerçevesinde anlaşılmasına katkı sağlamakla birlikte, ilerleyen araştırmalarda, bireylerin evlilik tutumlarını etkileyen diğer sosyal ve psikolojik değişkenlerin de incelenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bağlanma stilleri ve evlilik tutumu arasındaki ilişkinin incelendiği araştırma sayısının sınırlı olduğu düşünüldüğünde bu araştırmanın sosyal bilimler alanlarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların erken yetişkinlik döneminde olduğu da göz önünde bulundurulduğunda elde edilen sonuçlar genç jenerasyonun mevcut evlilik algısı hakkında da genel bir bilgi verebilir.

Araştırma sonuçları, bağlanma stillerinin evlilik tutumlarını şekillendirmede önemli bir role sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Güvenli bağlanma stili, olumlu evlilik tutumlarını desteklerken, kaygılı-kararsız ve kaçınan bağlanma stilleri olumsuz veya

sınırlı bir etki yaratmaktadır. Aile danışmanlığı süreçlerinde, bireylerin bağlanma stillerinin ve bu stillerin evlilik tutumları üzerindeki etkilerinin ele alınması, daha sağlıklı ve tatmin edici ilişkilerin kurulmasına katkı sağlayabilir.

Aile danışmanları, bağlanma stillerini dikkate alarak çiftlerin ilişkilerini güçlendirebilir ve daha olumlu evlilik tutumları geliştirmelerine yardımcı olabilir. Danışmanlık süreçlerinde bağlanma sorunlarının çözümüne ek olarak, bireylerin sosyoekonomik koşullarının ve kültürel arka planlarının da dikkate alınması, danışmanlık hizmetinin etkinliğini artıracaktır.

4.3. Öneriler

Yapılan araştırma ile erken yetişkinlik döneminde olan kişilerin bağlanma stilleri ile evlilik tutumları arasındaki ilişki araştırılmak hedeflenmiştir. Sunulacak önerilerin bu konu hakkında ileride yapılacak çalışmalarda ve literatüre katkı sağlamada yardımda bulunabileceği ümit edilmektedir. Bu nedenle öneriler araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik ayrı başlıklar altında yazılmış ve maddeler halinde belirtilmiştir.

4.3.1. Araştırmacılara Öneriler

1. Araştırma amacıyla literatür taraması yapıldığında bağlanma stillerinin dönemsel olarak değil, tüm yaş gruplarını kapsayacak şekilde evlilik tutumları üzerinde gözlemlenmesi amaçlandığı görülmektedir, konu yaş gruplarına göre kısıtlanabilirse daha fazla bilginin elde edilebileceği düşünülmektedir.

2. Güvenli bağlanmanın evlilik tutumlarını olumlu etkilediği bulgusunun ötesine geçerek, bağlanma stillerinin evlilikteki uzun vadeli ilişki dinamiklerine olan etkisini daha derinlemesine inceleyen çalışmalar yapılmalıdır. Kaygılı-kararsız ve kaçınan bağlanma stillerinin evlilik uyumu üzerindeki etkileri, farklı bağlamlarda ve demografik gruplarda karşılaştırılabilir.
3. Evli bireylerin evlilik tutumu ölçeklerinin fazla olması nedeniyle, bekar bireylerin evlilik tutumlarının neden daha az olduğu farklı bir araştırmada araştırılabilir.

4. Gelecekteki araştırmalarda, farklı sosyoekonomik gruplar, kültürel bağlamlar ve coğrafi bölgelerden daha geniş ve çeşitlendirilmiş örneklemler alınarak

bulguların genellenebilirliği artırılabilir. Özellikle farklı kültürlerde eğitim ve gelir düzeyinin evlilik tutumlarına ve bağlanma stillerine etkisi derinlemesine incelenebilir. Evlilik tutumlarının sadece bağlanma stillerine bağlı olmadığı, sosyal destek, stres yönetimi ve kişilik özellikleri gibi faktörlerin de etkili olduğu göz önüne alınarak, bu alanlarda çok yönlü araştırmalar yapılmalıdır.

5. Eğitim seviyesi ve gelir düzeyinin evlilik tutumları üzerindeki olumlu etkisi göz önüne alındığında, bu faktörlerin bağlanma stilleriyle etkileşimi daha ayrıntılı şekilde ele alınmalıdır. Araştırmalar, ekonomik ve eğitimsel fırsatların bağlanma süreçlerini nasıl dönüştürdüğünü analiz edebilir.

6. Erken yetişkinlik döneminde evlilik tutumları ve bağlanma stillerinin zaman içinde nasıl değiştiğini görmek için uzunlamasına çalışmalar yapılabilir. Böylece bireylerin yaş ilerledikçe evlilik tutumlarındaki değişiklikler daha net bir şekilde gözlemlenebilir.

7. Evlilik tutumlarının ve bağlanma stillerinin farklı kültürel bağlamlarda nasıl değiştiği incelenmelidir. Özellikle kolektivist ve bireyselci toplumlarda bağlanma stillerinin evlilik algısı üzerindeki etkileri karşılaştırmalı çalışmalarla ele alınabilir.

4.3.2. Uygulayıcılara Öneriler

1. Güvenli bağlanmayı desteklemek amacıyla, evlilik öncesi danışmanlık hizmetlerinde bağlanma stillerine ve ilişkisel iletişim becerilerine odaklanılmalıdır. Programlarda çiftlere, bağlanma stillerini tanıma, çatışma çözme ve empati geliştirme becerileri kazandırılabilir.
2. Kaygılı-kararsız ve kaçınan bağlanma stillerine sahip bireylerin ilişkilerinde karşılaştıkları zorlukları aşmalarını sağlamak için bireysel terapi, grup terapisi veya çift terapisi uygulanmalıdır. Özellikle kaygıyı azaltmaya yönelik duygusal düzenleme ve stres yönetimi teknikleri kullanılabilir.
3. Evlilik öncesi danışmanlık hizmetlerinde bireylerin eğitim düzeyi ve gelir seviyeleri dikkate alınarak daha bireyselleştirilmiş yaklaşımlar benimsenebilir. Özellikle düşük gelir düzeyine sahip bireylerin evlilik tutumlarını destekleyici danışmanlık programları uygulanabilir.

4. Sosyoekonomik zorluklar yaşayan bireyler ve düşük eğitim seviyesine sahip çiftler için ekonomik ve eğitsel destek programları oluşturulmalıdır. Gelir düzeyi düşük bireylerin ilişkilerindeki stresi azaltmak için finansal danışmanlık veya sosyal yardımlara erişim kolaylaştırılabilir.
5. Eğitim düzeyi arttıkça evlilik tutumlarının artması nedeniyle, çiftlerin evlenmeden önce belirli bir eğitim almasının ya da kurslara katılmasının anlamlı olacağı düşünülmektedir.
6. Evlilik tutumları üzerinde eğitim ve gelir düzeyinin etkisi dikkate alınarak, düşük gelirli bireylerin evlilik konusundaki olumsuz tutumlarını iyileştirmek için ekonomik destek programları geliştirilebilir. Aynı zamanda, bu bireylere yönelik psikolojik danışmanlık hizmetleri de sunulabilir.
7. Erken yetişkinlik dönemindeki bireylerde, evlilik tutumlarının şekillenmesine katkıda bulunmak için okullarda ve üniversitelerde eğitimler verilebilir. Bu eğitimlerde, sağlıklı ilişkiler, evlilik beklentileri ve bağlanma stilleri üzerine farkındalık kazandırılabilir.
8. Güvenli bağlanma ile evlilik tutumunun arasında pozitif bir korelasyon olması nedeniyle, annelere ve babalara çocuk sahibi olmadan önce olası çocuklar ile nasıl bağ kuracağı ve bu bağları geliştireceği hakkında seminerler ve eğitimler düzenlenmesi önerilmektedir. Bağlanma stillerinin çocukluk döneminde şekillendiği göz önüne alındığında, ebeveynlerin çocuklarına güvenli bağlanma kazandırmalarını destekleyecek ebeveynlik eğitimleri düzenlenmesi güvenli bağlanmayı teşvik ederek gelecekte sağlıklı evlilik ilişkilerinin temelini oluşturabilir.
9. Kadınların erkeklere kıyasla daha yüksek güvenli bağlanma puanlarına sahip olduğu göz önünde bulundurularak, toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik eden politikalar geliştirilmelidir. İş ve aile yaşamını dengeleyen politikalar, eşitlikçi ilişki dinamiklerini destekleyecektir.
10. Kamu spotları ve sosyal medya aracılığıyla güvenli bağlanma ve sağlıklı ilişki dinamiklerinin önemi topluma anlatılabilir. Toplumda evlilikle ilgili gerçekçi beklentilerin teşvik edilmesi için medya ve sivil toplum kuruluşlarının desteğiyle farkındalık kampanyaları düzenlenebilir.

11. Bağlanma sorunlarının ilişki çatışmalarını artırabileceği göz önüne alınarak, aile içi şiddeti önlemeye yönelik programlar, güvenli ilişki kurma becerilerini geliştirmeye odaklanmalıdır. Bu tür programlar, ilişkide güven inşasını destekleyebilir.

KAYNAKÇA

Ainsworth, M. D. S. & Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development. *American Psychologist, 46*(4), 333–341.

Ainsworth, M. D. S. (1991). Attachments and other affectional bonds across the life cycle. In: C. M. Parkes, J. Stevenson-Hinde, P. Marris (eds.), Attachment across the life cycle. New York: Routledge.

Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E. & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: a psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Akpımar, M. (2021). Bireyin bağlanma stili ile eş seçimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi/Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Aktu, Y. (2016). Levinson'un Kuramında İlk Yetişkinlik Döneminin Yaşam Yapısı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, *8*(2), 162–177. https://doi.org/10.18863/pgy.12690

Alqashan H. & Alkandari H. (2010). Attitudes of Kuwaiti young adults toward marriage and divorce: comparative study between young adults from intact and divorced families. *Journal of Human Sciences, 45*, 1-21.

Amato, P. R., Johnson, D. R., Booth, A. & Rogers, S. J. (2003). Continuity and change in marital quality between 1980 and 2000. *Journal of Marriage and Family, 65*(1), 1–22.

Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: a theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist. 55*, 469-480.

Arnett, J. J. (2004). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties.* Oxford University Press.

Arslan, E. (2008). Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama, güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19*, 53–60.

Atak, H. (2011). Yetişkinliğe aşamalı geçiş: beliren yetişkinlik tek bir ana yol mu?. *İlköğretim Online, 10*(1), 51-67.

Bacanlı, H. (2001). Eş seçimi tercihleri. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 2*(15), 7-16

Bağ, H. (2019). *Sosyal hizmet öğrencilerinin eş seçimi ve evliliğe ilişkin tercihleri*. Yüksek lisans tezi. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Bartholomew, K. & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology, 61*(2), 226-244.

Başay, A. C. (2015). Üniversite öğrencilerinin benlik yapısı ve eş seçme kriterleri. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Batigün, A. D. ve Büyükşahin, A. (2008). Aleksitimi: Psikolojik belirtiler ve bağlanma stilleri. *Klinik Psikiyatri Dergisi, 11*(3), 105–114.

Beck & Beck-Gernsheim. (1995). *The normal chaos of love*. Umited Kingdom: Polity Press.

Bem, S. L. (1981). Gender schema theory: A cognitive account of sex typing. *Psychological Review, 88*(4), 354.

Bianchi, S. M. & Milkie, M. A. (2010). Work and family research in the first decade of the 21st century. *Journal of Marriage and Family, 72*(3), 705-725. https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00726.x.

Bilgi, S., Yaran, M. ve Demirtaş, E. (2024). Evli ve bekâr bireylerin evlilik tutumlarının çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi, 8*(15), 37-49.

Blackwell, D. L. & Lichter, D. T. (2004). Homogamy among dating, cohabiting, and married couples. *The Sociological Quarterly, 45*(4), 719-737.

Boran, F. (2003). *Aşk ve evlilik*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık

Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Attachment* (Vol. 1). New York: Basic Books.

Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Vol. 3. Loss, sadness and depression.* New York: Basic Books.

Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development.* New York: Basic Books.

Braaten, E. B. & Rosen, L. A. (1998). Development and validation of the marital attitude scale. *Journal of Divorce and Remarriage, 29* (3-4), 83-92.

Brennan, K. & Shaver, P. R. (1995). Dimensions of adult attachment affect regulation and romantic relationship functioning. *Personality And Social Psychology Bulletin, 21*(3), 267-283.

Brennan, K. A., Clark, C. L. & Shaver, P. R. (1998). *Self-report measurement of adult romantic attachment: an integrative overview*. New York: Guilford Press:

Burns, N. & Grove, S. K. (1993). *The practice of nursing research: conduct, critique, & utilization*. New York: Saunders.

Buss, D. M. & Schmitt, D. P. (1993). Sexual strategies theory: An evolutionary perspective on human mating. *Psychological Review, 100*(2), 204-232.

Buss, D. M. (1989). Sex differences in human mate preferences: evolutionary hypotheses tested in 37 cultures. *Behavioral and Brain Sciences, 12*(1), 1-49.

Chodorow, N. (1978). *The reproduction of mothering: Psychoanalysis and the sociology of gender*. Berkeley, CA: University of California Press.

Clark, M. S. & Mills, J. R. (2012). A theory of communal (and exchange) relationships. In P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski, & E. T. Higgins (Eds.), *Handbook of theories of social psychology* (pp. 232–250). London, England: Sage Publications. https://doi.org/10.4135/9781446249222.n38

Collins, N. L. & Feeney, B. C. (2004). Working models of attachment shape perceptions of social support: evidence from experimental and observational studies. *Journal of Personality and Social Psychology, 87*(3), 363–383.

Collins, N. L. & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology, 58*(4), 644-663.

Coontz, S. (2005). *Marriage, a history: how love conquered marriage*. London: Penguin Books.

Crockett, L. J. & Silbereisen, R. K. (Eds.). (2000). *Negotiating adolescence in times of social change*. England: Cambridge University Press.

Çağlayan, Y. İ. ve İpek, M. (2019). Çiftlerde bağlanma stilleri evlilik ile evlilik uyumu ilişkisinin incelenmesi. *Aydın Sağlık Dergisi, 5*(2), 161-180.

Çalışkan, Z., Taşhan, T. S., Orhan, İ. ve Nacar, G. (2015). Partneri olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin eş seçimi tercihlerinin karşılaştırılması. *İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 4*(1), 6-10.

Çıtak, Ş. & Başar, A. (2023). Evlilik kaygısında bağlanma stillerinin yordayıcılığı. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 13(*Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu Özel Sayısı), 185-204. https://doi.org/10.48146/odusobiad.1186297.

Dayhan, H. T. (2023). Yetişkinlerde *bağlanma stilleri, öz yeterlik ve bazı demografik değişkenlerin karanlık üçlü kişilik özelliklerine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.

Del Giudice, M. (2011). Sex differences in romantic attachment: a meta-analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin, 37*(2), 193–214.

Demirdağ, M.F. (2017). Bağlanma teorisinin kökenleri: John Bowlby ve Mary Ainsworth. *Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 1*(2), 76-90.

Dombak, K. ve Çelik, E. (2022). Evlilik tutumunun cinsiyet algısı, ikircikli cinsiyetçilik ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 51*(3), 1700-1720.

Durak Batıgün, A. ve Büyükşahin, A. (2008). Aleksitimi: psikolojik belirtiler ve bağlanma stilleri. *Klinik psikiyatri, 11*(3), 105-114.

Eagly, A. H. & Wood, W. (1999). The origins of sex differences in human behavior: Evolved dispositions versus social roles. *American Psychologist, 54*(6), 408-423.

Erzen, E. (2016). Üç Boyutlu bağlanma stilleri ölçeği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17*(3), 1-21.

Feeney, J. A. & Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, *58*(2), 281–291.

Feeney, J. A. (2002). Attachment, marital interaction, and relationship satisfaction: a Diary study. *Personal Relationships, 9*(1), 39-55.

Feingold, A. (1992). Gender differences in mate selection preferences: a test of the parental investment model. *Psychological bulletin, (112)*1, 125-39 . https://doi.org/10.1037/0033-2909.112.1.125.

Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS*. London: SAGE Publications..

Fraley, R. C. & Shaver, P. R. (2000). Adult romantic attachment: theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology, 4*(2), 132–154.

Freud, S. (2017). *Psikanalize giriş dersleri.* (Budak, S. Çev.). İstanbul: Öteki Yayınevi

Gaur, A. S. & Gaur, S. S. (2009). *Statistical methods for practice and research: A guide to data analysis using SPSS*. New Delhi: Response Books.

Geçtan, E. (1998). *Psikanaliz ve sonrası.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

George, D. & Mallery, P. (2016). *IBM SPSS statistics 23 step by step: a simple guide and reference.* New York: Routledge.

Giddens, A. (1992). *The transformation of ıntimacy: sexuality, love, and eroticism in modern societies.* California: Stanford University Press.

Gider, B. & Budak, H. (2024). Investigating the relationship between attachment and marital satisfaction in couples' marital experiences. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 6*(2), 335-360. https://doi.org/10.38151/akef.2024.144

Glenn, N. D. (1982). Interreligious marriages in the United States: patterns and recent trends. *Journal of Marriage and the Family, 44*(3), 555-566.

Goldenberg, H. & Goldenberg, I. (2007*). Family therapy an overview (7. bs.)*. United States of America: Thomson Brooks/Cole.

Gökdağ, R. (2011). *Kişilerarası çekicilik ve yakın ilişkiler. Ünlü, S. (Ed.). Sosyal Psikoloji-I içinde (Ünite 6)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Güllü, A. (2018). Üniversite öğrencilerinin eşten beklentilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 16*(1), 42-57.

Gümüş, Z. (2019). Yetişkin bireylerde bağlanma stilleri ile demografik özellikler ve yaşam kalitesi arasındaki ilişki. *The Journal of Academic Social Science. 6*(78). 505-521.

Havighurst, RJ (1972). *Gelişimsel görevler ve eğitim*. New York: David McKay.

Hazan, C. & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology, 52*(3), 511-524.

Hazan, C. & Zeifman, D. (1999). Pair-bonds as attachments: Evaluating the evidence. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory,*

research, and clinical applications (pp. 336–354). New York, NY: Guilford Press.

Heaton, T. B. & Pratt, E. L. (1990). The effects of religious homogamy on marital satisfaction and stability. *Journal of Marriage and the Family, 52*(3), 747-758.

Homans, G. C. (1961). *Social behavior: Its elementary forms*. New York: Harcourt, Brace & World.

Hortaçsu, N. (2002). *Çocuklukta İlişkiler: Ana baba, kardeş ve arkadaşlar*. İmge Kitabevi.

Johannesen-Schmidt, M. C. & Eagly, A. H. (2002). Another look at sex differences in preferred mate characteristics: The effects of endorsing the traditional female gender role. *Psychology of Women Quarterly, 26*(4), 322–328.

Jones, G. D. & Nelson, E. S. (1996). Expectations of marriage among college students from intact and non-intact homes. *Journal of Divorce and Remarriage, 26*, 171-189.

Kaçar, M. ve Parlar, H., (2019). Uzun Süreli Flörtün Bireylerin Evlilik Algısı Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Istanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18*(35), 715-730.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). Family and human development across cultures: A view from the other side. *Psychological Bulletin, 102*, 310–315.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Benlik, aile ve insan gelişimi: kültürel psikoloji*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Kalkan, M., Hamamcı, Z. ve Yalçın, İ. (2023). *Evlilik öncesi psikolojik danışma*. İstanbul: Anı Yayıncılık.

Kalmijn, M. (1998). Intermarriage and homogamy: causes, patterns, trends. *Annual Review of Sociology, 24*, 395-421.

Kara, A. ve Ümmet, D. (2021). Evli Kadınlarda Evlilik Uyumu ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi, 4*(2), 233-244.

Karabacak Çelik, A. ve Çiftçi, M. (2020). Evli bireylerin bağlanma stilleri ve psikolojik iyi oluşlarının evlilik uyumlarını yordayıcı rolü. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 9*(2), 898-918.

Karadağ, Ş. (2015). *Evlilik uyumu ilişkisinde aile içi iletişimin rolü: Konya örneği*. Yayımlanmış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.

Ünal-Karagüven, H. & Bal, S. F. (2023). Üniversite öğrencilerinin evlilik beklentileri ile cinsiyet rolleri tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 57*, 151-167. https://doi.org/10.15285/maruaebd.1200118

Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi.* Ankara: Nobel Yayınevi

Kasapkara, A. ve Kasapkara, B. (2014). 20-30 yaş bekar erkeklerin eş seçimine yönelik tutumları ve eşten beklentilerin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7*(34), 792-800.

Kaufmann, L. & Gaeckler, J. (2015) A Structured Review of Partial Least Squares in Supply Chain Management Research. *Journal of Purchasing and Supply Management, 21*(1), 259-272. https://doi.org/10.1016/j.pursup.2015.04.005.

Kaya Balkan, İ. (2009). *Bağlanma stillerinin evlilik ilişkisi üzerindeki etkisi* (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kaya, M. (2002). *Cinsiyetleri farklı üniversite öğrencilerinin eş seçimi tercihlerine göre denetim odakları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kayhan, Ü. ve Seçkin, N. (1999). *Aile yapısı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Keller, H. (2018). Universality claim of attachment theory: children's socioemotional development across cultures. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America, 115*(45), 11414–11419.

Kirkpatrick, L. A. & Davis, K. E. (1994). Attachment style, gender and relationship stability: a longitudinal analysis. *Journal Of Personality And Social Psychology, 66*(3), 502-512.

Kothari, C.R. (2004) *Research methodology: methods and techniques.* New Delhi: New Age International Publishers.

Kutner, M. H., Nachtsheim, C. J., Neter, J. & Li, W. (2021). *Introduction to linear regression analysis* (6th ed.). Hoboken, NJ: Wiley.

Küçükarslan, M. & Gizir, C. A. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki İnançlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal, 5*(42), 148-159. https://doi.org/10.17066/pdrd.76804

Levinson, D. J. (1986). A conception of adult development. *American Psychologist, 41*(1), 3–13.

Luo, S. & Klohnen, E. C. (2005). Assortative mating and marital quality in newlyweds: a couple-centered approach. *Journal of Personality and Social Psychology, 88*(2), 304–326. https://doi.org/10.1037/0022-3514.88.2.304

Majidova, F. ve İpek, M. (2020). Bağlanma stili ile evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Aydın Sağlık Dergisi, 6*(1), 57-78.

Malach Pines, A. (2001). The role of gender and culture in romantic attraction. *European Psychologist, 6*(2), 96–102.

Mikulincer, M. & Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change.* New York: Guilford Press.

Murstein, B. I. (1970). Stimulus. value. role: a theory of marital choice. *Journal of Marriage and the Family, 32*(3), 465-481.

Ogletree, S. M. (2014). Gender role attitudes and expectations for marriage. *Journal of Research on Women and Gender, 5*, 71-82.

Ondaş, B. (2007). *Üniversite öğrencilerinin evlilik ve eş seçimi ile ilgili görüşlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tyolo, T. P., Erasmus, P. A., Koen, V. & Tsabedze, W. (2022). Attachment style, love style, and attachment behaviour in university students' intimate relationships, South Africa: a brief study. *The Open Psychology Journal, 15*(1), 1-8. https://doi.org/10.2174/18743501-v15-e2208190

Ortaylı, İ. (2018). *Osmanlı toplumunda aile.* İstanbul: Kronik Kitap.

Özçelik, H.K. (2017). Seyahatnamelere göre osmanlı toplumunda evlilik ve divan şiirine yansımaları. *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi. 4*(8). 59-81

Özer, E. (2022). Türk atasözlerinde Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 57*(2), 1054-1076.

Özkan, S. ve Gültepe, M. (2017). Bir iletişim biçimi olarak evliliğin kültürel, siyasi ve ekonomik unsurları (Giresun örneği). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4*(1), 25-44.

Öz-Soysal, F.S., Uz-Baş, A. ve Aysan, F. (2016). Evlilik tutumu ölçeğinin türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi,24*(4), 1951-1964.

Özuğurlu, K. (1990). *Evlilik raporu.* İstanbul: Altın kitaplar

Özüdoğru Düşünmez, R. (2016). *Üniversite öğrencilerinin evlilik ve eş seçimine ilişkin görüş ve düşünceleri* (Yüksek Lisans Tezi). Turgut Özal Üniversitesi, Malatya.

Parsaei, M. & Refahi, Z. (2017). Prediction of spouse selection criteria based on personality traits. *İnternational Journal of Philosophy And Social-Psychological Sciences. 4*(2), 28-35.

Pınar, G. (2008). Üniversite son sınıf öğrencilerinin evliliğe bakış açısı. *Aile ve Toplum Dergisi, 4*(14), 49-60.

Qian, Z. & Lichter, D. T. (2007). Social boundaries and marital assimilation: Interpreting trends in racial and ethnic intermarriage. *American Sociological Review, 72*(1), 68-94.

Reifman, A. (2004). Social status and romantic attraction. *Journal of Social and Personal Relationships, 21*(4), 435-448.

Rothbard, J. C. & Shaver, P. R. (1994). Continuity of attachment across the life span. In M. B. Sperling & W. H. Berman (Eds.), *Attachment in adults: Clinical and developmental perspectives* (pp. 31–71). Guilford Press.

Rusbult, C. E. (1980). Commitment and satisfaction in romantic associations: A test of the investment model. *Journal of Experimental Social Psychology, 16*(2), 172-186.

Schwartz, C. R. & Mare, R. D. (2005). Trends in educational assortative marriage from 1940 to 2003. *Demography, 42*(4), 621-646.

Sezen, L. (2010). Türkiye'de evlenme biçimleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 11*(27), 185-195.

Shaver, P. R. & Mikulincer, M. (2002). Attachment-related psychodynamics. *Attachment & Human Development, 4*(2), 133–161.

Simpson, J. A. & Rholes, W. S. (1998). *Attachment theory and close relationships*. New York: Guilford Press.

Simpson, J. A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology, 59*(5), 971-980.

Stone, L. (1977). *The family, sex, and marriage in England 1500–1800*. New York: Harper & Row.

Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemi üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, *14*(43), 71-106.

Şahin, H. & Güre, A. (2022). Ekonomik Güçlükler ile Evlilik Niteliği Arasındaki Bağlantıların Aile Stres Modeli Çerçevesinde İncelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, *37*(90), 1-14.

Şen, B. (2015). *Evlilik öncesi çift eğitimi.* Ankara: Nobel Yayıncılık.

Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). London: Pearson.

Tanner, J. L., Arnett, J. J., & Leis, J. A. (2009). Emerging adulthood: Learning and development during the first stage of adulthood. In M. C. Smith & N. DeFrates-Densch (Eds.), *Handbook of research on adult learning and development* (pp. 34–67). Routledge/Taylor & Francis Group.

Tarhan, N. (2017). *Mutlu evlilik psikolojisi.* İstanbul: Timaş Yayınları.

Tezcan, M. (2010). Evlilik ve aile ilişkilerinde toplumsal yapı. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, *13*(2), 101-117.

Thibaut, J. W. & Kelley, H. H. (1959). *The social psychology of groups*. New York: Wiley.

Triandis, H. C. (1995). *Individualism & collectivism*. Colorado: Westview Press.

Trivers, R. L. (1972). Parental investment and sexual selection. In B. Campbell (Ed.), *Sexual selection and the descent of man* (pp. 136-179). Chicago: Aldine.

Turanlı, P. (2010). *Orta yetişkinlikte evlilik uyumu ile benlik saygısı ve bağlanma stilleri arasindaki ilişkinin saptanması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Waters, E., Merrick, S., Treboux, D., Crowell, J. & Albersheim, L. (2000). Attachment security in infancy and early adulthood: a twenty-year longitudinal study. *Child Development, 71*(3), 684–689.

Wood, W. & Eagly, A. H. (2012). Biosocial construction of sex differences and similarities in behavior. *Advances in Experimental Social Psychology, 46*, 55–123. https://doi.org/10.1016/B978-0-12-394281-4.00002-7

Yalçın, İ. ve Ersever, O. G. (2015). İlişki geliştirme programının üniversite öğrencilerinin ilişki doyum düzeylerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 30*(2), 185-201.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, İ. (2007). Üniversite öğrencilerinin eş seçme kriterleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3(*27), 15-30.

Yıldızhan E. (2016). Attachment Theory and A Glance at Attachment Disorders. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergsi, 22*(1), 66-72.

Zastrow C. ve Kirst-Ashman KK. (2015). *İnsan davranışı ve sosyal çevre ıı: yetişkinlik ve yaşlılık*. (Türközü, E., Alparslan, B. ve Uraz, O, Çev.) Ankara: Nika Yayınevi.

EKLER

EK 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu

Değerli katılımcı;

Bu çalışma, İstanbul Ticaret Üniversitesi Aile Danışmanlığı ve Eğitimi yüksek lisans öğrencisi Zeynep Zülal ÜNGER tarafından Yüksek Lisans Tezi adına yapılmaktadır. Araştırmaya katılım isteğe bağlıdır. Çalışmanın amacı erken yetişkinlik dönemindeki bireylerin evlilik hakkındaki görüşleri ve bu görüşlerin bağlanma stilleriyle arasındaki ilişkilerle ilgili genel bilgi sahibi olmaktır. Bu anket formundan elde edilecek bilgiler bilimsel amaçlı kullanılacaktır.

Verdiğiniz cevaplar gizlilik esasına dayalı olup kimlik bilgisi istenmemektedir. Cevaplar sadece araştırmacı tarafından değerlendirilecektir. Katılımınız için teşekkür ederiz.

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı kullanılmasını kabul ediyorum. (Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

Ad-Soyad Tarih

İmza

EK 2. Demografik Bilgi Formu

1-Cinsiyetiniz:

( ) Kadın ( ) Erkek

2-Yaşınız:

( ) 18-24 ( ) 25-30 ( ) 31-35

3-Eğitim Durumunuz:

( ) İlköğretim ( ) Lise ( ) Ön Lisans ( ) Lisans ( ) Lisansüstü

4-Medeni Durumunuz:

( ) Evli ( ) Bekar

5-Gelir Durumunuz:

( ) Düşük ( ) Orta ( ) Yüksek

EK 3. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Örnek Sorular

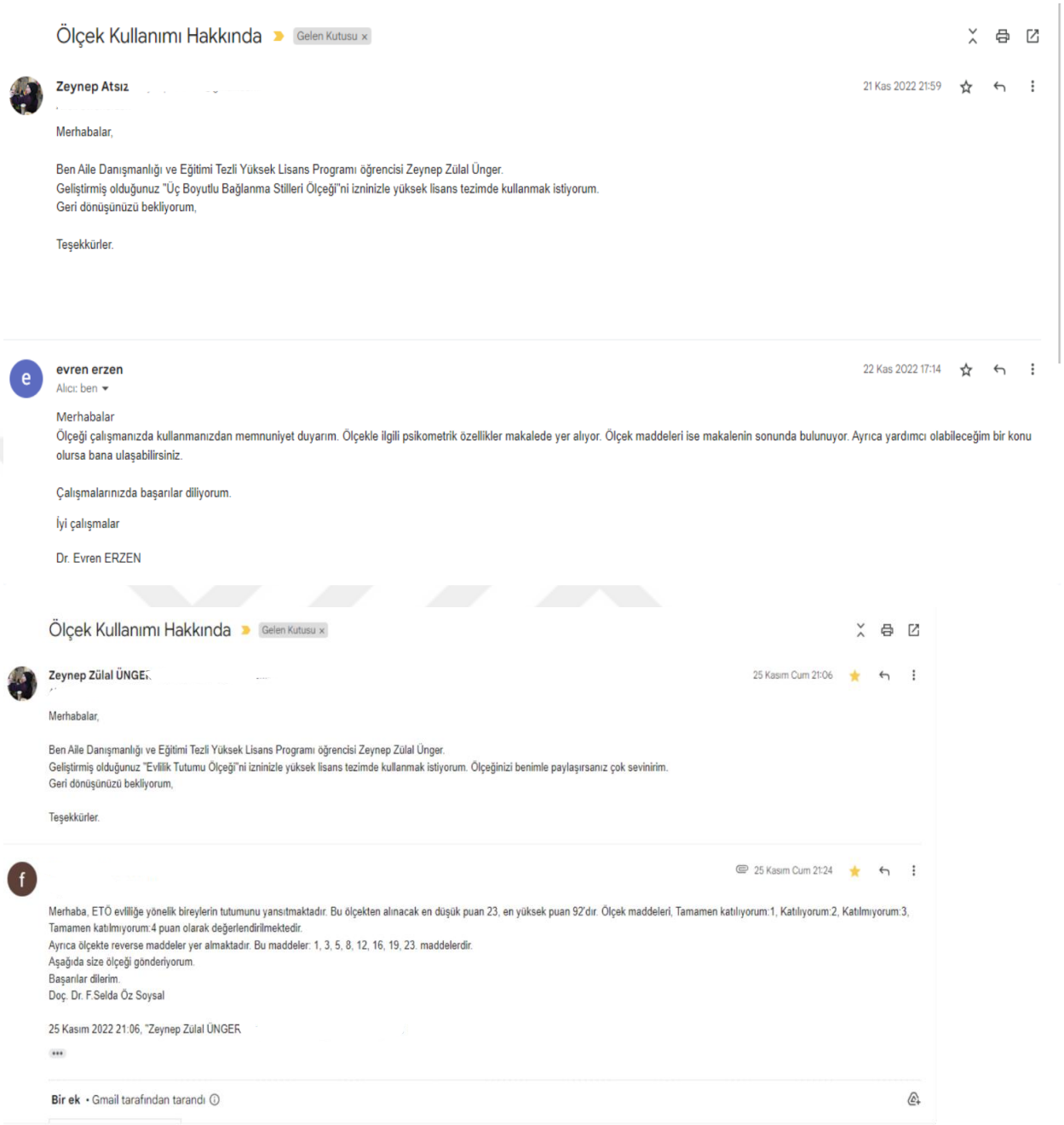
1= **Kesinlikle katılmıyorum** 2= **Katılmıyorum** 3=**Kısmen katılıyorum** 4=**Katılıyorum** 5=**Kesinlikle katılıyorum**

1. Karşımdaki insanlar benim kadar değerli değiller.					
6. İnsanlardan ne kadar uzak durursam o kadar az üzülürüm.					
8. İnsanlardan uzak duruyorum çünkü bana acı çektirebilirler.					
15. İnsanların görüşleri benim için önemsizdir.					
16. Ebeveynlerime (anne, baba veya benim bakımımı üstlenen bir başkası) genelde kırıcı sözler söylemem.					

EK 4. Evlilik Tutumu Ölçeği Örnek Sorular

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
1-İnsanlar evlenmeli.				
4-Çoğu çift evliliklerinde ya mutsuz ya da boşanmış oluyorlar.				
11-Evlilik sadece yasal bir sözleşmedir.				
17-İnsanların birbirleriyle geçinemedikleri zaman boşanmaları gerektiğine inanıyorum.				
23-Evlilik diğer ilişkilerde eksik olan birliktelikleri sağlar.				

EK 5. Ölçek Kullanma İzinleri

Ölçek Kullanımı Hakkında

Zeynep Atsız

21 Kas 2022 21:59

Merhabalar,

Ben Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Zeynep Zülal Ünger.
Geliştirmiş olduğunuz "Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği"ni izninizle yüksek lisans tezimde kullanmak istiyorum.
Geri dönüşünüzü bekliyorum,

Teşekkürler.

evren erzen

22 Kas 2022 17:14

Alıcı: ben

Merhabalar
Ölçeği çalışmanızda kullanmanızdan memnuniyet duyarım. Ölçekle ilgili psikometrik özellikler makalede yer alıyor. Ölçek maddeleri ise makalenin sonunda bulunuyor. Ayrıca yardımcı olabileceğim bir konu olursa bana ulaşabilirsiniz.

Çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

İyi çalışmalar

Dr. Evren ERZEN

Ölçek Kullanımı Hakkında

Zeynep Zülal ÜNGER

25 Kasım Cum 21:06

Merhabalar,

Ben Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Zeynep Zülal Ünger.
Geliştirmiş olduğunuz "Evlilik Tutumu Ölçeği"ni izninizle yüksek lisans tezimde kullanmak istiyorum. Ölçeğinizi benimle paylaşırsanız çok sevinirim.
Geri dönüşünüzü bekliyorum,

Teşekkürler.

25 Kasım Cum 21:24

Merhaba, ETÖ evliliğe yönelik bireylerin tutumunu yansıtmaktadır. Bu ölçekten alınacak en düşük puan 23, en yüksek puan 92'dir. Ölçek maddeleri, Tamamen katılıyorum:1, Katılıyorum:2, Katılmıyorum:3, Tamamen katılmıyorum:4 puan olarak değerlendirilmektedir.
Ayrıca ölçekte reverse maddeler yer almaktadır. Bu maddeler: 1, 3, 5, 8, 12, 16, 19, 23. maddelerdir.
Aşağıda size ölçeği gönderiyorum.
Başarılar dilerim.
Doç. Dr. F.Selda Öz Soysal

25 Kasım 2022 21:06, "Zeynep Zülal ÜNGER

Bir ek • Gmail tarafından tarandı

EK 6. Etik Onay

Tarih:08/06/2023 14:59
Sayı: E-65836846-044-288937
REKTÖRLÜK

288937

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Sayı : E-65836846-044-288937 8.06.2023
Konu : Etik Onayı

Sayın Zeynep Zülal ÜNGER

İlgi : 12.05.2023 tarihli dilekçeniz.

İlgi yazınız ile "Erken Yetişkinlik Dönemindeki Bireylerin Evlilik Tutumu ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" isimli çalışmanın anket sorularına Etik Kurul onayı talep edilmektedir.

Adı geçen ve ekte yer alan anket soruları, Üniversitemiz Etik Kurulunca incelenerek etik tanım, değer ve ilkelere aykırı bir düzenleme tespit edilmediği, önerilen anket sorularının etik kurallara uygun olduğu ve etik onayının verildiği ifade edilmiştir.

Konuya ilişkin bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Ömer ÇAHA
Rektör Yardımcısı V.

Ek: Etik Onaylı Anket Soruları

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Belge Doğrulama Kodu: 95886AD5-49FB-4A0C-BA84-0BD936829A95 Belge Doğrulama Adresi: http://e-belge.ticaret.edu.tr
Adres: Örnektepe Mah. İmrahor Cad. No: 88/2 Beyoğlu/İstanbul
Telefon No: 444 04 13 / 4583 Faks No: 0212 320 70 11
E-Posta: bon@ticaret.edu.tr İnternet Adresi: www.ticaret.edu.tr
KEP Adresi: ticaretuniversitesi@hs02.kep.tr
Ayrıntılı Bilgi İçin: Bahadır OZ
Büro Personeli
Telefon No: 444 0 413 - 4580